

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Bono Sodalitatis Partheniæ, Et Officiis Sodalium Erga Deiparam Patronam

Bourgeois, Jean

Antverpiæ, 1622

Liber I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48699](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48699)

I

LIBER I.
DE BONO
SODALITATIS
PARTHENIÆ.

CAPVT I.

*De origine & institutione Sodalitatis
Parthenia.*

BEATVS Dominicus Or-
dinis Religiosi Prædica-
torum institutor, cū ad-
uersus Albigenses hæreti-
cos Orthodoxam fidem
in Gallia tueretur, ipsa Virgine Dei ma-
tre commonente Rosarij eius Confra-
ternitatem instituit, quæ hodieque flo-
ret omni laude & celebritate pietatis,
suauissimumque cælestium rosarum la-
tissimè spargit odorem. Ab ea Confra-
ternitate Sodalitatem Partheniam ori-
ginem

A

ginem

ginem duxisse diffidendum non est, & verò maximè gloriandum, tam illustri genere satam, tamque florenti parente progenitam esse filiam, ad cuius plenam maturitatem ipsa aspiret adolescens, cuius mores & sanctitatem, imitatione proxima confectetur. Neq; verò, quem admodum in humanis plerumque evenit, ut filia matrem loco moueat, elegantiaque ac venustate formæ superet, ut de dignitate atq; amplitudine certent; ita contingit in diuinis: hæc enim non angusti adeò cancellis includuntur, nec vnus laus ac gloria luminibus alterius officit, cum sua cuique species, ac forma dignitasque constet nihil per alteram imminuta.

Fuit, me adolescente, cum qui in Gymnasiis Societatis Iesu specialem Virginis Dei Matris cultum professi essemus, in Rosarij Confraternitatem apud Patres Dominicanos nomina referre iubermur: verum ex quo Gregorius Decimus tertius Pontifex maximus diplomate dato Nonis Decembr. 1584. primariã Congregationem Virginis Annũciatæ in Romano

mano

mano Collegio erexit, amplissimisque Indulgentijs exornauit, id deinceps minime necesse fuit. Nam Summus Pontifex Præposito Generali Societatis Iesu, à quo eam Congregationem dirigi voluit, potestatem fecit quasuis alias Congregationes in nostris extra urbem Collegijs institutas, huic primariæ Romanæ aggregandi, amplissimasque illis Indulgentias communicandi. Quamobrem prima Partheniæ Sodalitatis institutio ad Apostolicæ Sedis auctoritatem reuocanda videtur: quæ de eius eximijs laudibus ac prærogatiuis haberi debet vna præstantissima. Ac mihi quidem attentius ad hanc Sodalitatis originem intendenti, videri solet haud absimilis origini Societatis Iesu, & velut arbuscula quædam minor ex eadem radice progerminasse, simulque adoleuisse, illi velut ætate priori ac maiori cohærens & implicita, è tenuibusque principijs in summam amplitudinem excreuisse, in omnibus iam Collegijs toto terrarum orbe propagata. Vtraque hæc Ecclesiæ Romanæ matris optimæ perquam obsequens

4 DE BONO SODAL. PARTH.
filia, & Societas Iesu, & Sodalitas Parthenia, gloriari posse videtur, se præclaras illas notas quibus ab omni profana Sathanæ synagoga discriminatur Ecclesia, eius auspicijs, ac beneficijs modo quodam suo ac iure obtinere, quòd Vna sit, Sancta, Catholica, & Apostolica. Quæ eadem eius Deo probatæ institutionis, meritoque ab Apostolica Sede confirmatæ certissimæ debent esse notæ. Quòd vna sit Sodalitas eodem vno sub capite ac principe, non modò Pontifice Romano, omnium fidelium communi parente ac Pastore; verùm Præposito Generali summo perpetuoque directore, penes quem omnis eam administrandi est potestas, qui cæteras omnes primarię aggreget, eisdem legibus stabiliat, privilegij ornet, Indulgentijs locupletet, ex eo Gregorij Decimi tertij, quod in omnium est manibus diplomate perspicuum euadit. Quòd Sancta sit, ad vitæ sanctitatem parandam tuendamque instituta, sanctissimorum vsu Sacramentorum aucta accorrobodata, sanctissimis exercita pietatis operibus, sanctissimis
cir-

LIBER I. CAPVT I. 5

circumsepta Regulis ac legibus, præceptis denique, monitis, atque exemplis referta sanctissimis, non alio sibi præstito fine ac scopo, quàm eximiæ sanctitatis; quodque in ea perquam multi clauerint hactenus, clareantque etiamnum illustri laude sanctitatis, nemini obscurum esse potest, qui eius aliquem usum & consuetudinem habuerit. Catholicam esse toto terrarum orbe diffusam qua sol oritur atque occidit, ad Austrum & Aquilonem, testantur domicilia Societatis Iesu, quibus annata velut adhæret. Quod sanè magnum est Dei beneficium, magnum Sodalium præsidium atque solatium, tot tamque diffitis locis ac prouincijs Deiparæ vigere cultum, tot tamque præstantibus indole, lingua, moribus, conditione valdè disparibus, sed diuina charitate atque in Virginem pietate coniunctissimis Sodalibus aggregari, eisque orationum ac meritorum communionem consociari, vt spiritali quodam sensu Deiparæ Davidis illi versus accommodari possint: *Particeps ego sum omnium timentium te,*

*Psal. 118
63.*

A 3 casto

Pfal. 118.
64.

casto & filiorum timore : & custodien-
tium mandata tua, tuæ Sodalitatis insti-
tuta. *Misericordia tua* (quæ est hæc ipsa So-
dalitas) *plena est terra* : *iustificationes tuas*
(leges Sodalitatis) *edoce me*. Apostolicam
esse demonstraui, quòd Apostolica sit
auctoritate primùm erecta & confirma-
ta, compluribus Apostolicæ Sedis Pon-
tificibus vehementer probata. Nā quam
Præposito Generali facultatem alias
Congregationes ex scholaribus aggre-
gandi primariæ Gregorius Decimus ter-
tius Pōtifex dedit, eandem Sixtus Quin-
tus extendit ad alias quæ constent alijs
personis, quàm litterarum studiosis, &
in domibus Societatis eriguntur : Cle-
mens denique Octauus ad eas quæ in
Residentijs constituuntur. Nos studio-
sis potissimùm adolescentibus hunc la-
borem impensum esse cupimus. Quòd si
quis Ecclesiasticæ antiquitatis curiosus,
vestigia omnia rimari voluerit, forsan
è primis Apostolorum temporibus, ac
rebus gestis, vt Ordinum Religiosorum,
ita sacrarum quoque Sodalitatum exor-
dia possit eruere, cùm esset Hierosoly-
mis

Baronius
ad annum
Christi 57.

mis fidelium in communi viuētium, cor vnum, & anima vna. Sed hæc alteri disputationi seruentur. Illud velim perquam sæpè Sodalibus in mentem venire, quod ait quodam loco sanctus Augustinus: Cùm Deus locum parat, & nos loco parat. Iam tum à prima Sodalitatis origine, cùm eius ab Apostolica Sede iacta sunt fundamenta, singulis nobis illam à Deo benignè prouisam ac decretam fuisse, ipsa credo Virgine Matre pro nobis à se delectis supplicante, vt Sodalitatis præsidijs, tum Dei & ipsius amplificandæ gloriæ, tum nostræ salutis ac perfectioni procurandæ impensiore cura vacaremus. Iam tum à Christo Domino ac Beata Matre ad eam Sodalitatem tenendam delecti fuimus. Cui nos diuinæ prouidentia ac beneficentiæ gratos esse conuenit, neque dies ille nobis debet excidere vnquam ex memoria, quo primum in Sodalitatem adscripti sumus; sed animo planè gratissimo ac lætissimo, vt sanctioris vitæ dies quidam natalis, exigendus est, totusque ac solidus Diuæ Matris obsequio consecrandus.

CAPVT II.

*Quem finem sibi præsstitutum habeat
Sodalitas.*

LEgetertia Congregationis huius, finis, virtus pietasque Christiana, & in litterarum studijs progressio constituitur: qua de re posterius agam de litterarum studijs cum pietate ac virtute iungendis. Nunc autem non alium finem Sodalitatis esse dixerim quam diuini Numinis ampliorē gloriam, & Sanctissimæ Dei Matris eximium quemdam cultum, cui cohæret ardens suæ proximique salutis ac perfectionis studium. Ex qua summa finis præstantia, summa quoque Sodalitatis dignitas elucet. Nam cum plurimæ societates varijs ex causis & finibus coiri soleant, vt institorum, ad negotiandum quæstus augendi causa; militum, ad præliandum bona spe victoriæ, prædæ & triumphique; peregrinantium, ad iter tutius, expeditius ac iucundius conficiendum: & ne omnes recenseam, ipsa quoque coniugij societas maximè firma

ma

LIBER I. CAPVT II. 9

ma & diuturna, ad mutuam opem, & liberorum procreationem (nisi spectes qua est nouæ legis Sacramentum, tum enim est sacra & diuina) verùm vt est naturalis ciuilisque sodalitas, cæteræque omnes serpunt humi ad exiguum breuissimi temporis fructum, non se altius erigunt, nec diuinum quidpiam spectant vt Ordines Religiosi, & quæ ad eos proximo accedit gradu Sodalitas Parthenia. Qui eundem esse nostræ Societatis Iesu, Sodalitatisque Partheniæ finem esse cõtenderit, me quidem iudice, non aberrarit. nam tametsi Societas suis arctioribus illigata votis, & seuerioris disciplinæ stabilita sit legibus, tamen vnum eundem vtraque finem sibi propositum habet, quem propè paribus consequi, eo quo dixi discrimine (quòd illi necessitas imposita est votorũ, huic inest libertas) institutæ vitæ rationibus haud segniter elaborat. Appendix est quædam Societatis Iesu Sodalitas Parthenia, quæ suos alumnos ad omnem instruat informetque virtutem, quæ sit homine Christiano digna, vel quæ ad actiuæ vitæ Mar-

thæque negotium, vel ad Mariæ sororis ac sanctæ contemplationis otium referatur. Neque enim omnes suæ salutis ac perfectionis studiosos, Religiosum vitæ stadium ingredi necesse est, neque expedit; neque multis adhuc per ætatem licet, neque postea per valetudinem, aliasque causas licebit. quare liberam hæc inferioremque veluti scholam optima magistra Virgo Mater aperuisse censenda est, in qua suæ perfectionis cupidos vniuersim ad eam quæ suo statui congruit erudiret. Nemo præterea est qui non singularibus à Deo beneficijs, naturæ & gratiæ, communiter ac priuatim per Virginem Matrem cumulatum se esse sentiat, illique secundum filium Saluatorem non se suaque omnia accepta referat. Quare nisi planè est ingrattissimus, cum hæc se offerat in sæculo eius colendæ atque obseruandæ ratio, quæ Partheniæ Sodalitatis instituto continetur, si fortè alienus est à seueriori Religiosa disciplina, non hanc certè mitiorem Dei paræ seruitutem amplectatur. Non diffiteor hæc eadem officia seorsim à singulis

lis

lis exhiberi posse, suam cuique constare posse sigillatim rationem colendæ Deiparæ, propriæque & alienæ procurandæ, cum Dei gratia, salutis: sed neque diffitebitur quispiam hæceadē pluribus aggregatis, atque eodem connitētibus pleniora esse, expeditiora, tutiora; pleniora inquam cum dignitatis, tum spiritualis iucunditatis & utilitatis. Nam

frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. Melius est duos esse simul, quàm vnum; habent enim emolumentum societatis suæ: Vt

Prov. 13.

91.

Eccles. 4.

10. 11. 12.

soli, quia cum ceciderit non habet subleuantem se. Valdè tamen ad lapsum procliuis est sæculi huius via, tenebricosa, lubrica, in qua & malus à tergo dæmon incautos vrget ad præcipitium. Illam enim viam

ambulamus de qua Regius Vates: Fiat via

psal. 34. 6.

illorum tenebra, & lubricum, & angelus Domini persequens eos. Et, Si dormierint duo, fo-

Eccles. 4.

11. 12.

nebuntur mutuo, vnus què calefiet? Vt cõgestæ prunæ simul & accenduntur facilius, & ardorè diutiùs retinent quàm dispersæ: sic cum ille nobis minimè sit natiuus, sed è cælo dilapsus in Christum Deum, Deiparamque diuinus ardor, seiuncti

Eccl. 4.
12.

difficilius eo corripiemur, cōiuncti facilius, eumque mutuis precibus, monitis, exemplis tutari, & in dies augere nō erit operosum. Et si quispiam prauauerit aduersus vnum, duo resistunt ei; funiculus triplex difficile rumpitur: quanto magis si non duo tresue, sed quā plurimi præstantes virtute Sodales, firmissimam aciem sub Diuæ Matris auspicijs instruxerint, non præualebit aduersus eos malignus hostis: Sodalitas hæc omnino militantiū est, cūm tota hæc vita, Iob teste, sit militia, & tentatio; sed adhuc tironū, primis adhuc in militia sacrae rudimentis versantium, ductu & auspicio Beatissimæ Matris, eius ope semper inuicta ac triūphans: nisi semetipsi turpi fuga dedant hosti, & castra Parthenia deserant.

Sodalitas est spiritualium mercatorum, animarum lucra, virtutumque compendia, maxima cupiditate, summis studijs, laboribus indefessis consecretantium, margaritas illas gratiarum atque animarum Euangelicas, Christi Domini emptas pretioso cruore comparantium.

Sodalitas est peregrinantium ad cælestem

stem patriam Hierosolymam, maximis desideriorum ac rectè factorum itineribus contendentium, intereaque hîc etiam ad sacra Palestinæ loca Christi Domini, ac Beatissimæ Matris impressa ac nobilitata vestigijs frequenti meditatione commeantium: quos inter quis annumerari nolit ad huius ærumnosæ vitæ viam suauiter & expeditè decurrendam?

Hac deniq; in Sodalitate veluti gynæceo suo nobilissimo, clementissima Domina nostras animas (quando ille sponsas habere non dedignatur) ad filij sui cælestis diuiniq; Assueri Regis nostri *Esther 2.* conspectum ac complexum apparat, *12.* omni suppeditato largiter cultu & ornatu virtutum, myrrhinoque illo mortificationis oleo, & varijs orationum pigmentis atque aromatibus virtutum. Nam & ipsa æmulatur nos Dei æmulatione: *2. Cor. 11. 2.* despondit & ipsa nos vni viro, virginem castam exhibere Christo filio, ad eiusque aliquândo thalamum obita morte perducet, ac tum datæ à nobis illi fidei, summa integritate custoditæ testimonium feret, mercedemque reposcet.

ô fortunatam igitur Sodalitatem Partheniam! ô faustam & expetendam Sanctissimæ Dei Genitricis clientelam! quæ cum omnis virtutis ac perfectionis breui consequendæ compendiosam viam, tum sempiternæ felicitatis ineundæ, magnisq; meritorum cumulibus augendæ rationem expeditam, iucundam, facilem, certam securamque exhibet, in qua & dignitas cum vtilitate, & par vtrique decernat Deiparæ cultus, & obsequij iucunditas.

CAPVT III.

Sodalitas in Sanctissima Dei Matris est clientela.

Veruserat apud Romanos consuetudo, quæ nōdum exoleuit, vt fortunæ tenuioris homines, aut qui in iudicium vocati essent rei, patronum sibi deligerent potentem atque eloquentem, cuius ope ac tutela niterentur, à quo protegerentur in fortunaarum ac capitis periculo, in aduersis subleuarentur, in prosperis ornarentur. Huic sese
de-

deuouebant clientes, manè salutatum
ueniebant frequentissimi, in forum de-
ducebant, reducebant domum officij
atque honoris causa, atque omni genere
obsequiorum beneuolos eorum animos
sibi conciliabāt. Ad eum morem Sodalis
Parthenius cū se diuinæ gratiæ virtu-
tumque copijs valdè sentiret egentem,
neque de capite modò, ac fortunis om-
nibus, sed de sempiterna salute iudicium
sibi subeundum animaduertit; apud
incorruptum seuerumque Iudicem
Deum suum, huius Iudicis Matrem cle-
mentissimam sibi Patronam Aduoca-
tamque adsciuit, non tam humano con-
silio, quam diuino quodam inuento ac
monitu, ipsa suggerente misericordiæ
matre, suumque vltro patrocinium de-
ferente. Hanc inquam totius vitæ præsi-
dem, sed in illo potissimum extremo dis-
crimine certissimam adiutricem dele-
git, quam omni pietate coleret, obser-
uantia demereretur, animique memoris
ac grati significatione prosequeretur. I-
psa verò clienti suo nusquam deesset,
sed omni cum cura protegeret, operaq;

iuuaret, ac materna beneuolentia com-
 plecteretur. Hæc sunt initæ Sodalitatis
 ac clientelæ pacta conuenta; hæc in ipso
 limine, primoque aditu lex indicitur,
 cum quisque Sodalis solemnî ritu ceteris
 aggregatur, oratione illa Sodalitatis, quæ
 aditum patefacit, & ianua est ad Sodali-
 tatē, ac quædam eius inauguratio & con-
 secratio: Sancta Maria, Mater Dei & Vir-
 go, ego te hodie in Dominam, Patro-
 nam & Aduocatam eligo, firmiterque
 statuo ac propono me numquam te de-
 relicturum, neque contra te aliquid vn-
 quam dicturum aut facturum, neque
 permissurum, ut à meis subditis aliquid
 contratum honorem agatur. Quæ ne-
 gatiua, sic loquar, officia cultus ac pieta-
 tis in Virginem Matrem, quæ præcepti
 sint, & ad omnes pertineant qui modò
 Christiano nomine censentur, potius
 quàm affirmatiua quædam certa, quæ
 sint supererogationis ac consilij, Soda-
 lium propria, Sodalitatis sancita legi-
 bus, si quis expressa miretur; id sciat ex
 temporum iniquitate profectum, cum
 ab Orco nuper hæreses suscitatae nulli rei
 fa-

sacræ ac diuinę parentes, ipsam quoque Dei matrem intemeratam impetere ac violare sunt aũsæ, omnem ab ea cultum atque honorem sacrum abiudicantes. Quibus se pius Sodalis acrem aduersarium fore profitetur, neque passurum, vt aut ipse, aut sui vlla vnquam earum hæresum afflentur aura pestifera. Quin verò contrà omni genere officiorum atque obsequiorum, vt par est, Dei Matris gratiam & beneuolentiam aucupaturus sit animo propensissimo, nequit ambigi, cùm supplex precetur: Ipsa eum suscipiat in seruum perpetuum (quo serui perpetui vocabulo omnia genera officiorum atq; obsequiorum comprehensa latent.) adsit in omnibus actionibus, nec deserat in hora mortis; hora illa maximè reformidanda, cùm erunt vniuersæ vitæ rationes apud Iudicẽ Deum eius filium exactissimè referendæ. Non deerit omnino tum clementissima Patrona, neque vllis vnquam à suo cliente se parietur officijs superari, quin ea cumulationibus longè compenset beneficijs. Quo quis in illam fuerit obseruantia maiore, eo quoque

que liberaliorem ac munificentiorem
 in se Dominam suam experietur. Est qui-
 dem Iudex æquissimus & incorruptus,
 aduersarius infensissimus Satan, accusa-
 tor & calumniator fratrum, causa no-
 stra vehementer anceps ac dubia, propè
 perdita ac desperata, tamen euincet hæc
 Patrona & Aduocata, qua valet apud fi-
 lium gratia & auctoritate. Neque verò
 quemadmodum apud alios iudices agi
 solet, crimen obiectum inficiabitur, aut
 in accusatore coarguendo, testibusque
 reuincendis laborabit; sed, quemadmo-
 dum apud parètem agi solet, veniam de-
 precabitur, si modò nos admissi delicti
 verè pœniteat. Ignosce, inquit, fili, cli-
 enti meo, ad tuam misericordiam con-
 fugienti: Temere fecit, lapsus est, sed iam
 seridò pœnitet. Qui multis à me exoratus
 indulxisti, huic quoque meo Sodali nūc
 indulge: deprecationis meæ quam in-
 terponit, meritorumque tuorum quæ
 per me allegat, rationem habe: sine te à
 me exorari, cui nihil hæctenus in mortā-
 lium gratiam denegasti. Hæc patrocina-
 di ratio perquam facilis est & expedi-
 ta,

LIBER I. CAPVT III. 19
tā, si nos ad eam quoque aptemus,
neque contrāstruamus obicem impœ-
nitentiæ. Quemadmodum sapiens illa
mulier Thecuitis apud Dauidem pa-
trem Absalonis exulis filij perduellis
causam egit, ac peregit felicissimè. Vt
Iudith prudentia sua ac fortitudine po-
pulo salutem attulit Holoferne trunca-
to. Vt Hebræos Esther ab internecone
& fraudibus Aman, apud Assuerum Re-
gem sapientissimè vindicauit: sic, ne lon-
gior sim in cæteris figuris recensendis, o-
ptima generis nostri patrona, suorū apud
filium clientum negotia salutis, euentu
felicissimo prosequetur. Quòd Parthe-
nius Sodalis Dominam appellat, & in-
seruum se perpetuum recipi postulat, id
facit æquissimo iure. Nam cū n sit mater
Dei ac Domini nostri, conditoris ac re-
demptoris, nos vtroq; hoc iure & crea-
tionis & redemptionis, & naturæ con-
ditione vernaculos, & pretioso filij
cruore seruos emptitios sibi vendicat,
habet & dedititios, propensissimæ volū-
tatis deuotione consecratos, qui libe-
ram hanc seruitutem summæ ingenuita-
tis

tis notam, ac præ claræ nobilitatis tesseram arbitrentur. Christiana seruitus, aiebat Agatha virgo (dic tu, Parthenia seruitus, quæ eadem est ac Christiana, perfectionis ac Deiparæ cultus studiosa) multò præstantior est Regum opibus atque superbia. Eam sibi seruitutem summo ducunt honori, emolumento ac solatio Sodales, qui vel tamquã extrema mancipia Diuæ Matris in Sodalitate, vti eius in regia quadam terrestri commorari gaudent, & cum Regio Vate profitentur animo gratissimo: *Melior est dies vna in atris tuis, super millia: Elegi abiectus esse in domo Dei, ac Domina mea, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.*

*Psal. 83.
II.*

CAPVT IV.

Deiparam verè esse ac propriè Dominam nostram ac Reginam.

Quamquam hæc à me non ad hæreticos hominésve alienos ab honore Deiparæ reuincèdos, sed ad pios eius Sodales informandos refertur omnis oratio; tamen vt & illis fiat satis, & illustrum

strium Diuæ Virginis prærogatiuarum fundamenta iaciantur, hoc & proximum caput iis attribuemus; nec ea per se disputatio carebit eximio quodam fructu pietatis. More suo debacchantur heretici, quòd Deiparam Virginem non sine iniuria Christi Domini, inquit, Dominam nostram ac Reginam appellemus. Quibus nos & auctoritatem Sanctorum Patrum, & rationem ab ipso haustram lumine naturæ, & omnium nationum consensum opponimus. Nam omnium linguis Domina nostra celebratur, quæ non alia frequentiore designetur appellatione, quàm ab Italis *La Madonna*, ab Hispanis *Nuestra Señora*, à Gallis nostratibus *Nostre Dame*. Et sanè si Christus eius filius, Rex est & Dominus noster, cui sit in omnes res creatas summum ius & imperium, vt exigit diuinæ eius personæ dignitas, meritorumque, insuper passionis toleratæ ius atque æquitas. à qua passione rediuius ait: *Data est mihi omnis potestas in celo, & inter-* Matth. 28.
ra. Ipse est Princeps Regum terra, & habet 18.
in vestimento & femore suo scriptum: Rex Apoc. 1. 5.
regum, Apoc. 19.
16.

regum, & Dominus dominantium. Si non
 modò spiritale regnum in omni negotio
 salutis, & animarum nostrarum admini-
 stratione, quod regnum merito passionis
 est adeptus: sed, ex melioris notæ Theo-
 logorum sententia, regnum quoque ci-
 uile ac politicum, & verò etiam rerum
 omnium creatarum absolutum do-
 minium, quamquam illo non sit vsus, à
 Deo Patre illi est attributum; quidni re-
 gnum hoc atque dominium à Salvatore
 filio, Virgini Matri, & pro sua in eam
 propensissima voluntate, & materno et-
 ià iure, iure inquam naturæ, quod summa
 matrem inter ac filium propinquitas ac
 necessitudo statuit, communicatum esse
 censeamus? Quæ non modò non iniu-
 ria, sed summa Christi est gloria: non e-
 nim alio respectu ac titulo Sanctissima
 Virgo Domina ac Regina censetur, quã
 quòd eius summi Regis ac Domini ma-
 ter existat. vt cæteræ prærogatiuæ, ita &
 hæc summa potestas matri à filio est cõ-
 municata. In filium igitur recurrunt o-
 mnes matris honores, à quo primitus
 fonte manarunt.

Ne-

Negat Aristoteles inter parentes & ^{1. ib. 8.} ^{Eth. 6. 11.} liberos, vti reges inter & subditos, intercedere propriè iustitiâ est, inquit, pater essendi causa, enutritionis & eruditionis, & natura in filios obtinet imperium. Quamobrem quantumcumque filius dignitate crescat, parente tamen suo semper est inferior, vt qui sit ex illo procreatus, à quo vitam hanc acceperit, cui secundùm Deum præcipuè subditus esse debeat, tamquam excellenti atque eminenti vitæ suæ principio. Quare, vt id obiter interferam, ad virtutè religionis qua Deum colimus, proximè accedit virtus pietatis qua parentibus subdimur atque obsequimur. Hæc autem Philosophi ratio in Deipara & Salvatore eo magis valere debet, quòd hæc illius sola parens extiterit absque viri vllius interuentu, quòd à Spiritu sancto imprægnata omnem efformando corpusculo materiam sola suppeditarit; non matris modò, verùm & patris in illum ius & imperium quodammodo obtinens, illum habens debitorem, sibi que iure pietatis obstrictum, cui res omnes creatæ debēt & summo

mo seruitutis iure tenentur astrictæ. ad hanc igitur matrem ipso volente ac deferente filio, omnes eius honores, dignitates, præcellentiæ iure quàm optimo pertinent. Accedit & altera causa ab eodem Philosopho tradita, quòd filius minimè sit quidpiam diuersum à patre; sed idem omnino cum illo, aut pars illius. eiusdem autem ad seipsum nulla propriè est equalitas aut inæqualitas; quare nec vlla bonorum honorumue diuisio, sed summa communicatio: vt filius paternorum bonorum est heres ac dominus; ita quæ filius sibi comparauit bona, iura, dignitates, honores parentibus accrescere debent. Quæ ratio vim quoq; potissimùm obtinet in Virgine Matre, quæ sola sine terreno patre mater extitit Saluatoris, non minus illi caritate atque animi beneuolentia quàm corporis consanguinitate cõiuncta. Neque verò hîc quispiam interponat, Christum ob supremam illam infinitam diuinæ hypostaseos eminentiam à patria matris potestate exemptum fuisse, vt erat liber ab omni seruitute, omniq; regum ac principũ externa
iuris-

iurisdictione: non enim patria potestas
 indecoram & alienam à Christi maie-
 state subiectionem inducit. Non vtique,
 ait Ambrosius, infirmitatis, sed pietatis *Lib. 1. in*
 ista subiectio est; nobilis est, ingenua, *Lucam.*
 plena laudis & honestatis subiectio quæ
 de virtute pietatis enascitur, nihil de li-
 bertate diminuit, nihil de ingenuitate
 detrahit; quæ ipsa est germana libertatis
 & ingenuitatis nota, velut ex aduerso re-
 pugnans atque opposita seruituti. quan-
 tum inter se filij ac serui vocabula con-
 ditionesque discrepant, tantum seruitus
 abest ab hac virtutis & pietatis libera
 subiectione, quæ salua illa sūma propin-
 quitate tolli nequit. Habet igitur Vir-
 go Mater in filium Deum patriam pote-
 statem & auctoritatem, eiusque sibi regnū
 ac dominium in res creatas æquissimo
 iure materno vindicat. Quam in senten-
 tiam conspirant Patres. Magnus Atha- *In Euang.*
 nasius: Quando quidem ipse Rex est qui *de S. nostra*
 natus est ex Virgine, idemque Dominus *Deipara.*
 & Deus; eapropter & mater, quæ eum
 genuit, & Regina & Domina & Deipara
 propriè & verè censetur. quod domi-
 B nium

nium etsi mox restringere videatur secundum fœmineum sexum, quale regis matri vel coniugi conuenit; nihil tamen de Virginis potestate ac auctoritate detrahit; sed eius fontem ex quo sit orta demonstrat. Damascenus: Gratia (namque hoc sonat Annæ uocabulum) Dominam parit, id enim Mariæ nomine significatur. Nam reuera domina facta est omnium creaturarum, cum conditoris omnium effecta est mater.

*Lib. 4. de
Fide Orth.
cap. 15.*

*Orat. 2. de
assumpt.*

Oportebat Dei matrem quæ filij erant possidere, atque ab omnibus rebus conditis ut Dei matrem adorari: quamquam enim ita comparatum est, ut hereditas à parentibus ad filios deoluatur; nunc autem, ut eruditi cuiusdam uiri uerbis utar, Sursum sacrorum fluminum fontes fluunt: etenim filius matri res omnes conditas in seruitutem addixit. Is autem uir eruditus est Gregorius Nazianzenus, qui sæpè Virginem mundi Reginam celebrat atque inuocat.

*Lib. 3. in
Cap. 4.*

Ad eundem modum è Latinis Rupert. Hæc in cælis, ait, Regina cælorum est, & in terris Regina regnorum: quandoquidem est

est mater Regis coronati, quē Dominus constituit super opera manuum suarum, ac proinde Regina constituta totum iure possidet filij regnum. quo iure? non alio quā materno, quia quod filij regnum est, & matris esse regnum lōgè est æquissimum. Arnoldus verò Carnotensis ea potissimū vtitur ratione, quòd filius idem sit cum matre, ac velut pars illius. Nec à dominatione, inquit, vel potentia filij mater potest esse seiuncta: vna est Mariæ & Christi caro, vnus spiritus, vna charitas; & ex quo dictum est ei, *Dominus tecum*, inseparabiliter perseuerat promissum & donum. Denique concludens: Filij gloriam cum matre non tam communem iudico, quā eandem. Hanc ego gloriam nunc interpretere eam quam Archangelus Virgini nuntiauit de filio cōcipiendo: *Hic erit magnus, & filius Altissimi* Luc. I. 32. *mi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus* 33. *sedem David patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.*

*De laudib.
Virginis.*

Sed copiosissimè tractat hoc argumentum D. Anselmus, ac probat Deiparam *De excell. Virg. c. 40. & 90.*

in primis iure materno præsidere cælo
 & terræ cum filio, quòd illum Deum ho-
 minem de utero suo virgo peperit. qua-
 re ut ille Rex est & supremus omnium
 Dominus, ita quæ illum genuit, Regina
 ac rerum omnium est Domina. Tum &
 illam prosequitur rationem, quòd sacra-
 tissima Virgo in Spiritus sancti, a deo quæ
 totius Augustissimæ Trinitatis, sponsam
 dignissimam cooprata est. Igitur & in
 omnium cum sponso Deo bonorum ad-
 missa communionem, cui dotis nomine
 datum sit hoc regnum, & in res creatas
 absolutum dominium. Qua de re etiam
 Epiphanius, *Quomodo Virgo inueni-*
De laudib. Virginis. tur esse cælestis sponsa & mater, quæ do-
 norum antenuptialium nomine Spiri-
 tum sanctum acceperit, dotis verò gratiâ
 cælum & terram.

Denique res omnes creatas primo-
 rum inobedientiâ parentum in peccati
 seruitutem addictas, Sanctissima Virgo
 per filium instauravit, ac pristina resti-
 tuit libertati, ut non iam hostibus capita-
 libus, sed amicis & Dei filijs inseruirent.
 Pro merita est igitur, ut earum supremo
 regno

regno ac dominio diuinitus ornaretur. Cui rationi ab Anselmo traditæ affinis est ea quæ profertur in VII. Synodo, in qua Patres Gregoriū citātes, eam omnium Christianorum dominā appellant, quòd singulari ratione Saluatori filio ad opus nostræ salutis cooperata fuerit. Nempe cū illum vtero concepit intemerato, cū in lucem edidit, ac per omnes ætatis gradus ad virilem vsque perduxit atque enutriuit, cū eundem illum in ara crucis, & sæpè aliàs æterno Patri nostræ salutis victimam obtulit. Quod quidem spiritale regnum in animas nostras filij passione comparatum, longè pluris æstimat, quàm temporanea regna dominia-que. atque vt illud vsurpet in animas nostras, salutari eas regat consilio, permoueat imperio, tum præsidio patrocinioque suo defendat, nostræ sit illa salutis præses, bonorum operum adiutrix atque excitatrix, diuinæ filij gratiæ conciliatrix, ac perseuerantiæ, qua ad cælestis regni metam decurso huius vitæ stadio pertingamus, elaborandum est. Quod *Esther 4.*
Et 14.
 Esther Reginae Mardocheus aiebat, Et

quis nouit utrùm idcirco ad regnum ueneris, ut in tali tempore parareris? id nos asseueranter ingeramus cum supplici prece Dominæ nostræ: Non frustra sit ab Augustissima Trinitate, cæli terræque Regina, atque omnis creaturæ Domina cōstituta; sed porro pergat ærumnosis clientibus in tempore subuenire, & ad sempiternum & cæleste regnum uiam præmunire, aditumque patefacere.

CAPUT V.

Ad Christum mediatorem Sanctissima Virgo Mater mediatrix adhibenda.

Ferunt ægerrimè præterea, nosque damnant hæretici, quòd Dei Matrem Mediaticem nostram, Aduocatam ac Patronam appellemus, opponuntque illud Apostoli: *Vnus est Deus, vnus & mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.* 1. Tim. 2. 5. Tum illud quoque Ioannis Apostoli, *Filioli mei, hæc scribo uobis, ut non peccetis, sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Pa-*

Pa-

Patrem Iesum Christum iustum. Quibus testimonijs id quidem efficitur; vnum esse antonomasticōs per excellentiam supremum Mediatorem, vnum Saluatorem, qui nos obita morte reconciliauit aeterno Patri, qui dedit semetipsum redemptionem pro nobis, vt adijcit Apostolus, qui summum illud absolutæ rigidæque iustitiæ pretium exsoluit; nosque à peccati seruitute in Dei filiorum asseruit libertatem: vnum esse Aduocatum eminentissima illa ratione, qui sit propriatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi, qui recensita sua morte, plagisque ac sanguine oblati Deo Patri, ex summo illo æquitatis iure causam nostræ salutis agat atque obtineat. Nihil tamen impedimur, quin ad ipsum Christum siue quæ homo, siue quæ Deus est, alios adhibeamus sequestrōs ac mediatores, qui nos eius beneuolentiæ concilient, ne, quod nostra promerentur peccata, primo ipso in aditu repudiemur, atque abiiciamur; vt in humanis quoque Principum aulis fieri mos est, idque Principibus & hono-

rificentius & gratius accidit, si per suos familiares, quibus eum honorem haberi volunt, adeantur. Nihil inquam impedi-
mur, quin & alios aduocatos ac depre-
catores adhibeamus ad ipsum Christum,
qui libellos illi supplices nostrarum pre-
cum offerant, indulgentiamque tanto
facilius obtineant, quanto apud eum in
maiore sunt gratia. Qui quidem quam-
plurimi sunt aulae caelestis principes, a-
pud Christum summè gratiosi, quibus
omnia defert; tamen ante omnes, uti est
æquissimum, sanctissimam suam paren-
tem ad sese Mediatricem & Aduocatam
allegari gaudet, eiusque maternam gra-
tiam & auctoritatem ac propè iustum
deprecationis imperium interponi ve-
hementer optat; ut per quam ipse de
caelis ad nos delapsus est, per quam, & in
qua factus est homo, Mediator ac Salua-
tor noster, per eandem omnia nostra
postulata cōcedat, vberemque peractæ re-
demptionis fructum derinet. Totis, in-
quit Bernardus, medullis cordium, totis
quidem præcordiorum affectibus, & vo-
tis omnibus Mariam hanc veneremur,
quia

*Sermo. de
Natiuit.*

quia hæc est voluntas Domini, qui nos totum habere voluit per Mariam. Si quid spei, si quid salutis, si quid gratiæ in nobis est, ab ea norimus redundare.

In eandem sententiam Germanus Patriarcha Constantinop. Nullus est qui saluus fiat nisi per te, ô fortissima; nullus est qui liberetur à malis nisi per te, ô purissima; nemo est cui donum concedatur nisi per te, ô castissima; nemo est cuius misereatur gratia nisi per te, ô honestissima. Mitto alios tum Græcos, tum Latinos Patres: hi duo pro vniuersis totaq; Ecclesia testimonium dixisse cēseantur. Nemo est Orthodoxorum, cui nō sit exploratum, vni Christo Domino peractæ nostrę redemptionis opus adscribēdum, qui solus condignum illius pretium ad extremum iustitiæ rigorem exsoluerit, ad quod neque D. Mater, neque Sanctorum vllus de suo quidquam conferre potuerit, aut debuerit. Non debuit quidem, cū esset illud exuberantissimum, immensum, adiuncta diuinitate infinitū; at neque potuit, cū vni Christo ex Verbi hypostaseosq; præstātia, & quòd esset

De zona & fascijs Dei para.

humani generis caput, alijs de condigno gratiam promereri mortalibus conueniret; tamen non sine iustissima causa præ ceteris quoque Sanctis Deipara Mediatrix nostra & Aduocata, secundum filium humanæ salutis adiutrix, auctrix vitæ, ac gratiæ conciliatrix, à Sanctis Patribus appellatur. Sic illam quidem salutatur Ephrem vetustus ac pius auctor: Ave Dei & hominum mediatrix, ave totius terrarum orbis conciliatrix efficacissima. quam & vallum fidelium, mundi salutem, & laborantium propitiatorium appellat Bernardus, frequentissime Mediatricem, Gratiæ inuentricem, Mediatricem salutis, Restauratricem sæculorū.

*De laudib.
Virg.*

*Serm. 2. de
Assumpt.
epist. 174.*

Principio Sanctissima Virgo singulari quadam ratione ad nostram est cooperata salutem, dum Archangelo Gabrieli nuntium de diuino Verbi conceptu perferenti, summa nostri charitate est assensa, summoque desiderio ac voto redemptionis humanæ, semet obtulit ancillam Domini, ad illū intemeratis suis in visceribus excipiendum, & de suis cruoribus humanitate conuestiendum.

Qui

Qui quidem diuinus cōceptus fuit opus naturæ, summi tamen meriti, & ad illum se D. Mater eximia fide, humilitate, obedientia, charitate cōparauit. Primus hic eius assensus, prima velut fuit ac præuia quædam cōgrua nostræ salutis effectio. Tum Saluatori filio corpus, quod pro nostra salute dirissimis offerret tormētis, sanguinē, quem in redemptionis pretiū effunderet, de suo suppeditauit. Quò pertinet illud Bernardi: Redempturus

Serm. in illud, Significum magnum.

humanum genus pretiū vniuersum contulit in Mariam. A matre Saluator hausit, vnde pati posset ac mori; tametsi præcipua laus eius meriti valorque infinitus ex adiūcta diuinitate peteretur. Deinde contulit eximia ratione ad eandem redemptionem D. Mater, cūm mox vbi Verbum caro factum est in eius vtero intemerato, vbi velut arboris radici fruticem Deum hominem effectum sibi cohærere sensit, tum cūm maximè suus esset, ac post cūm illum virgineo est enixa partu, cūm illum hominem Deum possedit, & in omni deinceps vita, quoties illi maternæ sedulitatis ac pietatis obse-

quium aliquod impendit; sed extremo potissimum mortalis vitæ die, cum patientem illum vidit, extremam manum operi redemptionis admouentem, cum ad eius crucis pedem astitit, morientis extremum exceptura spiritum; tum illum filium suum qui suus erat, in sua potestate, quem ex se procrearat, humanæ redemptionis victimam obtulit æterno Patri. Et quamquam immenso quodam cum animi sui cruciatu, ut quæ millies ipsa mortem acerbissimam præoptasset; tamen ardens generis nostri charitate, & ut ad diuinam cælestis Patris filijque Saluatoris voluntatem suam quoque adiungeret ac conformaret; cupiuit & optauit illum in cruce mori, ipsa illum voto ac desiderio nostræ salutis immolauit: ut Pater æternus, sic & ipsa pia Mater filium suum vnigenitum nobis dedit; ut sese filius, auctore Spiritu sancto, humanæ salutis holocaustum obtulit, sic & illa obtulit, eandem hominum ardenti prece deprecata salutem. Ad filij cruentam oblationem suam adiunxit flagrantissimæ charitatis incruentam. Omnino,
in-

inquit Arnoldus Carnotensis, tunc erat vna Christi & Mariæ volūtas, vnumque holocaustum, ambo pariter offerebant, hæc in sanguine cordis, ille in sanguine carnis. vnde communem in mundi salute cum illo effectum obtinuit. Vt ea Christi super ara crucis oblatio fuit infiniti pretij, exuberantissima de condigno satisfactio, perfectaque & absoluta nostræ salutis effectio; ita B. Matris adiuncta suiinet & filij millies sibi vita charioris immolatio, summi cuiusdam meriti, quod Theologi de congruo vocant, satisfactio fuit, hoc est, nostræ salutis per filium congruentissima quædam impetratio. Denique communis illa videri possit D. Matri cum ceteris Sæctis nostræ salutis peragenda ratio per adhibitas apud Saluatorem preces, quibus in nos eius redemptionis fructus, & omnis necessaria ad salutem præsidiorum diuinæ gratiæ copia deriuatur, quibus ipsa Christi passio ac redemptio nobis applicatur; tamē ambigi non potest, quin eximia sit & planè singularis habēda B. Matris deprecatio, siue adhuc agentis in terris, si-

*De laudib.
Deipara.*

*Bonauent.
1. d. 4. 8. 9.
2. Abulens.
c. 9. Deut.*

ue modò regnantis in cælis, pro ea qua apud Deum filium valet gratia & auctoritate. Ac quemadmodum primo parenti Adamo addita est Eua adiutorium simile sibi, cum eodem generis nostri propagatrix & origo ruinæ: nō quòd ea sola peccante perijssemus, sed quia marito fuit occasio lapsus, quia peccati subministravit illecebram arboris interdictæ pomum; ita D. Mater filio Saluatori secūdo Adamo data est in adiutorium simile, nō dignitate ac meritis, sed voluntate ac charitate erga homines, generis nostri reparatrix, & origo salutis: non quòd non eam vnus Saluator exhibito pretio diuini sui cruoris exegerit, sed quòd illum ipsa cruorem suppeditarit, quòd in omni vita ac passione comes astiterit, vtq; eius redemptionis fructus in nos deriuaretur, interposita sua deprecatione perfecit, quòd hodieque hominibus ipsa fructum benedictum ventris sui, fructū vitæ atq; omnis benedictionis elargiatur. Qua in Eux Virginitq; Matris antithesi frequētissimi sunt ac disertissimi SS. PP. E quibus August.

Ma-

*serm. 15. de
SS. qui est
2. de An-
nuntiat.*

Mater generis nostri pœnam intulit mû-
do , genitrix Domini nostri salutem at-
tulit mundo; auctrix peccati Eua, auctrix
meriti Maria ; Eua occidendo obfuit,
Maria viuificando profuit. Breuiffimè
Hieron. Mors per Euam, vita per Ma-
riam. Nunc quidem in cœlis Saluatorem
quà etiam homo est, cœlesti Patri suppli-
cè esse, ac nouas funderè preces, cùm o-
mnis ei data sit potestas, auctore D. Gre-
gorio Nazianz. nō opinātur graues The-
ologi; quòd ab eius dignitate ac maiesta-
te videatur alienum , si supplex genibus
flexis obsecrare credatur, qui pro sua po-
testat auctoritate statuere , omniumque
postulatis annuere. At quin ad Deum fi-
lium Diua Mater à nobis interpellata
supplex adeat , genibusque eius prouo-
luta, supplices precum nostrarum libel-
los offerat, indulgentiamque ac gratiam
omnem obtineat, nemo ab eius vel di-
gnitate vel benignitate putarit alienum.
Quòd si quis illi quoque, tanquam su-
premæ omnium Reginae, de omnibus
decernendi plenam absolutamque con-
tenderit attributam esse potestatem ; id
certè

*Ad Eusto-
thium ep.*
23.

*Orat. 36.
qua est 4.
de Theolog.*

certè nequit ambigi, quin & Saluator æterno Patri, sibi que quæ Deus est, exhibeat homo suæ passionis in manibus pedibusque ac latere vulnerum impressa vestigia, ceteraque peractæ redemptionis indicia; quin & Diua Mater amantissimo filio pectus, & vterum quo eum gestauit, vbera quibus lactauit, ac cetera maternæ sedulitatis officia repræsentet. vt maximo nobis esse debeat solatio quod è Bernardo vel Arnoldo, eius contemporaneo profertur: Ad Deum, ô homo, securum iam habes accessum, vbi mater stat ante filium, filius ante Patrem; mater ostendit filio pectus & vbera, filius exhibet Patri latus & vulnera: nec omnino potest esse repulsa, vbi concurrunt & orant omni lingua disertius hæc clementiæ monumenta. Ad Patrem, inquit Bernardus, verebaris accedere, Iesum tibi dedit mediatorem, quid non apud talem patrem talis filius obtineat? Exaudietur vtique pro sua reuerentia: sed forsitan in ipso maiestatem vereare diuinã, quod licet factus sit homo, manserit tamen Deus; aduocatum habere vis ad ipsum?

*De laudib.
Virgin. to-
mo 6. Bi-
blioth.*

*Serm. de
Aqua du-
ctu.*

ipsum? ad Mariam recurre. Pura siquidē humanitas in Maria, non modò pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. nec dubius dixerim, Exaudietur & ipsa pro sua reuerentia. Exaudiet utique matrem filius, & exaudiet filiū Pater. Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia, hæc tota ratio spei meæ. Quid enim? potestne filius aut repellere aut sustinere repulsam? Neutrum planè.

Et alio sermone: Opus, inquit, mediator ad mediatorem Christū, quia licet misericors, habet tamen iudiciariam potestatem; nec alter nobis utilior quàm Maria. Quod de iudiciaria potestate meminit Bernardus, id ipsum quoq; tradit Anselmus, faciliùs nos exaudiri Virginis Matris, quàm Saluatoris allegato nomine; non quòd illud existat potentius, sed quia filius Dominus est & iudex omniū, discernens merita singulorum. Mihi verò non modò Iudicis æquissimi & incorrupti personam sustinere videtur Saluator, verùm etiam quadam tenus actoris aduersum nos, à quibus grauiter offensus

*Serm. in
illud, Si-
gnum ma-
gnum.*

sus est, ad iustissimam sæpè multis crimi-
 nibus iracundiam prouocatus, qui re-
 demptionis eius oblatae fructu, aut per
 focordiam minimè fuerimus vsi, aut ve-
 rò etiam sceleratiùs in perniciem nostrã
 abusi. Cùm igitur idem sit Iudex, &
 propemodũ actor, offensus à nobis, cùm
 illius agatur causa, cùm iustitiæ quoque
 suæ debeat ac velit obsequi, planè ad il-
 lum mediatorem Iudicem opus fuit me-
 diatore. Nec oportunior reperiri potuit
 quàm ipsius Iudicis mater clementissi-
 ma, cui nullæ nisi patrocinandis partes
 impositæ sunt, quæ tota pietate ac mise-
 ricordia constat, aduersus filium Deum
 pretiosissima, ac per eundem potentissi-
 ma, aduersus nos ærumnosos mortales
 beneuolentissima ac misericordissima.
 Ergo cõcilianda nobis omni studio ma-
 ter hæc misericordiæ, mediatrix generis
 nostri, & singulorum aduocata, quæ ad
 commiserandum & opitulandum sua
 sponte propensissima est. Vt in patre
 seueritas & grauitas, & in matre comitas
 benignitasque magis elucet: ita nobis
 indulgere videtur Saluator, si quid am-
 plius

plius aduersus se timoris & reuerentiæ,
 aduersus verò matrem confidentiæ &
 amoris afferamus. Ad commiserationē
 facta magis est indoles muliebris quàm
 virilis, & inter mulieres, quę vel ætate vel
 virtute sunt virgines, teneriore quodam
 esse solent affectu; sed omnium mulie-
 rum virginumque Dei mater integerrima,
 pietatis ac commiserationis affectū
 vincit, cuius in visceribus nouem ipsos
 menses commorata est misericordia; cui
 munus hoc ipsum miserendi atque opi-
 tulandi mortalibus à Deo impositum
 est; quæ marris Euxæ & omniū eius po-
 sterorum, filij beneficio, constituta est
 singularis aduocata. Qua de re præclare
 Irenæus: Sicut Eua seducta est vt effuge-
 ret Deum; sic Maria suasa est obedire
 Deo, vt virginis Euxæ, Virgo Maria fieret
 aduocata. Ad te igitur, ô misericordiæ
 mater, vita, dulcedo, & spes nostra, cla-
 mamus exules filij Euxæ. Eia ergo Aduo-
 cata nostra illos tuos misericordes ocu-
 los ad nos conuerte. Quæ verba, *Eia ergo*
Aduocata, cū aliquando pronuntiaret
 S. Gertrudis, videbatur sibi clementissi-
 mam

*Lib. 5. con-
 tra hares.
 c. 19.*

*Lib. 4. di-
 uin. Insi-
 nuat. 53.*

nam Matrem ad sese in terram versus
funibus attrahere; cùm adderet, *Illos tuos
misericordes oculos*, Sanctissima Mater filij
vultum atque oculos versus homines in-
flectere videbatur: quasi diceret, *Isti sunt
oculi mei misericordissimi*, quos me in-
uocantibus propitios exhibeo, vt ex ijs
veluti fontibus salutem hauriant, inde
illustrentur & incendantur ad eius amo-
rem. Nec vllus abibat dies, quin, vt à Deo
erat instituta S. Gertrudis, misericordiæ
matrem hisce verbis appellaret. *Quam
nos magistram & ducem sequamur, & à
tuis vnaque filij tui benignissimis oculis,
ô D. Mater, empyrei cæli primarijs astris
viuificemur, illuminemur, inflamme-
mur, & ad meritorum cælestis gloriæ se-
getem vberrimam facundemur. Amen.*

CAPVT VI.

*Sodalitas genus est adoptionis spiri-
tualis, quâ in B. Matris filios coo-
ptamur.*

QUæ fuit appellata viuentium mater
Eua (vt inde ordiamur vnde desij-
mus) nouerca potiùs, ac morientium ma-
ter extitit, mortis auctor antequam vitæ;
cui subrogatam sacratissimam Virginem
Mariam sempiternæ vitæ secundum fi-
lium ac per filium conciliatricem vno
depredicant ore SS. Patres. Ac mihi Vir-
ginis ipsius apud* S. Brigittam cõmemo-
ratio plena semper visa est solatiij, cum
se matrem Dei esse recenset, quia diuinæ
eius maiestati ac bonitati sic placitum
fuit; matrem omnium in cælis regnan-
tium, qui, quemadmodum infantes, etsi
quo reficiantur, habeant abunde am-
brofiam ipsam ac nectar clarè conspe-
ctæ deitatis, tamen aspectu matris exhi-
larantur; matrem versantium in purga-
torijs pœnis, qui eius precibus nulla non
hora

*Iren. 5. ad-
uers. hares.
c. 59. & 3.*

*c. 33. Ter-
tul. de carne
Christi 17.*

*Athan.
serm. de
Deipar.*

*Aug. 3. de
symbol. ad
Catechum.*

** Lib. 4.
Reuelat.
138.*

A-

hora suas sibi mitigari pœnas experiantur; matrem peregrinantium in terris, tum iustorum, quos ab omni discrimine sui corporis oppositu vindicare sit parata; tum etiam peccatorum si qui resipiscere velint, quos non secus atque nudum & inermem filium strictis hostium mucronibus appetitum, ~~fac sine~~ contegere velit, si ad eum vera ducti pœnitentia confugiant. Plus etiam aliquando D. Matri tribuit S. August. dum inde elicit eam esse parentem nostram, quia cum sit mater Christi, est etiam membrorum eius: quia non carne tantum, sed & spiritu mater est Christi. Fuit, inquit, mater spiritu non capitis nostri, quod est ipse Saluator, à quo magis ipsa spiritaliter nata est, sed planè mater membrorum eius, quod nos sumus; quia cooperata est charitate sua, ut omnes fideles in Ecclesia nascerentur. Addit tunc eniti hoc corpus mysticum Christi, quod nos sumus, cum illud tandem edit cælo ac beatè illi sempiternæq; vitæ. Quare quâdiu sumus in hoc mundo, continet nos ac in visceribus suis gestat, sua nos ani-

mar

*De sancta
virginit.
c. 6.*

mat inspiratione: non enim alia quàm
matris respiratione foetus in vtero viuuit
de sententia medicorum. Certè sic nos
aspicit quasi quædam membra filio suo
capiti per omnem iuncturam coagmen-
tata. Si tempus quis exquirat quo primū
spiritu nostra mater esse cœperit, & in
hanc adoptionis filiorum Dei gratiæ vi-
tam ediderit, quo potissimū tempore,
vt filio suo capiti nostro non indecora
membra connecteremur, ad laborarit; id
præcipuè tempus occurrit, quo Saluator
nostræ huius salutis opus explebat in
cruce moriens, quo nos adoptione cæ-
lestis sui Patris filios efficiebat, & in Io-
anne discipulo B. quoq; matri suæ com-
mendabat. Tum & illa nos in spiritu ge-
nuit, cum ad crucis filij pedem stetit, il-
lumque vnicum filium suum humanæ
reconciliationis hostiam acceptissimam
obtulit Augustissimæ Trinitati; tum vt in
adoptiuos illi filios consignaremur, est
promerita. Sanè si tum pro vniuersis fu-
turis aliquando filij sectatoribus preces
ad Deum fudit, si tum eorum saluti sum-
ma charitate litato eo diuino filij cruo-
re,

re, qui è sacratis eius plagis manabat, egregiè cooperata est; nihil dubitarim, quin pro Sodalibus & clientibus, eius opem ac patrocinium imploraturis, speciatim exorarit, eorumque salutem ea prece & oblatione, quæ summi cuiusdam, vti loquuntur, de congruo meriti seu cõgruentissimæ ac potentissimæ vim impetrationis obtinuit, affecuta fuerit. Tum sanè cùm omnes Saluator futuros aliquando discipulos suos in Ioanne cõmendabat amantissimæ matri, Sodales Parthenios ab eo præcipuè fuisse comprehensos ac denotatos non potest ambigi, cùm eos omnes Saluator in mentis haberet prospectu, sigillatimque in Ioanne discipulo designaret. Ac mihi quidem ea morientis supremo legato ac testamento mox obita morte confirmando filiorum consignatio, spiritalis quædam adoptatio fuisse videtur, qua primogenitus ipse nos sibi fratres ac coheredes, ac cùm cælestis Patris, tum Beatæ quoque matris suæ filios adsciuit: nec verò illa nos filiorum habere loco grauabitur, quos ipse Saluator fratres non ab-

abnuic, ac quos sua passione & morte comparauit. Ad hæc, ipsa in Sodalitatem receptio, spiritalis quædam est adoptatio, atque in familiam Sanctissimæ Virginis insitio, quæ mutua summaque tum matris adoptantis, tum adoptati filij, volûrate perficiatur, de indulto summi Principis filij eius Saluatoris, cui nihil æquè cordi quàm plurimos matri suæ spiritales esse liberos, à quibus colatur & obseruetur. Hanc singularem gratiam prærogatiuamque Sodalitatis Ioannis nomen, quod idem valet ac gratia, videtur innuere. Id planè Sodalibus speciatim conuenit, quod de se Ioannes commemorat, *Et accepit eam discipulus in sua,* nimirum officia atque obsequia, in curarum partem, præcipuamque in ea tanquam matre colenda, obseruanda ac demerenda sollicitudinem. Nam de facultatibus rerum externarum quibus Ioannes piscatoris arte victum antè quæritans non abundarat, & iam Dominum secutus se exuerat, relictis retibus & nauui, commodè non potest accipi; sed tum de affectu veri germanique filij, tum de

C omni

omni obsequio, quod ab amante filio
 vidua mater exigere queat. Hoc autem
 in affectu, obsequijque deuota ac maxi-
 mē propensa voluntate, Ioanni subro-
 garum se quisque Parthenius Sodalis ex-
 istimare debet, atque hanc sibi primam
 præcipuamque curam in omni vita, ce-
 teris omnibus curis longè posthabitis, du-
 cere Virginis Matris præcipuo semper
 studio colendæ & obseruandæ. Quo fi-
 ne reuocet sibi in mentem quos ad cru-
 cis filij pedē B. Mater acerbissimos cor-
 dis cruciatus pertulerit, quas materno-
 rum viscerum conuulsiones, dum nos
 secundogenitos Benoni filios doloris
 edidit; quas in primogeniti sui Ioseph
 virgineo partu Saluatoris effugerat, uti
 monent Damascenus & Rupertus. qui
 dum illud expendit, *Mulier cum parit tri-
 stitiam habet*: Quia, inquit, ibi dolores ut
 parturientis sustinuit, in passione vnige-
 niti sui, omnium nostrū salutem B. Virgo
 peperit, & facta planè omnium nostrū
 mater est. ob quam fortè causam Chri-
 stus de cruce mulierem appellauit, non
 matrem: mulier enim nomen est matro-
 næ,

LIBER I. CAPVT VI. 51

nã, plures iam filios numerantis. Vbi nu-
 pfit virgo, puella vel adolescentula nũ-
 cupatur; vbi vnum enixa filium, puerpe-
 ra; vbi iam plures, mulier vel matrona.
 Ad idem spectat locus Cãt. 8. quo Chri-
 stus animam hominis iusti sponsam.
 suam sic appellat, *Sub arbore malo excita- Cant. 8. 5.*
uite, ibi peperit te mater tua, ibi parturiuit te
genitrix tua. Versionem Septuaginta, &
 Theodreti sequamur interpretatio-
 nem, nisi quòd ille gratiam, nos gra-
 tia plenam interpretemur. Ait Chri-
 stus, Sub arbore malo, sub salutifero
 ligno crucis excitaui te, leuaui, atque
 erexi à ruina & sordibus, in quibus mi-
 ferrimè volutabaris. Ibi peperit te mater
 tua, eademque mater mea Virgo Maria,
 cùm mihi astitit morienti, & mortē meã
 tibi salutarem ac vitalē esse precata est;
 ibi parturiuit te genitrix tua, magno do-
 lorum edidit nixu. Id enim interest in-
 ter Parturio & Pario, quòd hoc commu-
 nē partum, illud partum cum vehemen-
 ti dolore significat. Vel hæc verba inter
 Euam ac Deiparã partiamur; Sub arbo-
 re malo, arbore interdicta peperit te ma-

Ivan. I. 12.

ter tua, communis mater Eua peccatis
 sordidū edidit in mortem: at sub oppo-
 sita crucis arbore parturiuit te genitrix
 tua, Maria altera felicior Eua regenera-
 uit te, sordibusque elutis ac deterfis in
 vitam est enixa sempiternam. Quotquot
 Saluatorem receperunt, *dedit eis potesta-*
tem filios Dei fieri, his qui non ex sanguini-
bus, neque ex voluntate carnis, neque ex volū-
tate viri, sed ex Deo nati sunt. Ad eum mo-
 dum quotquot matrem receperunt in
 suam parentem, indulgente filio, dedit
 eis potestatem filios eius fieri, si nouam
 ineant vitam ex noua filij Dei Saluatoris
 regeneratione ac gratia traductam, lon-
 gè dissimilem priori quā ex vetusta pri-
 morum parentum origine, naturæque
 vitiatę communi connubij lege permix-
 to sexu contraxerant. Quotquot Dei-
 param colunt affectu, officio, atque
 obsequio filiorum, dubio procul & ipsa
 vicissim illos materna omni pietate fo-
 uebit, nouisq; quotidie ac beneficijs cu-
 mulabit. Numquam se vinci patietur
 eius immensa & inexhausta benignitas
 planè mutuum illa rependet amorem

cui conuenit quod est in Prouerbiis, Ego *Prou. 8. 17*
diligentes me diligo. Et ampliùs omnino
 quàm diligatur ipsa diligit, & verò etiam
 priùs dilexit immerentes, cùm nondum
 essemus, ad filium pro nobis singulis So-
 dalibus preces effudit, ab eoq; nostram,
 vti speramus, salutem obtinuit. Quem-
 admodum Samuelis mater Anna, sic illa
 de quoque nostrum commemorare po-
 test: *Pro puero isto orauit, & dedit mihi Do-*
minus petitionem meam, quam postulauit eum.
Idcirco commodauit eum Domino cunctis die-
bus quibus fuerit commodatus Domino. Ex-
 positus Moyses à matre in scirpea fiscel-
 la breui post Nili fluminis vndis obrue-
 dus, aut scopulis illidendus ferebatur;
 sed prouidente Deo incidit in filiã Pha-
 raonis, quæ aperta fiscella cernens par-
 uulum vagientem, miserata, per matrẽ,
 quã vti nutricem soror aduocarat, enu-
 triendum curauit, adultumq; adopta-
 uit in filium, vocauitq; nomen eius
 Moyses, dicens, *Quia de aqua tuli eum.*
 Quot Moyses clementissima mater Sal-
 uatoris, summi Regis nostri mater eadẽ,
 & soror, & sponsa, & filia, de secularibus
 vndis

1. Reg. 1.
27. & 28.

Exod. 1.

vndis naufragos eripuit, quot è certissi-
 mo sempiternæ mortis discrimine vindi-
 cavit, quos vix scirpea fiscella corporis
 imbecillissimi adhuc retinebat, obrutos
 iam pridem aquis vitiorum ac peccandi
 consuetudine; sed inde ereptos, per hâc
 Sodalitatem optimam sanè nutricem, in
 omni virtute ac pietate curauit educan-
 dos, vt matura iam adultos sanctitate, si-
 bi eos adoptet in filios, regia cælesti he-
 reditate non indignos! Illa nimirum est
 mater diuinæ gratiæ, quæ per eam à filio
 in omnes mortales deriuatur, mater pul-
 chre dilectionis, timoris, & agnitionis,
 & sanctæ spei, per quam & fidei cõtem-
 plationisq; dono, spei timorisq; permix-
 ti, quo miri fiût in sanctitate progressus;
 denique charitatis diuinæ, quæ decor
 est omnis animæ, quæ sola pulchrum
 reddit amantem, virtutibus infusis sui
 Sodales exornantur. B. Ambrosius hoc
 erat in suos animo, vt verè diceret, Non
 minùs vos diligo quos in Euangelio ge-
 nui, quàm si coniugio genuissem: non
 enim vehementior est natura ad diligen-
 dum quàm gratia: plus certè diligere de-
 bemus

1. Offic 7.

bemus quos perpetuò nobiscum putamus futuros, quàm quos tantùm in hoc sæculo. Quæ videtur oratio Diuæ Matri tanto iustiùs conuenire, quanto & purior eius est & ardentior in nos affectus, & veriùs nos ad sempiternam vitam filij sui mèrito ac beneficio procreauit. Plus apud eam valet voluntate suscepta coniunctio ac necessitudo, ad sempiternam directa felicitatem, quàm quæ fortuitò veluteuenit ad breuissimi temporis vsuram consanguinitas: arctior est atque potentior gratiæ quàm naturæ propinquitas: maius apud eam pondus obtinet hæc Sodalitatis quàm sanguinis coniunctio. Si Paulus Apostolus, quos sua prædicatione perduxerat ad Christi fidem, iure filios appellat, *Vt filios meos charissimos moneo; nam si decem millia pedagogorum habeatis, sed non multos patres: nam in Christo Iesu per Euangelium ego vos genui. Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* & ad Philemonem, *Obscuro te pro filio meo Onesimo quem genui in vinculis: quid amantissima mater in omnes mortales, sed præcipuè in Sodales*

1. Cor. 4.

15.

Gal. 4. 19

Philem. 10

ac clientes affectu incomparabiliter ardentiore, quorum salutem & dum viueret omni apud filium promouit officio, & nunc porro promouet in cælis regnās impensius, pro ea qua flagrat ardētī charitate, quaque apud filium valet gratia & auctoritate; cui quidē auctoritati erga filium par in nos respōdet misericordia ac beneuolentia. An non verissimē

Philip. 1. 7.

2. Cor. 7. 3.

quod idem aiebat Apostolus, *Eò quòd habeam vos in corde: In cordibus nostris estis ad conuiuendum & commoriendum;* ad se quoque Sanctissima Mater traducat; suisque commemoret Sodalibus, qui illam semper in oculis atque intimis ferant præcordiis? Si tibi in corde est D. Mater, & te in eius esse corde ne dubita. quod quantum sit beneficium quis æstimet? Ea sunt piæ matris in quemque Sodalē viscera pietatis, vt sibi quisque ab ea dictum, quod est apud Isaiam, confidere debeat, *Numquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: quando nos, vt i censer August. vtero suo gestat adhuc ac circumfert*

Isa. 49. 15.

fert tamquam Christi membra, quoad in caelestem ac sempiternam edat vitam; certè suæ Sodalitatis vtero fouet, & suamet respiratione, gratiæ inquam ac vitæ per filium inspiratione, velut imperfectos fœtus atque embryones animat perficitque, donec formetur in nobis Christus. Appositè igitur quemq; Sodallem commonefacit Guerricus Abbas: In hoc præterea tibi sit exemplo Iesus conceptus & gestatus in vtero, qui etsi grauidauit, nõ tamen grauauit vterum Mariæ. Sic te non sentiat grauem vterus Ecclesiæ, dixerim ego, Sodalitatis vterus aut Deiparæ Virginis, quæ te tamquam membrum Iesu gestare dicitur. Caue, ne illam pœniteat te concepisse, sicut Rebeccam pœnituit, cum aiebat, *Si sic mihi futurum erat quid necesse erat concipere?* Si de aliquo nostrum sic conqueri contigerit viscera matris nostræ, timeo ne melius fuisset si conceptus non esset homo ille. Ipse Deus in nobis, si qui tales sunt, emolliat cor lapideum, ne quatiant viscera matris, ipse viscera matris consoletur, ne fatigetur eos, qua-

*Serm. 3. de
Annūtiat.*

58 DE BONO SODAL. PARTH.
Iescumque sint, portare, donec forme-
tur in eis Christus.

C A P V T VII.

*Sodalitas Gymnasium est omnis Chri-
stianæ virtutis & perfectionis.*

Q Vos in spiritu genuit, & in lucem
extulit immortalis spei B. Mater,
eosdem ad omne virtutis studium insti-
tuendos curat Sodales suos; habet ad
eos scholam virtutū suarū optima diui-
narum disciplinarū magistra, ab optimo
& ipsa primitus erudita magistro, Spiri-
tu sancto imprimis mentem eius inhabi-
tante, omniumque eius dum viueret a-
ctionū inspiratore & directore; tum verò
& à filio Deo Salvatore triginta trium &
ampliùs annorum domestica consuetu-
dine, familiarique & muta & viua ser-
monum & exemplorum institutione ad
omnem perfectionem efformata. Quos
suos in schola virtutū eximios progres-
sus æmulari nos cupit, & quemadmodū
Apostolus, sic & ipsa iustiùs adhortatur:

Imi-

Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.

Præclarè Ambros. Hic sumatis licet *Lib. 2. de Virgin.*
 exempla viuendi, vbi tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt. Primus discendi ardor, nobilitas est magistri. Quid nobilius Dei matre? quid splendidius ea quam splendor elegit? hoc huius scholæ gymnasiique præcipuum decus est & ornamentum, quòd Dei matre magistra gloriatur, quòd eius, quam Deitatis ipse splendor Dei Filius elegit in parentem, veluti clarissima luce refusa collustretur. Alterum decus in numerosa præstantium condiscipulorum frequentia, quorum assiduitas, diligentia feruorque addiscendi, & moribus exprimendi Magistræ virtutes, non mediocriter acuit exstimulatque ceterorum studia: quos inter postremum obtinere locum sanctæ cuiusdam æmulationis pudor est haud erubescendus; quos præeuntes insequi, si non proximo, at aliquo post interuallo, tametsi per nos maximè segnes torpidique simus, tamen incitamus at-

C 6 que

que impellimur. Multum valent hæc domestica & quotidiana consimilium nostri Sodalium exempla, nec parum promouent eorumdem incensi ad pietatem sermones & adhortationes, magnam vim habet plurimum in eodem virtutis studio conspirantium simul iuncta contentio. Nam quod maximi est æstimandum, & est velut tertium huius scholæ decus, usurpatur hinc ab vniuersis Sodalibus crebra virtutum omnium exercitatio; qua quidem exercitatione profectus vberior & copiosior, quàm multa prælectione continetur: quamquam non deest prælectio, vt mox dicam; sed ad prælectionem accedat oportet exercitatio, quæ potior est & fructuosior. Ipse enim vsus optimus est omnium magister, neque parari & in animum induci virtutes queunt, nisi ipsarum vsu & exercitatione, cuius maximam oportunitatem præbet Sodalitas, cum generis omnis officia atq; exercitia pietatis à suis reposcat Sodalibus, suisque ea legibus mandet, ac præscribat institutis. Notat id ipsum in Ethnicis Philosophus, ad virtu-

tes

2. *Ethicor.*

c. 4.

tes in animum inducendas nullam esse
viam, præterquam earum officijs & a-
ctionibus exercendis; quod contra fit,
inquit, à plerisque, qui quod de virtuti-
bus disputant, id sufficere credunt; simi-
les ægrotis qui medicorum quidem præ-
cepta diligenter auscultant, sed ea dein-
de non obseruant; quare vt hi corpore,
sic illi numquam animo valebunt. Iam
verò prælectio diligensque præceptorum
traditio in hac Deiparæ schola minimè
desideratur, cùm in hebdomadarijs cõ-
uentibus, tum in priuatis congressibus;
& ipsa Virginis vita sanctissima, virtutũ-
que clarissimarum inspectio, præstantis-
sima est habenda prælectio, quam idem
B. Ambrosius luculenter admodum ex-
pressit. Talis, inquit, fuit Maria, vt eius
vnius vita, omnium disciplina sit: si igitur
auctor nõ displicet, opus probemus,
vt quicumque eius optat præmium, imi-
tetur exemplum. Ac mihi quidem prima
prælectio videtur ea quæ ad externum
decorum, modestiamque vultus & oris,
totiusque corporis honestam speciem
pertinet. de qua idem Ambros. Nihil

torum in oculis, nihil in verbis procax,
 nihil in actu inuerecundum; non gestus
 fractior, non incessus solutior, non vox
 petulantior, vt ipsa corporis species si-
 mulacrum fuerit mentis, figura probita-
 tis. Bona quippe domus in ipso vestibulo
 debet agnosci, ac primo prætendat in-
 gressu nihil intus latere tenebrarum. Ea
 prima debet esse cura Parthenij Sodalis,
 vt cui Dominæ famuletur Angelorum
 Regina, ipso corporis externo gestu at-
 que habitu commonstret; vt Virginis se
 esse in clientela ac famularu, virgineis
 exprimat oculis, gestibus, moribus, ipsa-
 que verecundæ frontis & oris honesta
 specie. Ceteram Deiparæ morum graui-
 tatem, domesticam imprimis solitudinē,
 foras prodeundi raritatem, incedendi
 maturitatem, loquendi parcitatem, orā-
 di legendique diuinos codices assiduita-
 tem describit idem Ambros. Corde hu-
 milis, verbis grauis, animi prudens, lo-
 quendi parcior, legendi studiosior, non
 in incerto diuitiarum, sed in prece pau-
 peris spem reponens; intenta operi, ve-
 recunda sermone, arbitrum mentis so-
 lita

lita non hominem, sed Deum quærere: prodire domo nescia, nisi cùm ad Ecclesiam conueniret, & hoc ipsum cum parentibus & propinquis, operosa secreto, forensi stipara comitatu; nullo tamen meliore sui custode, quàm seipsa, quæ incessu affatuque venerabilis, non tam vestigium pedis rolleret, quàm gradum virtutis attolleret. O Beatum Sodalem, qui cùm foras procedit, hanc sibi viæ duce ac comitē veluti Pedagogum adsciscit; à quo contineatur in officio, cuius in vestigijs sua rutissimè collocet, qui quoad potest recordatione perpetua sibi præsentem D. Matrem, & filium Saluatorem affingit, cuius in cōspectu peccare vereatur, à quo solatium præsidiumque in omni rerum euentu securus expectet!

Altera prælectio quoad ordinem modumque singularum quas quotidie vursurpamus actionum: Quî Deo sit vacandum, quî moderatè corpori seruiendum, quî cum maioribus natus, quî cum paribus & æqualibus agendum, de quibus Ambros. Quid exequar ciborum parsi-

mo-

moniam, officiorum redundantiam, alterum ultra naturam superfuisse, alterum ipsi naturæ propè defuisse? Illic nulla intermissa tempora, hîc congeminos ieiunio dies, & si quando reficiendi successisset voluntas, cibus plerumque obuius qui mortem arceret, non delicias ministraret. Dormire non prius cupiditas, quàm necessitas fuit; & tamen cùm quiesceret corpus vigilabat animus, qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat; aut disposita gerit, aut gerenda pronuntiat. Non lædere reos, bene velle omnibus, assurgere maioribus natu, æqualibus non inuidere, fugere iactantiam, rationem sequi, amare virtutem. Hæc aliaque qui volet plenius apud ipsum legat Ambros. illustria Sanctissimæ Virg. exempla morum, in vsus quotidianos traducenda: sed longè præcipua, cui plurimum studij atque operæ sit adhibendum, prælectio videtur heroicarum eiusdem virtutum cùm Theologicarum fidei, spei, charitatis; tum moralium prudentiæ, iustitiæ, fortitudinis & temperan-

ran-

rantia, quæ suis singulæ locis erunt ediferendæ: est enim aliquanto prolixior, & ad fructum longè quasi vberrima tractatio. Nunc ex omnibus Deiparæ virtutibus tres delegisse sufficiat: quas eius studiosus auditor quotidiana repetitione studeat altiùs infigere menti, & per omnem vitam vsurpare frequentius, humilitatem, castitatem, charitatem. Cumque in hac schola magis orando quàm nitendo proficiatur, eas virtutes ardentibus precibus, votis atque suspirijs à Christo Domino per Virginem Matrem auferre contendat; nec vllus abeat dies, quin eas cum à Virgine Matre, tum à Salvatore filio pia quadam contentione mentis efflagitet. Beata planè schola Deiparæ, quæ aut eadem est illa Christi Domini, aut ad illá proximè accedit, occulta & à sensibus remota schola, in qua docet interiùs cęlestis Pater in anima per internas gratiæ excitantis allocutiones, per illuminationes & inspirationes, auditoris cuiusq; moribus ingenijsq; accommodatas, cōgruas, potētes, efficaces, sine quibus parū, aut omnino nihil externa

vox doctoris promoueat. De qua schola
 Christus Dominus : *Erunt omnes docibiles*
Ioan. 6. 45. Dei. Nemo venit ad me, nisi Pater qui misit me
traxerit eum: Omnis qui audiuit à Patre meo
& didicit, venit ad me. Verū beneficio Pa-
 tris ac Filij, omnis quoque qui audiuit à
 Matre discit & venit ad filium. Trahit &
 illa quàm plurimos ad filium, & hoc eru-
 ditione potissimùm interna, suos institui-
 turat accommoda mētis illustrationum
 & inspirationū schola, quarum semper
 oportuna copiam procurat, eo impēsius
 & sollicitius, quo vicissim in suo cultu
 propensiores intuetur. Ab ijs præsi-
 dijs gratiæ congruæ pendet omnis noster in
 virtute, & Christiana perfectione pro-
 gressus : ad quæ item excipienda cum
 mentem nostram veluti subigat atque e-
 molliat ipsa in Virginem Matrem, quæ
 plenissima est suauitatis & amoris, pietas
 & obseruantia; non malè quispiam Dei-
 paræ cultum, quo & præsidia gratiæ co-
 piosè impetrantur, & nos ad illa exci-
 pienda comparatur, ad virtutem om-
 nem & perfectionem maximè compen-
 diosam viam esse contenderit.

CAPVT VIII.

Sodalitas Deipara, Arx est & ciuitas aduersus hostium insultus munitissima.

QVæ de Prophetide Debbora, illique associata Iahel fortissima femina, cum Sisaram ducem Madian interemerunt, concinit diuina Scriptura; *Iudic. 5. &.* *Noua bella elegit Dominus, & portas hostium ipsa subuertit, de celo dimicatum est, stella v. 20. manentes in ordine & cursu suo aduersus Sisaram pugnaverunt;* ad Sanctissimam Virginem Dei matrem, quæ illarum veteris æui matronarum igniculos, vti clarissimum lumen abscondit, ait Hieron. tum ad eius auspicijs institutam Sodalitatē, tanto iustiùs transferri possunt, quanto infensior ac capitalior hostis infernalis ab ea per Saluatorem filium, in clientū suorum animis prostratus est ac triumphatus. De cælo dimicatum est, de cælesti Virginis anima, quæ Dei sedes est & domicilium, quæ sicut Sol in ortu splendet;

det; stellæ micantes & radiantes eius animæ vires illustrissimæ, ipsa quoque corporis externorum sensuum sidera fulgentissima, de statione, quam in nobis occupare moliebatur, hostem deiecerunt. Aut de cælo, de cælesti Sodalitate, quæ voto ac desiderio tota versatur in cælis, de cælesti velut arcis ac ciuitate Deiparæ munitissima, cuius in cælis sursum sunt erecta fundamenta, velut extra telorum iactum, cuius omnia sunt cælo præsidia, per Virginem Matrem, quæ hanc velut amicam sedem tuetur ac protegit, dimicatum est; stellæ micantes in ordine & cursu suo Beatarum mentium Angelicæ phalâges, quæ sunt omnes in ditione ac potestate Reginae cælorum, & mox ad eorum, à quibus illa piè fuerit in clamata, præsidium conuolant; ipsi Sodalium Partheniorum præstantes cunei stellarum instar virtutibus effulgentes, nusquam de hac arcis Deiparæ fida statione se commouentes, in eius institutis ac legibus constanti hærentes vestigio, aduersus Sisaram pugnaverunt, de eoq; gloriosam hac duce & imperatrice

trice Dei matre, victoriam reportarunt.
 Tanti dux femina facti, belli princeps
 Deipara, cuius auspicijs, ac sub cuius si-
 gnis Sodalitas Parthenia dimicat. Noua
 bella elegit Dominus. Hæc nostra est, v-
 ti ritè Canisius monet, vera nō fabulosa
 Minerua, cui verè conueniant quæ stulti
 Græci velut eximia in sua prædicant Mi-
 nerua, Virginitas, prudentia, fortitudo:
 quæ tres in hac spiritali expeditione vir-
 tutes imperatrici cū primis, tū & eius mi-
 litibus præcipuè sūt necessarię: fortitudo
 ad vim arcendā, hostiumq; impetū pro-
 pulsandū, ad constantiā perseuerantiā
 que in virtute; prudētia, ad eorum mali-
 gnas artes detegēdas, dolosq; & insidias,
 cū virtutis speciē eumentur vitia, præ-
 cauendas; virginitas, ad subigendā carnē,
 hostē domesticū, omnium hostium peri-
 culosissimū atq; infensissimū, prodito-
 rē occultum, qui nisi ceteris hostibus in
 hanc arcem ac ciuitatē aditum præbeat,
 inuicta semper erit & insuperabilis. Fru-
 stra dæmon ac mūdus aduersus spiritum
 niterentur, nisi carnem, à qua nequit
 ille se exuere, in suas partes pertraxissent,
 occul-

70 DE BONO SODAL. PARTH.
occultamq; ab ea seducta proditionem
ac traditionem arcis faciendam esse cō-
fiderent; sed est à castitate domanda ac
coërcenda, omnibusq; diligentissimè
custodijs asseruanda. Qua in dimicatio-
ne aduersus carnē præiuit nobis integer-
rima Virgo, quæ prima virginitatis erexit
vexillum, vera quoque Penthesilea, de
qua Latinus Poëta: Ducit Amazonū lu-
natis agmina peltis Penthesilea: dux
virginum vtriusque sexus innumerabi-
lium resectis mammis & omni cura car-
nis acerrimè dimicantium. Atque vt no-
stris potiùs vtamur quàm externis, hæc
est illa Sulamitis, quæ sicut amicis deco-
rata est & amabilis, ita hostibus pauenda
atque *terribilis, vt castrorum acies ordinata.*
Quid videbis in Sulamite nisi choros castro-
rum? chori sunt ad audiendum suaues,
sed castrorum ad obfistendum hosti for-
tes & insuperabiles. Hæc illa est Aurora
vigiliaque matutina, Solis iustitiæ mox
exorituræ prænuntia, quam Dominus in-
tuitus Pharaonis currus vniuersos con-
triuir, & in profundū mare rubrum de-
mersit. *Et respiciens Dominus super castra Ae-*
gyptio-

Rupert. 1. 6.
in Cant. 6.
9.

Exod. 14.
4.

gyptiorum per columnā nubis & ignis, (quæ
 vtraque columna Deiparæ symbolum
 fuit, illa eius integerrimæ virginitatis,
 hæc ardentissimæ charitatis,) interfecit
 exercitum eorum, & subuertit rotas curruum,
 ferebanturq; in profundum. Hæc illa Iu- *Judith 14.*
 dith, quæ ciuitatem suam ab Holofernis
 hostili vindicauit obsidione, obtrunca-
 to superbix duce, omniq; vitiorum
 exercitu profligato. Vna mulier Hebræa *Jud. 14. 16.*
 fecit confusionem in domo regis Nabuchodo-
 nosor, de quo ipsa in Cantico gratiarū a-
 ctionis, Dominus omnipotens nocuit eum, & *Jud. 16. 7.*
 tradidit eum in manus femine, & confodit
 eum. Cui iustissimè gratulantes accla-
 memus: Benedixit te Dominus in virtute *Jud. 13. 22.*
 sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos
 nostros. In ciuitatem suam Bethuliam
 modò nos recipiat, arcemq; & mænia
 ciuitatis, ad quæ nos Sapientix voce be-
 nignè prouocat (quam arcem & ciuita-
 tem nunc Sodalitatem interpretor, ci-
 uitatem refugij, ciuitatem munitā, cuius
 murus & antemurale Saluator) erimus
 eius ope præsidioq; tuti, aduersus om-
 nes hostium insultus. Incidat licet Ho-
 lo-

lofernes aquæ ductum aquæ terrestris,
ac fontes humo scaturientes obturet; ac
cælestem diuinæ gratiæ, quæ est ipsa Vir-
go, non attinget, neque nobis vnquam,
nisi vitio nostro intercludet aqueductû.

Mira admodû est & magna S. Scripturæ
fæcunditas, multiplicisq; intelligentiæ
sub eodem verborum integumento, la-
tens vbertas. Illustris illa Vatis Isaia de
Rege Sennacherib & vrbe Ierusalem va-

c. 37. v. 33.
& 37.

*Non intrabit ciuitatem hanc, &
non iaciet ibi sagittam, & non occupabit eam
clypeus, & non mittet in circuitu eius aggerẽ;
Protegam ciuitatẽ istam, vt saluem eã propter
me, & propter Dauid seruum meum; hæc in-
quam varicinatio in Deipara mystico
sensu credi potest impleta. quam hono-
ris filij causa, omnis expertem immu-
nemq; peccati, Deus ita protexit ac mu-
niuit, vt ne quidem eam oppugnare ho-
stis sit aggressus, aut, si est aggressus exte-
rius, numquam interiore pugna laceffe-
rit, cum eius pugnae careret irritamento,
fomite concupiscentiæ; quam, vt obser-
uat Richardus Victorinus, exhorresce-
rent ipsi principes tenebrarum, ob eius*

c. 62. in Cæs.

ar-

LIBER I. CAPVT VIII. 73

ardentissimæ charitatis emicantes flammæ, orationumq; incensissimarum eiaculatas vndequaque scintillas, aut potius ardentibus globos, ne propius quidem accedere auderent, ne amburerentur muscæ istæ internales. Deinde Sodalitati quoque Partheniæ ea potest accommodari, vaticinatio ob singularem Deiparæ tutelam assiduamq; custodiam: est enim arx & ciuitas veluti Hierosolymitana pacis amantissima, diuini cultus obseruantissima, in qua veri Dei religio viget, diuino eius defensione præsidio, dispositis circumcirca custodijs Angelorum circumsepta, firmissimis legum optimarum atque institutionum circumuallata mœnibus, virtutum insuper & exemplorum Deiparæ propugnaculis cõmunita, denique telorum omni & armorum genere, com meatuq; diuini verbi copioso, & quem diuina Saluatoris Sacramenta largè suppeditant, instructa præclarissimè. Nequidquam eam Sennacherib infernalis oppugnabit, adhibitis omnibus tentationum suarum machinis; proteget eam D. Mater, & eius

D

ho-

Cant. 4. 4.

honoris causâ, Saluator filius: aderit non vnus aliquis è cælo princeps Angelus, qui centum illa deleat aut propulset hostium octoginta millia; sed quot Sodalés, tot eorum Angeli tutelares, erunt in præsidio. Hæc illa *turris est David edificata cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium.* Ac mihi quidem aduersus omnia pestifera atque ignea Cacodæmonis iacula vel vnus clypeus sat esse videretur sacratissimis Iesu & Mariæ nominibus insignitus. Certè si turris hæc nos contegat, si contineamur hac arce & ciuitate Deiparæ, si simus in eius præsidijs, si quæ suppeditat Sodalitas arma tractemus, nihil magnopere de certa victoria diffidendum. Quanquam, vti monet Apostolus, *non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates tenebrarum, aduersus spiritalia nequitie in cælestibus;* tamen his potentior Dux nostra Dei mater existit, cui militat æther, & omnes beatorum spirituum exercitus obsequuntur, quæ numquam nos cælestibus præsidijs congruarum inspirationum & il-

lu

lustrationum ad hosti resistendum oportunis destitui patietur. est cur de nobis ipsis diffidamus, imbecillitatis nostræ conscij, sed est quoque cur in D. Matris ope patrociniòque plurimum confidamus, si numquam ab eius arce ac ciuitate munitissima Sodalitatis pioque cultu recedamus. Habet hostis infernalis amplissimas copias, & aperta vi, & occultis dolis insidijsq; est instructissimus, cui nomina mille, mille nocendi artes. Ac ferè triplex agmen concupiscentiæ triplicis aduersum hanc arcem virtutis ac pietatis educere solet. præteream quam ipse ducit & instruit aciem superbiæ & ambitionis, alias quoque, quibus plurimum confidit, mundi & carnis auxiliatrices copias admouet; triplici præcipuè mænia ciuitatis huius ariete quatere nititur, Auaritiæ, Luxuriæ, Superbiæ; eius triplex cuneus, hac triplici machina de pietatis arce deicere nos molitur, sed frustra, si Principis nostræ & Imperatricis opem in clamauerimus, si vel eius augustissimi nominis clypeum opposuerimus, aut intra illa præclara virtutum eius & exem-

plorum Paupertatis, Humilitatis, & Angelicæ puritatis munimenta nos contingerimus. Imò verò hæc eadem duce ac præside, contrariam nobis aciem instruire, atque in campum educere licebit operum bonorū, Eleëmofynæ, Ieiunij, & Orationis, quâ triplex ille pestifer hostiū profligetur ac deleatur exercitus; Avaritiam Eleëmofyna dissipabit, Luxuriam comprimet atque edomabat Ieiunium, Ambitionem detruncabit Oratio. Potissimū exercitus sui robur in mundi cupiditate, & carnis voluptate situm esse non ignorat callidissimus hostis; atque his potissimū vitur ad ministris, carne præsertim hoste domestico. Nam quo Mundus & Caro blandiores sunt hostes (non enim feriendo, nec repellendo, sed alliciendo & complexando dimicant) eo sunt infestiores, importuniores, & superatu difficiliiores; auspicijs tamen & subsidijs Reginae nostræ, in eius arcem gloriosâ fugâ ac tuto receptu, si vigeat in animis nostris eius ardens pietatis affectus, si dominetur diuina filij eius charitas, planè peruincen-

LIBER I. CAPVT VIII. 77

centuræ ac proterentur. Vicerunt iam plurimi commilitonum nostrorum, ac sempiternum illi Principi suæ in cælis defixere trophæum, victoriæ per eam partæ monumentum. hac eadem audendum duce ac confidendum, sub eiusmodi signis moriamur, illique interea gratulantes & confidentes accinamus: *In te* ^{Psal. 43 6.}
inimicos nostros ventilabimus cornu, & in no- ^{7.8.}
mine tuo (potentissimo Maria) spernemus
insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo
sperabo, & gladius meus non saluabit me;
saluasti enim nos de affligentibus nos, & o-
dientes nos confudisti. In domina nostra lau-
dabimur tota die mortalitatis huius, quæ
tota militia est & têtatio, & in nomine tuo
suauissimo Mariæ confitebimur in sæculum.

CAPVT IX.

Paradisus est & hortus celestis Sponsi,
& Sponsæ.

A Difficili & molesta dimicatione,
 quæ nobis est cum carne, cum mû-
 do, cum dæmone, animus subinde refi-
 ciendus est, & ad spiritales vires instau-

78 DE BONO SODAL. PARTH.
randas recreāduſ. Quem in finem com-
paratus videtur hic Deiparæ Sodalitatis
hortus amœniſſimus, ſacrorum vitæ Do-
mini & Saluatoris noſtri, & Sanctiſſimæ
Matris myſteriorum varietate, velut in
areolaſ elegantiffimè partitiſ, tum plā-
tiſ ac floribuſ virtutum omnium excul-
tuſ, fructibuſque pietatiſ affectuum o-
mniſque copiā bonorum operum ac me-
ritorum exuberāſ. Ad animi triftitiam,
perturbationemque repellendam, nihil
æquè valere ac myſteriorum vitæ Chri-
ſti Domini, Sanctiſſimæque eiſ Matris
commemorationem pio multorum ex-
perimento compertum eſt, quorum
plantaria ac roſaria myſteriorum hoc in
horto naſcuntur, permixta, vti dixi, vir-
tutum omnium floribuſ, ac pietatiſ affe-
ctuum, operumque bonorum fructibuſ.
Ipaſ cum primis Sanctiſſima Virgo cen-
ſeri poteſt & debet hic hortuſ, totiſ acce-
ptiſſimus Sanctiſſimæ Trinitati, ad ſum-
maſ eiſ Deitatiſ deliciaſ comparatuſ,
diuina eiſ manu conſituſ, in quo ſit hæc
omniſ florum, fructuumque cæleſtium
copia; de quo prædicat hortuſ cæleſtiſ
Spon-

Sponsus: Hortus conclusus soror mea, sponsa, *Cant. 4. 12.*
 hortus cōclusus, diuinæ gratiæ custodia cir-
 cūseptus ac munitus, vt nunquā in illum
 irrepere potuerit inimicus anguis, nulla
 in eum vnquā gliscere ac serperemaligna
 fraus atq; suggestio. Bis cōclusus aduer-
 sus vtrumq; peccati genus, & quod ori-
 gine cōtrahitur, & quod actione, vel o-
 missione suscipitur; fons signatus. Non
 arefcit hic hortus, sed fonte viuo, sancti
 Spiritus influxu iugiter irrigatur ac fœcū-
 datur. *Emissiones tuæ paradus malorum pu-
 nicorum, cum pomorum fructibus,* vt intelli-
 gas Virginis Matris beneficio Sodalita-
 tem eius, hortum quoque esse perillu-
 stre malorum granatorum, cum po-
 morum fructibus. Quorū in ea sunt eius
 clientes & alumni, tot velut eius mater-
 nā manu consitæ sunt arbores, quas &
 continuus diuinæ Filij gratiæ vitalibus
 vndis irrigat, fouet, & ad fructuum v-
 bertatem maturitatemq; perducit. E-
 go, inquit, quasi trames aquæ immensæ,
 de fluuio (æternæ & inexhaustæ, cuius
 mater existit & filia, sapientiæ) quasi flu-
 uij dioryx, & sicut aquæ ductus exiui de

Cant. 4. 13.

paradiso. Dixi; Rigabo hortum meum
 plantationum, & inebriabo prati mei
 fructum. Quis hic plantationum hor-
 tus, quis fructus eius prati potior, quàm
 Sodalium cœtus, qui se eius honori pla-
 nè consecrauit, qui ab ea vitam ducit, il-
 liquè rependere totam habet in votis?
 In quo deliciae sunt Beatæ Matris, ad quæ
 hortum filium suum & Deum, sponsum
 animæ suæ in Canticis inuitat: *Veniat di-*
lectus meus in hortum suum, & comedat fru-
ctum pomorum suorum, quæ eius gratia
 plantauit, excoluit, & ad eam fructuum
 suauissimorum copiam promouit. *Om-*
nia poma noua & vetera, ait, *seruaui tibi di-*
lecte mi. Et novos & veteres illi Sodales
 offert, quæque ab eis rectè facta patran-
 tur, seu intra veteris adhuc naturæ leges
 finesque cohibita, seu nouæ ad gratiæ
 gradum, splendoremque prouecta diui-
 num. Omnia vult suorum clientum re-
 ctè facta, seu naturæ, seu gratiæ finibus
 inclusa ad vnam filij sui gloriam confer-
 ri, eiusque vnius honori consecrari. Hos
 alloquitur, cùm ait; *Obaudite me diuini*
fructus, & quasi rosa plantata super riuos a-
 qua-

Cant. 5. 1.

Cant. 7. 13.

Ecclesi 39.
17.

LIBER I. CAPVT IX. 81

quarum fructificate. Collaudate canticum, &
benedicite Dominum in operibus eius, vt, cum
 certo numero repetitæ precationis Do-
 minicæ, salutationisq̃ue Angelicæ con-
 fuerum omni die pensum exsoluunt, vel
 albicantes rosas mysteriorum gaudij,
 vel purpureas mœtoris, vel gloriæ da-
 mascenas & aureas ore promant, ac filio
 deferant Sodales, veluti viua ab se confi-
 ta & exculta rosaria, vt corollas cælesti
 sponso & sponsæ gratissimas ea rosarum
 pulcherrimâ varietate contextas offe-
 rant. Rosa princeps florum habetur pul-
 chritudine, fragrantia, suauitate, ad co-
 rollas concinnâdas aptissima, typus pro-
 inde diuinæ laudis; quæ defertur horum
 sacrorum commemoratione mysterio-
 rum. His verò permisceri possunt lilia
 castitatis, violæ humilitatis, & hyacinthi
 modestiæ, heliotropium obedientiæ,
 narcissus paupertatis, & omnium virtu-
 tum tulipæ variegatæ. Nec deesse debēt
 fructus pomorum omnis generis affe-
 ctuum pietatis, congratulationis, com-
 passionis, compunctionis, contritionis-
 que de peccatis, spei & gaudij spiritalis,

D s imi-

imitationis, admirationis, amoris, & zeli
 flagrantissimi, tum & alij fructus diuino-
 rum actuū adorationis, oblationis, gra-
 tiarum actionis, petitionis, obtestatio-
 nis; qui cum hisce mysterijs demetūtur,
 & in eorum vsurpatione frequentantur,
 per Sanctissimam Virginem Christo Do-
 mino Sponso sunt offerendi, quo magis
 hoc suo delectetur horto, in eumque
 crebrius veniens, & ipse vicissim ad eun-
 dem Diuam matrem suam sponsam a-
 mantissimam, & eius clientes benignè
 inuiter, vt mihi quidem facere viderur
 in eodem Cantico: *Veni in hortum meum
 soror mea, sponsa, messui myrrham meam cum
 aromatibus meis, comedi fauum cum melle
 meo, bibi vinum meum cum lacte meo: come-
 dite amici & bibite, & inebriamini carissi-
 mi.* Venit in hortum Sodalitatis, quem
 suum reputat Saluator, quia est suæ spō-
 sæ & matris; frequens hoc in horto, hīc
 messuit myrrham vitæ ac passionis ama-
 rissimæ, tum flagrantissimæ charitatis
 cæteraque virtutum aromata. Fauum itē
 & mel, lac & vinum sacrosanctæ suæ hu-
 manitatis, ac deitatis cæleste nectar &
 am-

Cant. 5. 2.

ambrosiam sponsæ ac matris suæ Soda-
libus apponit, & vt ad satietatem spiri-
talem, ad ebrietatem vsque diuinam hi-
sce mysteriis reficiantur, exoptat. Quid
enim est demessa myrrha, nisi laborum,
dolorum, amaritudinum & acerbitatū,
tum matris, tum filij, per omnem vitam
collectus ille fasciculus, de quo gloria-
batur eadem sponsa; *Fasciculus myrrha*
dilectus meus, inter vbera mea, proximus
cordi, commorabitur? Quid aromata nisi
charitatis, humilitatis, patientiæ, man-
suetudinis, omniumque virtutū exem-
pla, quæ relucet in vtriusque Matris ac
Filij vita, sanctissimisque moribus, ma-
ximo nobis ad omnem vitæ rationem
documēto, & ad præcipuam quamdam
imitationem incitamento, myrrha pœ-
nitentiam & mortificationem, aroma-
ta contemplationem & orationem no-
bis hîc demetendam insinuant? Fauus
cum melle sociatus sacratissimæ eius hu-
manitatis virgineam ceram adumbrat,
quam melleæ deitatis impleuit pleni-
tudo. Lac & vinum deitatis & humani-
tatis eadem illa mysteria inchoantibus

Cant. 1. 12

84 DE BONO SODAL. PARTH.

suauissimum pabulum, & facillimum
 lactis instar, quod infantibus propina-
 tur, & efficacissimum prouectioribus,
 quo capiantur, & ad imitationis usque
 saturitatem, ebrietatemque exuberantis
 lætitiæ suimet obliti, & à se ipsis velut
 auocati & abducti in Deum penitus
 transferantur. Lac & vinum fructus est
 horum mysteriorum diuinæ gratiæ &
 inspirationis, simul & suauissimæ & po-
 tentissimæ, quæ uti lac delectet, uti vinum
 inebriet, nutriat infantes, viros capiat, &
 extra se in Deum suimet oblitos abdu-
 cat. Igitur & sponsæ, & sponsi inuitatu:
 Comedite amici & bibite, & inebriami-
 ni charissimi, quibus iste cælestis obligit
 fauor, ut in album amicorum & charis-
 simorum relati ad hanc sacrorum my-
 steriorum mensam conuiuæ frequentes
 adhiberemini. Hoc in horto videre mi-
 hi videor sacrum quoddam nemus altis-
 simarum, odoriferarum, & ad omnem
 fructum vberimarum arborum, quale
 quondam nemus Abraham Patriarcha
 plantauit in Bersabee ad inuocandum
 nomē Dei æterni: quod interpretor pri-
 mum

Gen. 21.

31.

mum ipsam Sanctissimam Dei Matrem Patronam nostram; tum eius beneficio Sodalitatem, in qua tot sunt ab ea plantatæ atque eductæ arbores præceræ ac frugiferæ, quot sunt eximiâ virtute præstantes Sodales. Post illa verba, quæ à Sodalitate non sunt aliena, *Et in plenitudine sanctorum detentio mea*; sic ait, *Quasi cedrus exaltata sum in Libano*, supremas ipsas Angelicas mentes puritate ac sanctitate transcendens, Beata Mater, & quâdam ei tametsi valdè remotâ propinquans æmulatione, eodem certè aspirans Sodalitas. *Et quasi cypressus in monte Sion*, Patriarchas & Prophetas diuini cuiusdam odoris fragrantiam recreans. *Quasi palma exaltata sum in Cades in Engaddi*, de quâ palmâ per Saluatorem filium olim Apostoli & Martyres victoriæ suæ palmas, & nunc quoque coronas decerpent inferioris meriti Sodales mei. *Et quasi plantatio rosa in Iericho*, quâ se rosâ purpureâ Martyres, albâ virgines coronant; Sodales verò mysteriorum albas gaudij, rubras mœroris, aureas gloriæ permixtas ad virgineum sertum quoti-

Eccli 24.

16.

v.17.

v.18.

v.19.

tidie colligunt, tanto capiti non indecorum. *Quasi oliua speciosa in campis*, symbolum misericordiae passim in campis obuijs expositae, quae fuit in Confessores, & est in Sodales exuberantissima. Et *quasi platanus exaltata sum iuxta aquas in plateis*, qua platano latissima ac frigidissima Virginum chori propè infiniti sexus vtriusque obumbrantur, & ab aestu noxio proteguntur. *Sicut cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedi; quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris, & quasi storax, & galbanus, & vngula, & gutta, & quasi libanus non incisus vaporavi habitacionem meam, & quasi balsamum non mixtum odor meus.* Valent haec ad suffitum diuino Numini gratissimum in sacrificijs offerendum, ad serpentes, animantesque pestiferas longius arcendas, ad aegros, faucios & nauseabundos subinde Sodales curandos ac reficiendos. Cinnamomum aromatizans & balsamum iugem mentis precationem, myrrha electa sensuum & passionum, quae tamen in Virgine numquam limites rationis excessere, compressionem; cetera pigmenta omnium

vir-

virtutum odoratā maximè commixtionem insinuant, qua nos perfundi, atque intimè ad animæ fundum vsque condiri atque imbui vehementer cupit amantissima Mater. Denique qualis sit ipsa, qualisque Sodalitas esse debeat, alia quoque consimili declarat similitudine:

Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, & v. 22.

rami mei honoris & gratie. Ego quasi vitis v. 23.

fructificaui suauitatem odoris, & flores mei

fructus honoris & honestatis. En cuiusmodi

oporteat esse Sodales, ramos honoris &

gratiæ, fructus honoris & honestatis,

tam præstanti radice, tam eximio

nemore atque horto fructus haud in-

decoros, minimèque indignos flores,

è quibus B. Matri cælestis corolla con-

texatur in æterno gloriæ regno ac do-

micilio.

CA-

CAPVT X.

*Dei templum est, & sacrarium Virgini-
nis Matris honori consecratum.*

MIrari nemo debet, si quam amat Sodalitatem Beata Mater, ornamentis suis ac prærogatiuis illustrat, in eamque suas laudes amicâ quadam cõmunicatione deriuat, aut si patronam ducemque suam Sodalitas æmulatione proximâ licet immenso quodam pòst interuallo proximâ consecrari, illique quàm minimè esse dissimilis ope diuinę gratiæ contendat. Multa sunt Deiparę symbola, quę singulari eius beneficio Sodalitati possunt accõmodari; ex quibus ea nunc selegi, quę Deum in animis nostris commorantem exhibent. Cuiusmodi sunt: Domus sapientiæ, Aula Dei, Tabernaculum fœderis, Sanctuarium Dei, Templum Domini, Sacrarium Spiritus sancti, totius Sanctissimæ Trinitatis nobile Triclinium: quę aliaque eiusmodi Deiparę Virgini antonomasticõs

con-

conuenire nemo nescit; tamen ad Sodalitatem, singulorumque Sodalium animas diuina Christi Domini gratia ac charitate exornatas traducere licebit.

Corinthios Apostolus vniuersim alloquebatur cum diceret: *Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem templum violauerit, disperdet illum Deus; templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. An nescitis quia membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Vos estis*

1. Cor. 3.
16. 17.

templum Dei viui. Sicut dicit Deus, Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter illos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Neque propterea quidquam Apostolus de Sanctissimæ Dei Matris prerogatiuis detrahit, quæ speciali quadam ratione Dei templum existit, augustissimumque Sanctissimæ Trinitatis triclinium, quam omnipotentia suæ virtute Pater æternus obumbrauerit, in quam Spiritus sanctus superuenerit, & sese totum infuderit, Filius in ea, atque ex ea naturam induerit humanam, eiusque ven-

2. Cor. 6.
16.

tris

*Contra Hel-
vidium.
Serm 4. de
Assumpt.
Serm. de
Christi Na-
tiuit.*

Serm. 144.

*Psal. 47.
10.*

Psal. 45. 5.

Psal. 92. 5.

Psal. 28. 2.

tris benedicti fructus & filius effectus
fit, quam Templum Dominici corporis,
Sacrarium Spiritus sancti vocat Hiero-
nymus: insuper habitaculum Filij Dei
Bernardus. De qua item aptissimè Cy-
prianus: Non recesserat à venerabili pe-
ctore Matris Spiritus sanctus ad verbum
Gabrielis illapsus, possidebat domum
suam, & templum quod sibi consecra-
uerat, adornabat. Nempe, quod ait
Chrysologus, facta est Virgo magnum
deitatis templum, quæ erat pusillum hu-
manitatis hospitium. De Virgine Dei
matre illum Regij Vatis versum Eccle-
sia longè optima interpres intelligit: *Sus-
cepimus Deus misericordiam tuam in medio
templi tui. Et illum: Sanctificauit taberna-
culum suum Altissimus. Item: Domum tuam
debet sanctitudo. Adorate Dominum in aula
sanctâ eius, vbi legimus in atrio sancto eius.*
Aulam Regis æterni Ambrosius & aliàs
ait. Mirum non est præ cæteris Ioannem
locutum fuisse diuina mysteria, cui præ-
stò erat aula cælestium sacramentorum.
Verè non est hîc aliud nisi domus Dei,
& porta cæli. Quæ, si propitiâ & cupien-
te

te clementissima matre, traducantur ad Sodalitatem, id opinor ex ipsius Deiparæ, quæ nobis eius gratiæ conciliatrix fuit, & Dei maiore gloria futurum est. Ac quemadmodum vniuersa Ecclesia sic est Christi Domini sponsa, vt tamen, & animæ singulorū eiusdem sint spōsæ, & inter eas eximia princeps vnica Diua Mater: ita de templo ratiocinandum est, Sodalitatem, singulosque Sodales esse templa similitudine quadā, vti Deipara primarium est Deitatis templum, & quæ Deiparæ quoque titulum præferāt, quæ sint eius nomini & honori dicata. Vt nulla ferè est prouincia, vrbs nulla celebrior, in quā non illustre quoddam magnificumq; Sanctissimæ Matris templum emineat, quod Dei quidem sit templum, in quo diuino Numini sacrificiū offeratur, sed in Beatæ Matris honorem exstructum, ac per eam Deo dedicatum: ita Sodalitatem vniuersim, singulosque contenderim Sodales Dei quidem esse viua templa, ab eo possessa & inhabitata, in quibus ille colatur, adoretur, laudetur, non secus atque in templis inanimatis,

matis,

matis, sed Deiparæ titulo prænotata, eius-
 que honori ac nomini cōsecrata, ex quo
 potissimum honorificā inscriptione di-
 uino Numini sunt gratiora. Ipsa in Soda-
 litatem receptio, solemnī huius templi
 quædam esse videtur inauguratio ac de-
 dicatio. quæ suis quoque constat spiri-
 talibus cerimonijs. Nam aspersio pecca-
 torum est deterfio, quæ fit præuia gene-
 rali vitæ totius exhomologesi. Inscri-
 ptio in cinere, legum Sodalitatis à Chri-
 sto Domino Pontifice in corde nouo,
 quod ipse dat contritum & humilia-
 tum, impressio. Vnctio vbertas gratiæ,
 & suauissimæ cum Deo, cum Deipara,
 cum cælitibus consuetudinis vsus. Il-
 luminatio ex copia diuinarum inspi-
 rationum, & rectè factorum, quæ
 Deum Patrem, & Virginem matrem
 glorificent, luce dimanat. Denique be-
 nedictio, tum Christi Domini, tum San-
 ctissimæ eius Matris adhibetur, vti signa-
 culum, & æternæ gloriæ consecuturæ pi-
 gnus, quæ & gratiam complebit, & præ-
 terita merita compensabit abundantis-
 sime. Iam vt in veteri Salomonis tem-
 plo,

plo, duplex erat altare, vt obseruat S. Au-
 gustinus: in illo quod foris erat, cædeba-
 tur animantium sacrificium, in isto quod
 intus erat, thymiamatis offerebatur in-
 censum; ita duplex Deus à nobis exigit
 sacrificium, vnum vt casti simus corpore
 forinsecus, cælis ac mactatis illis bru-
 tarum cupiditatum victimis, aliud vt
 mundo corde intrinsecus, incenso piæ
 precationis odorato suffitu: quale sacri-
 ficium obtulit ab ipso primitus immacu-
 lato conceptu Sanctissima Virgo, aut
 certè cum à parentibus in templum tri-
 mula est deducta, corpus & animum
 Deo consecrās, integritate virginea cor-
 pus, animum obedientia, atque oratio-
 nis assiduitate. Castè & piè viuentes aie-
 bat clarissima Martyr & virgo Lucia,
 templum sunt Spiritus sancti, castitas
 corpus, pietas animum Deo templum
 consecrat, illumque diuinum hospitem
 perpetuum habere promeretur. Quid
 loquar, inquit Ambrosius, quanta sit *Epist. 28.*
 virginitatis gloria, quæ meruit à Christo
 eligi, vt esset etiam corporale Dei tem-
 plum? Diua Mater corporale, at castus
 quis-

quisque Sodalis spirituale est Dei tem-
 plum; vt illa corpore, ita nos animo Deū
 excipimus inhabitatorem. Non est isti-
 usmodi Sodalis animus obuium cuique
 cogitationi forum, non litigiosum tribu-
 nal, in quo molestissimæ rixæ, lites, con-
 tentionesque perstrepant; non culina
 vilis, in qua de cibis & obsonijs agitur;
 non infamis popina, non prostibulum
 & lupanar, quod fœdissimæ de honestet
 imagines voluptatum; sed Deo deuotū,
 illibatum, purumque templum, sacratis
 Christi Domini, ac Sanctissimæ Matris
 vitæ mysteriorum imaginibus depictum
 & exornatum, viuum & animatum Dei
 templum, in quo ille suprema latria iu-
 giter adoreretur, victimaque Sacrosanctæ
 humilitatis oblata placetur, laudes eius
 concinantur, actionesque gratiarum
 persoluantur, petitiones & obsecratio-
 nes exaudiantur, cuius quidem beneficij
 quod opinione nostra maius est, origo
 & causa clementissima Mater existi-
 mari debet. Nam quemadmodum in
 Salomonis templum, vbi sacerdotes
 arcam in Sanctuarium intulissent, descē-
 dit

dit nebula, de quâ dixit Dominus vt habitaret in nebulâ, ita vt sacerdotes stare, & ministrare non possent. Impleuerat enim gloria Domini domum Domini: ita vbi Deipara verissima fœderis arca, in intimum pectoris nostri penetrare successerit, vbi in illud Sanctuarium fuerit illata, mox illud implebit Domini gloria ac præsentia, non in nebula densiore, quæ impediat ab officio, sed in clarissima luce diuinarum illustrationum, quibus ad omne virtutis opus excitemur ac dirigamur. Ad eam sanè consuetudinem cum Deo, Diua Matre cœlitibusque, quantum præsidiij Sodalitas afferat, quantam diuinis rebus vacandi præbeat opportunitatem, seclusis hominum sæculi colloquijs ac congressibus inutilibus, præscripto crebriore Sacramentorum vsu, indicta meditandi & orandi certo quodam temporis interuallo necessitate, alijsque regulis sanctissimis, haud faciliè dici potest. Quare vt aliquando finiam, quod de Ecclesia Vates Isaias, id ego verè de Sodalitate dixerim: *Et tabernaculum erit in vmbra culum diei ab æstu, & in securitatem*

3. Regum 8.

10. 11.

Isaia 4. 6.

G

& absconsionem à turbine, & à pluviâ. Tabernaculum militantium & peregrinantium ab æstu concupiscentiæ noxiæ, in absconsionem à turbine procellarum ac tentationum adolescentiæ maximè turbidarum. Denique quod Ioannes in Apocalypsi de cælesti Ierusalem, ad eiusdem peregrinantis Hierosolymæ particulam Sodalitatem accommodare licet:

Apoc. 21. 3. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus.

CAPVT XI.

De utilitate legum Sodalitatis, quibus eius administratio continetur.

*2. 2. q. 93.
a. 3.*

DVplici ratione ac via cõficit S. Thomas legem omnem, modò bona sit ac iusta, nihil esse aliud quàm derivationem, & radium quendam legis æternæ. Primum participatione eius potestatis quæ necessaria est ad legem condendam, de qua Apostolus: *Omnis potestas à*

Deo

Deo est. Deinde quòd id ipsum, quod à legitimo legislatore decernitur, consentiat atque congruat cum eo quod est in mente diuina fixum & constitutū. Quæ vtraque ratio egregiè conuenit in leges ac regulas Partheniæ Sodalitatis. Ac prior quidem potestatis & auctoritatis, à Deo concessæ perspicua est; cum Præposito Generali Societatis Iesu, penes quem est omnis administrandæ Sodalitatis cura, vel eius Vicario, potestas facta sit ab ipsa Apostolica Petri Sede, Romanoque Pontifice pro felici Sodalitatis statu, regimine, & directione quæcumque statuta, constitutiones, decreta, licita tamen & honesta, sacris Canonibus & Concilij Tridentini decretis minimè contraria condendi, moderandi, immutandi, reformandi: quæ postquam edita fuerint eiusdem Apostolicæ Sedis mandato, ab omnibus Sodalibus existant inuiolabiliter obseruanda. Posterior, ex ea quam Pontifex adhibet moderatione, ac restrictione, modò licita & honesta, &c. legis ratio patet, quam obseruatam esse diligentissimè non est dubium, cùm

eæ leges in Vrbe primùm editæ per pu-
 blicos Censores, quorum id muneris est,
 approbatæ prodierint; nec alia planè sit
 ratio Sodalitatis administrandæ, quàm
 ea quam sibi Deus, cui Virginis honos ac
 cultus præcipuè cordi est, iam ab ipsa
 æternitate præstituerit. Cùm certum sit
 nullam sine certis legibus constitui ac
 conseruari posse Remp. cùm nulla socie-
 tas, nullusque hominum cœtus coale-
 scere queat, nisi & certum sibi finè præ-
 scribat, & quæ ad eum consequendum
 conferant honestarum actionum adiu-
 menta, legumque adsciscat munimenta;
 haud est obscurum, ad Sodalitatem sta-
 biliendam necessarias fuisse leges, quæ
 ad cultum pietatis aduersus sanctam
 Matrem tuendæ & augendæ conduce-
 rent, & essent cum æterna Dei mente ac
 lege quàm maximè congruentes. Si iure
 celebratur illa S. Pachomij Regula, ad
 eum ab Angelo delata, atque inde nun-
 cupatur Angelica, quæ cœnobiticæ vitæ
 describentur instituta; iure quoque
 Sodalitatis leges, vt à B. Virgine Matre
 profectæ, eius cultus & honoris institu-
 tæ

tæ causâ, ab eaque dictatæ & inspiratæ, in summo erunt habendæ pretio, Partheniæque ac Virgineæ censebuntur. Id sibi dictû quisq; Sodalis reputet, quod est in Prouerbiis: *Audi fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo.* Et rursum: *Conserua fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ.* Ait igitur Diua Mater cuique Sodali: *Audi fili mi, & accipe consilium intellectus, & ne abijcias consilium meum.* Habent enim eæ leges consilij magis quàm præcepti vim, cum nullam grauioris culpæ necessitatem imponât. Monita sunt saluberrima, quæ D. Mater in animis nostris inseuit, de cuius in nos pietate idẽ existimare par est, quod de Monica matre sua prædicat Augustinus: Præcepta vitæ, quæ in animo plantauerat verbo, rigabat lachrymis, alebat exemplis. *Inijce pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collû tuum.* Gloriosum est à Deipara Virgine esse cõpeditum: nam compedes eæ, torques sunt velut illustrissimi cuiuspiam ordinis notæ. *Subiice collum tuum, & porta illam,*

Prou. 1. 2.

c. 6. v. 20.

Eccli. 6. 24.

Lib. 2. Confession.

v. 25.

v. 26.

*& ne acedieris vinculis eius. Est & Virginis
Matris onus leue, iugumque suaue, vin-*

*Vers. 27. &
28.*

*cula expetenda suauiaque, sed amanti. In
omni animo tuo accede ad illam, & in omni
virtute tua conserua vias eius: inuestiga illa,
& manifestabitur tibi, seu beatam matrem,
seu illius legem, & continens factus non de-*

v. 29.

*relinquas eam. In nouissimis enim inuenies re-
quiem in ea, & conuertetur tibi in oblectatio-
nem. O quantum solatium gaudiumque
morituro Sodali leges omnes ad vngue
accuratissime seruauisse! Consuetudo
consuetudine vincitur, altera autem na-
tura est consuetudo, assuescendum igitur
semper optimis institutis, quæ etsi initio
tristia difficiliaque videantur, mox eua-
dent ipso vsu dulcia ac iucunda, & in na-
turam propè alteram conuertentur. Et
erunt tibi compedes illius in protectio-
nem fortitudinis, & bases virtutis, &
torques illius in stolam gloriæ; decore
nim vitæ est in illa, & vincula illius alli-
gatura salutis, stolam gloriæ indues eam,
& coronam gratulationis superpones ti-
bi. Quid à me dici possit vberius ad com-
mendationem legum Sodalitatis? Si lan-*

guidus

guidus es ac saucius, erunt tibi decor vi-
 gorque vitæ, & alligatura salutis; si fer-
 uidus spiritu, & ad Dei & Virginis Matris
 obsequium optimè comparatus, gloriæ
 stola, & gratulationis diadema. Vel refe-
 ramus hunc versum ad alteram beatam
 vitam, priorem huic ærumnosæ vitæ cō-
 modemus. Quam vim habet aphorismi
 medicorum, ad tuendam reparandamq;
 sanitatem, quàm est opportunus in lōga
 & dubia peregrinatione descriptus ac-
 curatè viarum omnium index, quàm est
 opificibus in opere struendo vtilis & ne-
 cessaria regula & amussis; eandem vim
 habent istæ leges Partheniæ, tamque
 sunt opportunæ ac necessariæ Sodali, si
 velit omnem animi sui morbum languo-
 remq; percurare, si in Virginis obsequio
 sanus vegetusq; magnis itineribus ad ab-
 solutam primùm diuinæ charitatis per-
 fectionem, tum ad cælestem supremam-
 que patriam contendere, singulasq; vir-
 tutum exercitationes quo oportet ordi-
 ne, sine ac modo ad Dei, Diuæq; Matris
 obire gloriam elaboret. Vt nobiles pu-
 ellæ speculum è cinctu gerunt appēsū,

vt, si quis exoriatur in vultu næuus, aut
 extra normam exeat capillus, mox ad-
 hibito speculo corrigant ac detergāt; ita
 Sodalibus hoc legum speculum de ma-
 nibus numquam deponendum est, sed
 ad illud mores suos componere, actio-
 nesq; omnes aptare ac discriminare de-
 bent, quò in omni vitæ progressu omni-
 que die Christo Domino, Beatæq; Ma-
 tri gratiores euadant. Ex hisce legibus
 discimus, quis aduersus supremum Dei
 Numen religionis ac patriæ cultus adhi-
 bendus sit, quænam adoratio deferenda,
 quæ erga Sanctissimam Dei Matrem pie-
 tas hyperdulix, quæ cæteris cælitibus
 obseruantia & dulia præstanda, tū qui-
 bus officijs proximos demereri nos o-
 porteat beneficentiæ, & misericordiæ tū
 spiritualis, tū corporalis, operibus, qua
 aduersus eos iustitiæ charitatisque ratio
 perpetuò retinenda; quæ deniq; in nos
 ipsos abstinentiæ, continentiæ, paciëntiæ,
 pœnitentiæ, cæterarumque virtutū mo-
 deratio decernenda. Cùm duæ sint par-
 tes iustitiæ Christianæ, vt declines à ma-
 lo, & facias bonum, vitia fugias, virtutes
 secte-

secteris, ne cuiquam officias, & omnibus commodes; ad vtrumque munus harū legum obseruatio valet, ex quā & fuga vitiorum, & virtutum exercitatio, & meritum vberima seges, exoritur: neque modò vti Decalogus, & cetera Dei, matrisque Ecclesiæ præcepta facilius obseruentur, efficit; sed & compendiosam quandam exhibet semitam, quā haud difficulter adeatur ad summū Christianæ perfectionis apicem. Quod in auibus pennæ, in curribus rotæ, in nauibus vela & antennæ, hoc ad Decalogum, diuināque legem istæ Partheniæ superadditæ, vt in omni virtutis perfectionisque studio cursus expeditior velociorque existat, neque desit vnumquam, in quo tuam exercites pietatē (semper enim aliquod vel aduersus Deum, Diuinamque Matrem, aut aduersus proximos viuos aut vita functos pietatis officium præscribunt) & quo simul ingentes cælestis gloriæ meritum aceruos adaugeas. Ea certè via est multorum iam vestigijs trita ac consignata, qua Beata Mater clientes suos ad cæleste filij regnum securo ac iucun-

Psal. 118. 1.

do tramite traducit. Quæ constanter insistenda est, nec ad dextram, nec ad sinistram declinandum, magnaque Beatæ Mariæ hoc eius legum beneficio semper habenda gratia. *Beati immaculati in via, qui ambulat in lege Domine nostræ, canereque ei possunt ex animo gratulantes, gratiasque agentes, psalmum illum CXVIII. suavissimum, & pietatis sensu refertissimum, non enim qui operantur iniquitatem, in viis eius ambulauerunt, &c.*

CAPUT XII.

De Patris directoris ope spiritali minimè negligenda.

PRæter eum, quem cuique Deus homini tutelarem attribuit Angelum, alium præterea Partheniæ Sodalitati præsidè custodemque à clementissima Domina procuratum, cuius curæ ac fidei tum Sodales singuli, tum ipsa Sodalitas vniuersa concredita sit, haud difficulter assentietur, qui ceteris hominum piorum cœtibus atque conuentibus Angelum aliquem Dei munere præesse non dubitabit.

rit. Nempe aduersus hostes inuisibiles, quorum & numerus ingens, & vis potestasque maxima, ni Deus eam cohiberet, & doli fraudesque innumeræ, odij verò in nos rabies efferata, non vnus modò, sed omnino plurimum Angelorum custodia ac tutela communiendi fuimus. Aduersus illorum plura machinamenta, plura quoque præsidia comparanda fuere; complures cælitus aduocandæ Beatarum mentium auxiliatrices copiæ, ad illorum vel fraudes artesque detegendas, vel ad vim impugnationemque propulsandam. Sed quoniam, quæ naturæ nostræ deprauatæ summa est ærumna, sanctorum Angelorum frequenter salutaribus audiendis exequendisque monitis segniores sumus; hostes verò nostri, tamen si suo Marte potentissimi, tamen hominibus impijs suæ nequitiae potissimum vtuntur administris, & externarum rerum blandimenta atque ad peccandum irritamenta suggerunt; ea propter optima Mater ad suorum Sodalium præsidium censuit opus esse præterea quodam externo visibili que An-

gelo custode, homine Angelico, spiritalis vitæ duce ac magistro, qui præiret illis in vita spiritali, qui perfectionis iter primus insisteret, idque suis monitis & exemplis demonstraret, à quo de omni ratione virtutis ac perfectionis instituerentur, ad eandemque subinde illius hortatu commoverentur & excitarentur, ad quem in omni discrimine, & maligni hostis impugnatione confugerent, solatiaque & subsidia spiritalia reciperent, quem haberent spiritalis loco parentis, Doctoris, Medici, Consiliarij, amicique fidissimi & integerrimi, cui sese totos aperirent, quem in omni re dubia consulerent, nihil suorum animi morborum ac perturbationum latere vellent, cuius in sinum res omnes in omni suæ salutis negotio molestas æquè ac secundas effunderent, breuiter quasi submissum à Beata Matre tutelarem Angelum haberent, cuius ope præsidioque niterentur. Hic est ille amicus fidelis, & animæ consiliarius optimus, quem Sapiens

*Eccli 6. 6.
& quatuor
seq.*

tantopere commendat: Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi vnus de mille. Amicus

cus

cus fidelis protectio fortis: qui autem inuenit illum, inuenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis, & qui metuunt Dominum inuenient illum. Qui timet Deum, æquè habebit amicitiam bonam, quoniam secundum illam erit amicus illius. Fili à iuuentute tua excipe doctrinam, & vsque ad canos inuenies sapientiam, ab hoc nempe spiritali magistro ac direttore, qui tibi prouidentissimæ Matris obtigit beneficio. Quasi is qui arat & v. 19. seminatur, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius: in opere enim ipsius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius. Nō potest mentis nostræ tellus excoli sapientiæ semente, nisi qui illam iaciat, peritus adsit agricola, qui & ferendi & metēdi tempus norit opportunum. Qui ignari sunt locorum cum solertibus viarum iter adoriri gestiunt, inquit Ambrosius: æqualium vltus dulcior, at senum tutior. Quemadmodum Raphaël Archangelus iuniori Tobix comes à Deo datus deduxit & reduxit illum incolumem, ab

1. Offic. 43.

108 DE BONO SODAL. PARTH.
immanis deuoratione piscis eripuit, Sa-
ramque illi coniugem opulentissimam,
optimeque moratam conciliauit, deni-
que patris Tobiae senioris oculos ape-
ruit, omnibusque bonis domum eam
cumulauit: ita tibi datus ab optima Ma-
tre director ac dux vitae spiritualis. si con-
siliium eius ductumque sequaris, per hu-
ius saeculi vias impeditas, obscuras, an-
fractuofas, multis obsessas praedonibus,
tutum incolumemque deducet, tum ab
eiusdem saeculi concupiscentia (quam
piscis ille adumbrabat, quae plurimos
quotidie absorbet & immergit orco)
tuebitur, teque mundum istum fallacem
exeterare & euiscerare interiùs, omnino
detracta larua ac pelle externa faciet per-
spicere, vt deprehenso quod inuolutum
tegit amaritudinis felle tuæ mentis illu-
minentur oculi; denique ad sapientia
connubium te perducet, per quam om-
ni bonorum ac meritorum copia locu-
pleteris, quæ tibi summo sit honori, so-
lacio ac gaudio: nam eius conuersatio
non habet amaritudinem, nec tædium
conuictus illius, sed gaudium & exulta-
tio-

tionem. Præter Archangelum Gabrielẽ, quem Sacratissimæ Virginis tutelarem fuisse credunt, non abnuuit illa duas suæ custodes ac testes integritatis, sanctum Ioseph ante virgineum partũ Saluatoris, & à morte filij Ioannem discipulum. cuius vtriusuis loco directorem suum ab amantissima sibi Matre consignatum cõmendatumque existimare potest ac debet Parthenius Sodalis, & de eo quam par est optimæ Matri gratiam habere ac referre. Sanè, vt sunt hæc tempora deprauata, moresque corrupti, quasi Loth iustum de Sodomis, ita plurimos adolescentes de mundi conflagentis incendio mihi videtur per hosce terrestres angelos Sodalitatis suæ directores, eripere velle Domina Nõstra: quorum proinde salubre monitum defigendum est altiùs, & animo memori circumferendum; *Salua animam tuam, noli respicere* Genes. 19. *post tergum, nec stes in omni circà regione, sed* 17. *in monte saluum te fac, ne & tu simul pereas.* Præclarè Climacus, Qui cupit ab Ægypto liberari, & Pharaonis euadere minas, atque per eremum ad promissionis

pertingere terram, duce opus habet Mo-
 se, qui ducat eum, & oret pro eo, sicque
 hostium multitudinem, & reges potētes,
 quibus vndique oppugnatur, euadat ac
 superet. Esto non desit emigraturis ab
 Ægypto, neq; interdiu columna nubis,
 ab æstu protegens, viamque signans, ne-
 que noctu ignis ardens & collucens, ipsa
 Sanctissima Virgo in prosperis aduersis-
 que futura præsidio ac solatio; tamē duce
 opus est Mose aut Iosue, qui primus ipse
 certamē ineat, nec intermittat supplices
 ad Deum manus tollere, dum nobis est
 cum Amalecitis hostibus decertandum,
 qui in terram denique promissam felici-
 ter introducat. Hic certus fixusque Dei
 mos est, vt homines ab hominibus insti-
 tuti malit, quàm vel à se, vel ab Angelis e-
 rudiri, charitatis imprimis exercendæ, tū
 humilitatis retinendæ causa, atque vt hic
 naturæ nostræ honos habeatur. Quas ra-
 tiones persequitur S. Augustinus prolo-
 go libri de doctrina Christiana, vbi Cor-
 nelij Centurionis, qui iussus accersere
 D. Petrum, & Apostoli Pauli, qui missus
 est ad Ananiam, exempla recensuit: Ab-
 iecta,

iecta, inquit, esset humana cōditio, si per
 homines hominibus verbum suū Deus
 ministrare nolle videretur. Quomodo
 enim verum esset quod dictum est: *Tem-*
plum Dei sanctum est, quod estis vos, si de hu- I. Cor. 3. 17.
 mano templo responsa non redderet, &
 totum quod discendum hominibus tra-
 di veller, de cælo, & per Angelos perso-
 naret? Deinde ipsa charitas, quæ sibi inui-
 cem homines nodo vnitatis adstringit,
 non haberet aditum refundendorum, &
 quasi miscendorum sibimet animorum.
 Quæ sanè postrema ratio longè est opti-
 ma, ac simul obiter insinuat, quo sit ad-
 eundus animo director, quaque ille pa-
 terna charitate, aut (quando Dei Matris
 vices gerit) materna, & plusquam mater-
 na charitate, cura ac prouidētia sibi cre-
 ditos Sodales complecti debeat: quorum
 si est auctoritate pater, at affectu mater
 semper existet, illud identidem Apostoli
 versans animo: *Filioli quos iterum partu-*
rio, donec formetur in vobis Christus. Sed
 non id agimus, vt directorem institua-
 mus, aut sui commonefaciamus officij.

CA-

CAPVT XIII.

De obedientia Praefecto Sodalitatis cæterisq; eius administris deferenda.

*Lib. 14. de
Civit. c. 14.
Lib. 35.
Mor. c. 12.*

*2. 2. q. 186.
a. 5. ad 5.*

CVius virtutis amantissima, perq; omnem vitam obseruantissima fuit D. Mater obedientiæ, eius suis exercendæ cultoribus materiam amplam, meritorumque frequens deesse noluit. Cùm ea virtus in creatura rationali mater omniũ custosque virtutum ab Augustino censeatur, quæ auctore Gregorio virtutes ceteras menti inserit, insertasq; custodit. Nihil est homini arbitrij libertate charius, nihil propria voluntate potius & pretiosius, eam tamen charitatis mucrone truncatam, aut eiusdem flammis incensam, in holocaustum diuino Numini offert obedientia; cùm ad eius honorem hominis illam subdit imperio, ex alieno que pendet & viuit arbitrato. Quare disertè docet S. Thomas, nihil hominem posse Deo maius dare, quàm quòd propriam voluntatem propter ipsum alterius

LIBER I. CAPVT XIII. II;

terius voluntati subijciat, idque ex eo quem iam produxi D. Gregor. confirmari potest: qui longè altioris ait esse meriti apud Deum, propriam voluntatem alienę subiicere voluntati, quàm aut crebris magnisque ieiunijs corpus atterere, aut per compunctionem se in secretiori sacrificio mactare: quia qui perfectè præceptoris sui voluntatem implere didicit, in caelesti regno & abstinentibus & flentibus excellit. Cuius & illud est vulgatū c. i. Regum: *Melior est obedientia quàm victima.* Per victimas aliena caro, per obedientiam voluntas propria mactatur. Cùm perfecta est suisque expleta partibus & numeris obedientia, tres præcipuè gradus, tresque præclaras notas ac conditiones amplectitur, tum omnes quoque vires animi corporisque in diuinum obsequium impendit. Tres gradus sunt, vnus iudicij, alter voluntatis, tertius executionis, si non modò impleas quod iuberis, sed idem cum Superiore velis & sentias: tres conditiones ac notę, Celeritas, Hilaritas, Stabilitas, seu Promptitudo, Deuotio, Perseuerantia. Promptu-

lib. 2. in

1. Reg. c. 2.

Lib. ult.

Moral. c. 12

ptitudo & celeritas in executione perspicitur, hilaritas & deuotio in voluntate, firmitas & perseuerantia ex intellectus promanat obedientia. Etenim ille tertius gradus executionis infimus est, vixque obedientiae nomine dignus, nisi nitatur utroque priore, ab eoque laudem meritumque mutuetur. Medius voluntatis instabilis & imbecillis est futurus, nisi à iudicij & intellectus conformatione nascatur & confirmetur. Præcipuus hic obedientiae gradus, eius absolutione & firmitatem continet. Et quamquam

*Epist. de
Obedientia.*

tertius nominatur à B. P. Ignatio, spectata imbecillitate naturæ nostræ, tamquam postremus ac difficillimus acquiritur, tamen si naturæ rectè institutæ spectes ordinem, hic primus obedientiae iudicij gradus existat oportet, cum à cogitatione omnis animi corporisque motus oriatur, cum ex iudicio rationis suam voluntas accommodet assensum, huiusque demum imperio vires externæ ad exequendum opus applicantur. Ut autem illum supremum obedientiae gradum adipiscamur, illa vna eximia est ratio ne tam

ex-

externis oculis Præsidem hominem qui nobis imperat, quàm internis animi ac fidei Deum, cuius ille vices gerit, cuius imperat nomine, semper intueamur. Nō cuiusmodi ille sit Præpositus noster, sed cuius personam sustineat attendamus, neque nos homini mortali, qui & fallere & falli queat; sed in homine Deo immortali, cuius nec sapientia falli, nec bonitas fallere potest, cuius certissima regimur prouidentia, obedientiam deferre reputemus. Ut magnus Antonius Christum in Paulo reueritus, quasi Christum in Paulo videns, & in eius pectore Deum venerans, vltra respondere nihil ausus: ita nos in maioribus nostris Deum præsentem audire, & venerari conuenit. Ac quoniam hæc obedientia Partheniorum Virg. Matris honoris causa deferretur Præfecto Sodalitatis, ceterisq; eius delectis administris (sine quibus acephala, cōfusa, & sine ordine, suis minimè certis distincta ac colligata membris foret Sodalitas: ut in corpore caput vigere, ac cetera regere membra; sic in omni cœtu ac conuentu summum aliquem esse magistratum

*Hieron. in
vita Pauli.*

stratum oportet) exploratum est, in iis D. Matrem oculis interioribus contuendam, cui, & ob quam iis præstatur obedientia. Eorum voces omnes & iussa sic excipienda quasi ab ipsa D. Matre emanarēt, quasi in ijs D. Matrem audiremus mandata sua proferentem. Nam certè sunt illius interpretes voluntatis atque internuntij, qui sunt eius vice Sodalitatis suæ Præsides & administri. Itaque dictum illis existimemus à D. Matre: *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Siue Deus, siue homo Dei vicarius mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obsequendum est cura, pari reuerentia deferendum, vbi tamen Deo contraria non præcipit homo. Verè Bernardus, & ego verè quoque dixerim, *Siue Dei Mater, siue Dei Matris vicarius & locum tenens mandatum aliquod imposuerit, pari profus studio est exequendum; nisi verò maius etiam adhibendum est studium vbi plus in sese superando submittendoq; difficultatis inest ac cōtentionis; quoniam vt est ista laboriosior ac difficilior obedientia, quæ ob D. Ma-*

tris

*Bernard.
de præcept.
& dispens.*

tris honorem homini mortali, quã quæ ipsimet D. Matri suomet ore præcipienti deferretur; ita & maioris est apud Deũ meriti, maiore pensanda præmio, maior-que ad Virginem redit honos, dum eius causã æquali nos homini subiicimus, quàm si ab ipsa proximè iussa ac mandata subiremus. Quas verò pariat vtilitates obedientia, quas virtutes secum aduehat atque contineat, fidem, patientiam, humilitatem, fortitudinem, constãtiam, charitatem (quæ in hac nostra quæ homini defertur, quàm in altera cumulatioribus existunt) quàm expetendum sit rebus in omnibus Dei ac D. Matris exequi voluntatẽ, quod præstatur obedientiã, dicerem nisi nota essent ac peruulgata. Id satis habeo dicere, inobedientes Euę infelicis primæ parentis, aut magis nouerçæ quàm matris, quæ prima in mundum inobedienciæ crimen inuexit, curiosiùs de præcepti à Deo impositi causa cum serpente sermocinata, *Cur præcepit vobis Deus, &c.* germanas esse proles, inquietas, curiosas, anxias, perturbatorum & ærumnarum plenas; hinc illæ lacrymæ,

Gen. 3.1.

*Gregor. c. 2.
in 1. Reg. c. 2.*

crymæ, hinc omne malum, & totius ruina nostræ radix & origo. At obedientes, qui iussa capeffunt aliena, nihil inquirentes obsequendi studio (nescit enim iudicare nec inquirere qui perfectè didicit obedire) germani sunt filij Virg. Mariæ Dei Matris, quæ Gabrielis Archangeli dictis obsequendo mater effecta est saluatoris, cùm se profiteretur ancillã, huius ipsius obedientiæ Deo deferendæ summo incensa desiderio, Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundũ verbũ tuum. quam eandem obedientiam in omni semper vita coluit atque vsurpauit sanctissimè; siue cùm à prima infantia pueritiaque suis parentibus est obsecuta, siue cùm trimula in templum deducta Sacerdotibus, pijsque matronis, quarum curæ & institutioni est tradita, obediit, siue cùm Mosaicæ legis præscriptis, quibus ob filij dignitatem minimè astringebatur, sese submisit, siue cùm Ioseph sponso, quem Angelus de rebus agendis instruebat, obtemperauit accuratissimè; ad illud intuens Saluatoris exemplar absolutissimum, quod nobis vehementer in

in oculis atque intimo versari pectore percuperet, qui subditus erat illis, & factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. pro obedientia non dubitauit mori, & ne obedientiam perderet perdidit vitam, vti scitè Bernardus. Quã Saluatoris & D. Matris obediẽtiam qui cum ope diuinæ gratiæ, quoad eorum pars vitilistulerit, imitati fuerint, maxima sanè pace ac tranquillitate perfruentur, ac propè in illum pristinum optatissimũque deperditæ innocentiaẽ statum restituentur. Penè præterieram insignem quandam quam obedientia parit vtilitatem; nimirum quòd obedientes in ea quæ solet adolescentiæ ac iuuentuti periculosissima ac molestissima carnis esse pugna, superiores ac victores euadant. Vir obediens loquetur victorias, de ipsis per inobedientiam è cælo præcipitatis Angelis; sed maximè de carne hoste domestico omnium hostium infensissimo. libidinis vitium facilè ab eo superari qui suis maioribus didicerit obtemperare. docent Bernardus & Augustinus. Agnosce ordinem, quære pacem. Tu Deo, tibi caro,

Philip. 2. 8.

De gradib.

humil. c. 2.

Ad milites
templi c. 13.

Prov. 27.

28.

In psalm.

143.

caro. quid iustius? quid pulchrius? tu maior, minor tibi: serui tu ei qui fecit te, ut & tibi seruiat quod factum est propter te. Non est hic ordo, tibi caro, tu Deo; sed tu Deo, & tibi caro: si contemnis tu Deum, numquam subijcietur tibi caro.

*Serm. 1. in
festo SS. O.*

hæc Augustinus. At Bernardus: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram: hanc ego terram corpus nostrum intelligo: quod si possidere vult anima, si regnare desiderat super membra sua, necesse est ut sit ipsa mitis & Superiori suo subiecta, quoniam tale inueniet inferius suum, qualem se exhibuerit Superiori.

C A P V T X I V .

*De utilitate Confessionis generalis,
quæ Sodalitati ineunda præmittitur.*

TAm est ingens bonum sempiterna felicitas Beatorum, tam ingens malum extrema miseria damnatorum, ut, si ex omni hominum multitudine vnus dumtaxat quispiam certò denuntiaretur illo cariturus summo bono, & in hoc summum ruiturus malum, nemo non magno-

magnopere reformidare deberet; ne ille
 ipse is esset vnus hominum infortunatissimus à beatorum secludendus cœtu, &
 in orcum damnatorum demergendus.
 Nunc cùm sit exploratum paucos esse
 qui saluentur, arctam esse viam quæ ducit
 ad vitam, paucissimos qui per eam
 gradientur, latam quæ ducit ad interitum
 hominum turbis confertissimam; quis non
 miretur eo salutari metu tam parum nos
 commoueri, de quæ sempiterna salute tam
 parum esse sollicitos? An non plerique sic
 vitam agunt, quasi de futura felicitate
 certissimam Dei sponsonem teneant, non
 audeo dicere quasi ex eorum sententia cum
 corpore simul intereat animus, omniaque
 pariter extinguantur? At qui certa sibi
 fide persuadet, apud supremum Dei Iudicis
 incorrupti tribunal, totius antea actæ vitæ
 rationes accuratissimè reddendas, de
 omnibus factis, dictis, cogitatis, prætermis-
 sis, susceptis actionibus subeundam sibi
 quæstionem, accusante cacodæmone,
 teste & coarguente conscientia, Deo iudice,
 quem nihil latere potest, nihil inflectere

Et ere ab æquitatis rigore, ad quem tum
 iudex erit implicitus, antegresso miseri-
 cordiæ tempore; is nisi maturè sibi pro-
 spiciat, diuinamque propitiare nitatur
 tanto antè clementiam, haud sanus esse
 iudicandus est. Cùm modò pateant di-
 uinæ misericordiæ fontes, perfacilisque
 sit ratio promerendæ peccatorum indul-
 gentiæ, vsurpato pœnitentiæ Sacramen-
 to; si quis negligat, & imparatum se con-
 iiciat in illud extremum tempus, quod
 sibi totum diuinæ iustitiæ rigor vindica-
 bit, vt mitissimè dicam, imprudentissi-
 mus est. Quæ cùm ita sint, non multis o-
 pus est ad demonstrandam confessionis
 generalis vtilitatem, aut rectiùs dixerim
 necessitatem, cùm tanti referat ad eum
 supremum diem, qui nos diuino sicut
 tribunali, & cùm minimè credimus in-
 cautos opprimet, expurgatas omni cri-
 mine conscientias afferre; cùm planè
 expediat, ac necesse sit expeditas nos
 semper habere & explicatas totius vitæ
 nostræ rationes: quod tamen sine obten-
 ta diuina condonatione & indulgentia
 fieri omnino non potest. Cogitet sibi
 quis-

quisque supremum hunc illuxisse diem,
 mortem certè quæ omnibus horis &
 momentis, omnibusque locis impēdet,
 quæ passim incogitantes ex insidijs ado-
 ritur, haud abesse longiùs; cumq; suum
 illa dirissimum telum & inuitabile in
 eum intendarit, non tum maximè exo-
 ptaturus sit accuratissima sese perfun-
 ctum esse confessione generali? Clemē-
 tissimæ Dei Matri quotidie supplica-
 mus, adsit nobis in hora mortis propi-
 tiā: sed æquissimum est ad eam nos mor-
 tis horam haud segniter comparemus,
 quod nostrarum est partiū exequamur,
 in procuranda conscientia puritate, quā
 occurrenti morti confidenter, velut im-
 penetrabile scutum opponamus: stimu-
 lus enim mortis est peccatū, quod obie-
 cta retunditur innocentia; innocentiam
 verò si quid efficere potest, vna potest di-
 ligenter obita confessio generalis, si for-
 tē priores vel errore aliquo, vel ignoran-
 tia, vel negligentia quæ nō sit expers cul-
 pæ, fuissent irritæ ac vanæ, sine diuinæ
 gratiæ remissionisque peccatorum expe-
 tito fructu. Veniat nobis in mentem cæ-

124 DE BONO SODAL. PARTH.
lestis illa sodalitas, quæ cum Regina
nostra in filij Saluatoris & Beatorum em-
pyreo domicilio regnat ac triumphat, ac
quam hæc nostra terrestris adspirat: ete-
nim vna eadem est militans ac triūphans
Sodalitas. nec ego dubitarim, quin qui
in Dei Matris cultu societatem hinc inie-
runt in terris, eandem conseruent ac re-
tineant in cælis, auctam ac remunerati-
spirituali cum Dei Matre necessitudine,
ac consuetudinis vsu singulari gaudio et
eius cōspectu atque colloquio cumula-
tam. Ad eam igitur si beatam sodalita-
tē aspiramus, vt inter eos censeamur qui
in cælis eximie letaturi, sibiq; gratulari
ri, & gratias acturi D. Matri, illam à
cultam & obseruatam in terris, quis la-
bor recusandus est? quæ non exorbent
molestia? quæ non adhibenda cōtentio
vt puros & castos animos generali ex-
piatos cōfessione, ad extremū vitæ die
conferamus? quæ vnica ratio est ad cele-
stem in eūdam sodalitatē. Accedit, hæc
etiā in vita nihil pace, quiete ac trāqui-
litate conscientie optabilius esse; ad quod
quantum momenti habeat confessio g-
net

neralis, exploratum est. Vt in externis bonis sanitas supremū est & maximè expetendum corporis bonum, sic in internis pax & tranquillitas animæ, de qua diuinus Sapiens; *Salus animæ in sanctitate iustitiæ, melior est omni auro & argento, & corpus validum, quàm census immensus. Non est census super censum salutis corporis;* (qui census patrimonium est pauperum ex D. August. sententia) *& non est oblectamentū super cordis gaudium: quod sanè obrinet, qui est pacata & tranquilla conscientia. Melior est mors quàm vita amara, cū à seipsa discrepat, seq; ipsam diuexat exagitatque conscientia; & requies aeterna, quæ comparatur innocentia, quā languor perseuerans exedente mentem, scrupulorumque aculeis confodiente cōscientia. Omnes dies pauperis mali & laboriosi, secura mens quasi iuge conuiuium. nam, vt scitè Ambrosius, Quis puritate pectoris dulcior fructus? quis cibus suauior, quàm is quē animus benè sibi conscij & mens innocentis epulatur? Preclare item Plutarch. Vt nepenthes herba ab Homero prædicata addita poculis om-*

*Eccl. 30.
v. 15. & 16.
& 17.*

In psal. 35.

*Plutarch.
in Moralib.*

nem conuiuij tristitiam discurit, ita bona mens indita nobis omnem vitæ sollicitudinem abolet. Cui rectè cum Deo & se- cum conuenit, qui ne mortem quidem ipsam magnopere refugit ac reformidat, qui, cum Deo visum erit, paratus est emigrare, velut de statione sic de vita discedere, is mihi iam propè beatus videatur. Magna igitur vis est confessionis generalis, quæ & mortis metum adimat, & vitæ tranquillitatem afferat. Sunt & alia

*In Exer. de
confessionis
generalis &
communio-
nis vsu.*

eiusdem utilitates præcipuæ à B. P. Ignatio, qui illius vsum cum minimè vigeret, induxit, in Exercitiorum libello commemoratæ. Vna, quòd, tametsi qui singulis saltem annis ritè confitetur, ad eam generalem minimè astringatur, tamen, si illam peragat, longè plus commodi & meriti sit habiturus, ob vehementiam doloris de peccatis, quem totius vitæ peccata simul congesta cõficiunt: ex eorum enim omnium sub vnum velut aspectû collectione acrior ac vehemētior existat contritio necesse est: simul & maior summet ingeritur erubescencia, cõfusio, despicientia, angor animi, quæ ad meritum

au

augendū, animumque à peccato expurgandum longè plurimū possunt. Altera, quòd eorundem criminum ac scelerum, quæ reperita confessione generali simul omnia explicantur, malitia ac turpitudine detegatur apertius, vt in posterum tempus tãto impensius fugienda atque abominanda decernantur. semper se simulatae virtutis aut excusationis alicuius larua contegunt peccata, semper iis siue primū admittendis, siue iam admissis addita solet esse comes ignorantia, qua depulsa aut diminuta, ipsorum per se apparet fœditas execranda. Tertia, consentaneum est hominem ita rite confessum multò ad S. Eucharistiae Sacramentum animo rectius esse dispositum, quæ & ipsa per se S. Eucharistia, & ad peccati fugam, & ad gratiæ receptæ conseruationem augmentumque longè plurimum confert. multum valet Eucharistia, vt loquuntur Theologi, ex opere operato, vi sua; sed plurimum quoque ex opere operantis, prout recipiētis animus ritè dispositus ac comparatus fuerit. Possent ex rationes singulae pluri-

bus amplificari, nisi & breuitati consu-
lendum esset, & lectorum ingenijs mi-
nimè diffidendum.

CAPVT XV.

*De frequentando Pœnitentiæ Sacra-
mento.*

*Esther 10.
v. 6.*

Esther, quæ Reginæ nostræ figuram
prætulit, visa est in somnis Mardo-
chæo, veluti fons paruus qui creuit in flu-
uium maximum, & in aquas plurimas redun-
dauit, imò & in lucem solemq; conuersus est.
Liceat mihi nunc eum fontem interpre-
tari purissimum ac defæcatissimum Dei-
paræ cruoris liquorem, quem efforman-
do Filij Dei corpusculo, in aluo sua inte-
merata suppeditauit, cum obumbrante
Patre cælesti, superueniente Spiritu san-
cto, ipse Deus Filius, intra eius viscera, ex
eo fonte corpus sibi membris omnibus
organisque distinctum adaptauit, ani-
maque nobilissima informatum, diuinæ
personæ copulauit. Tum exiguus ille
fons, Deiparæ cruor, in lucem solemque
deitatis conuersus est, ab ea sanctifica-
tus ac deificatus, & ad diuinæ hyposta-
seos

seos societatem euectus. Tum & in fluuium maximum, aquasque plurimas redundauit, in gratiarum fluenta, meritorumque per Sacramenta à Christo Domino instituta, in mortales largissimam profusionem; in flumina Baptismi, ac Pœnitentiæ, ceterorumque Sacramentorum, quibus & ab omni peccatorum forde maculaque repurgamur, & diuinarum æquè veritatum vti solis clarissima luce collustramur, vt hîc illud Dauidis experti, maxime comprobemus: *Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.* Hic ille fons est, de quo Zachar. Vates, *In illa die erit fons patēs domui Dauid, & habitantibus Ierusalem, in* *Cap. 13. 1.* *ablutionem peccatoris & menstruata.* Alter à Baptismo fons est Pœnitentiæ Sacramentum, à Christo Domino institutum merito eius cruoris, quem à Sanctissima Matre primitus hausit, dum ex eo sibi corpus effinxit quod nostræ salutis ac redemptionis causâ dirissimis tormentis, & atrocissimæ morti crucis obiecit, dumque eum vniuersum sanguinem cum vita profudit, quem nobis in

Ecclesia, & Sodalitate, domo David spiritali, quotidie per Sacramentorum almeos impertit atque communicat; hunc ipsum cruorem B. Mater in salutem nostram Augustissimæ Trinitari sæpè litavit atque obtulit, ardentissima nostri charitate, cum maximè ad crucis filij morientis pedem assisteret, isque de manibus ac pedibus, postque latere demortui distillaret diuinus cruor, eum nobis salutarem euenire bene precata est. Ac sæpè aliàs in omni vita & opere redemptionis, quod Saluator ex omni rigore iustitiæ, merito quod vocant de condigno, perficiebat, ipsa vt clientibus suis illud impertiretur re ipsa, & vberè cum gratiarum copia, summo quodam merito congruo atque impetratorio procurauit. Quare, vt ceteri redemptionis Christi fructus, sic & Pœnitentiæ, reliquorumque institutio Sacramentorum ad Deiparam quoque secundùm filium, in re quodam optimo referri potest, cum præsertim auctoritas omnis, valor & potestas, effectusque Sacramentorum, ex hac diuini cruoris, quem Saluator à Virgine

gine

gine Matre mutuatus est, prima veluti
 fcaruriginē dimanarit. Patet igitur hic
 fons pœnitentiæ, domui Dauid, hoc est
 familiæ Sodalitatiq; Deiparæ, quæ decus
 est & ornamentum stirpis Dauidicæ; &
 habitantibus Ierusalem, Sodalibus paca-
 tæ tranquillæque conscientiæ: quorum
 tamen iustitiæ non possunt non multis
 respergi maculis, non multis non inqui-
 nari sordibus aduentitijs, cùm sint tam-
 quam pannus menstruatæ. Ecquis enim
 ex hoc sæculi luto ac cœno sordes non
 contrahat? ecquis assidua contrectatio-
 ne verset picem, & non inquinetur ab
 ea? itaque quotidiano propè egemus la-
 uacro pœnitenti. Sed Virginis Matris
 Saluatorisq; eius filij beneficio patet
 hic nobis fons pœnitentiæ, cuius nō mo-
 dō summam præbet Sodalitas opportu-
 nitatem, sed eius crebrò frequentandi
 suis necessitatem legibus imponit. Sanè
 quoties ad sacrum hoc pœnitentiæ tri-
 bunal nos sistimus, ita cum animis no-
 stris reputare debemus, quasi ad pretio-
 sissimū diuini Saluatoris balneum cruo-
 ris accederemus, ad immergendas in eo

fœda peccati lepra coopertas animas
 nostras, ad eas ægras letifero concupi-
 scientiæ languore percurandas, ad eas-
 dem egentissimas, Christi meritorum in-
 finito thesauro locupletandas & exor-
 nandas. Aut si quis hoc diuerso genere
 contemplationis magis oblectatur, per-
 suadeat sibi sacerdotem, qui vice Chri-
 sti fungitur, qui personam eius sustinet,
 hoc in munere dum ex formula sacra
 profert absolutionis verba, animam
 suam respergere diuino Christi cruore,
 quasi de manu sacerdotis in suū caput di-
 uinus is stillaret cruor, qui de B. Matris,
 vti dixi, fontibus profluxit, & ab ea sum-
 ptus diuinæ Verbi hypostaseos in creatura
 sanctitate sanctificatus, omnem sanctifi-
 candarum animarum vim habet ac po-
 testatem. Mihi Pœnitentiæ Sacramētum
 videri solet illa piscina probatica, quam
 S. Ioannes describit quinque porticus ha-
 bens, in quibus iacebat multitudo ma-
 gna lāguentium, cæcorum, claudorum,
 aridorum, expectantium aquæ motum.
 Verū illic vnus dumtaxat ex omni nu-
 mero curabatur, hīc quotquot in eam
 Chri-

Cap. 5. 1.

Christi meritorum sese immergunt piscinam Pœnitentiæ, sanitatem cōsequuntur. Nec expectandus, certo tempore rarissimus motus aquæ per Angelum, qui nō quoties ægri vellent, sed quoties Deo collubitum esset, ad eam commouēdam è cælo descenderet; cū semper ad audiendos ægros pœnitentes confideant expositi terrestres Angeli, Christi vicarij Pœnitentiæ administri, ipsisque eis præstò semper assistat summus Angelus noui testamenti, suam eis diuinam virtutem impertiens. Est verò piscina probatica, quòd ex Agni qui tollit peccata mundi, profuso sanguine vim eam salutarem sortiatur, quinque porticus habens, vel è quinque corporis sacratissimis plagis seu fontibus gratia profluente, constans, vel quinque præcipuarum exercitatione virtutum, fidei, spei, charitatis, humilitatis, pœnitentiæ seu iustitiæ, quibus ægri sese ad sanitatem comparent: fidei, qua datã Ecclesiæ clauium indulgēdi peccata potestatem certissimè credant; spei, de consequenda venia si culpam agnoueris, cū apud cetera tribu-

nalia confessio rei certa sit prerogativa
 damnationis; charitatis, in elicienda cō-
 tritione, & dolore ob Deum offensum
 vehementissimo; humilitatis, ad homi-
 nis mortalis pedes sese abijciendo, eiq;
 sese totum aperiendo; iustitiæ & pœni-
 tentiæ, satisfaciendo dum aduersum se
 reus actoris quoque & accusatoris, imò
 & testis, adeoque & licitoris carnificisq;
 partes agit, dum à semetipso pœnas exi-
 git, & suum in se crimen haud mediocri
 sponte suscepta vindicat austeritate pœ-
 nitiæ. Qui sanè fructus eximij Sacra-
 menti Pœnitiæ, ad illud frequentan-
 dum incitare nos magnopere debent.
 Inambulandum nobis crebrius in hisce
 sacris porticibus, vt sanitatem animæ
 perfectam è probatica Christi sanguinis
 piscina consequamur. Sunt & alij pœni-
 tentiæ frequentius vsurpatæ fructus sin-
 gulares quos indicat Apostolus: *Regnum*
Dei, quod nempe pœnitentibus pro-
mittitur, iustitia pax, & gaudium in Spiri-
tu sancto. iustitia in gratia sanctificatio-
 nis, quæ semper augetur, infusa & aucta
 Dei charitate, cæteri que virtutibus que
 illam

Rom 14.
 27.

illam comitantur, cui sempiternæ gloriæ merces ex æquo est responsura. pax vti præmium victoriæ, quam de se quis, tribusq; hostibus capitalibus, peccato quod penitus extinxit, cacodæmone quem fugauit, passione ac perturbatione quam sedauit, & in rationis gyrum egit, confitens gloriosè retulit. gaudiū, quod propitiato diuino Numine cōscientiaq; tranquillata nanciscitur. de quo Dauid: *Au- Psal. 50.*
ditui meo dabis gaudium, vbi formula ab-
 solutionis insonuerit, & *exultabunt ossa*
humiliata, quæ peccati pōdere velut op-
 pressa, pœnitentiæ merito exfufcitata re-
 uiuiscunt ac reflorescunt. Igitur *benedic Psal. 102.*
anima mea Domino, & *Dominæ meæ San- v. 1.*
 ctissimæ Matri, cui secundū filium
 ascribi debet hoc beneficium, & *omnia*
quæ intra me sunt nomini sancto eius, Iesu
 diuinissimo, & suauissimo Mariæ. *Benedic v. 2.*
anima mea Domino, & *noli obliuisci omnes re-*
tributiones eius, optimi vtriusque salutis
 tuæ parentis, qui per hoc Sacramentum v. 3.
propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, non
 modò cōfessis, sed & obliuione præter-
 itis; si culpa grauior non intercesserit.

Quis

Qui sanat omnes infirmitates tuas, vitiorum languores, prauarum consuetudinū non planè obductas cicatrices, sinistrarum affectionum prurientes adhuc reliquias.

v. 4.

Qui redimit de interitu vitam tuam, sempiternæ mortis ac damnationis interitu, quem secum peccati culpa trahit. Qui coronat te in misericordia & miserationibus, dum suppetias fert ad victoriam de tēta-

v. 5.

tionibus referendam, ad cōstantiam tenendam, & perseuerantiam in rectè factis ac meritis, quibus repēdenda est cælestis gloriæ corona iustitiæ. Qui replet in bonis desiderium tuum, in bonis gratiæ, charitatis, virtutum, solationum ac gaudiorum spiritualium. Renouabitur vt aquila iuuentus tua, depositis exuijs Adami veteris in Christum nouum hominem transformatus in nouitate vitæ, ad Christi Domini & Sanctissimæ Matris perfectam virtutum imitationem, & beatam aliquando societatem, velut diuinarum harum aquilarum generosus pullus euolabis.

CAPVT XVI.

De Sacrosancto Eucharistia Sacramento.

EXpiatos Pœnitentiæ Sacramēto So-
 dales D. Mater ad Sacrosanctæ mē-
 sam Eucharistiæ benignissimè prouocat.
Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, Eccli. 24.
 qui mihi quodā arctiore necessitudinis 26.
 vinculo cupitis illigari, & specialis mihi
 cultus deferendi desiderio tenemini; &
 à generationibus meis adimplemini, benedi-
 cto fructu ventris mei, filio meo, quem
 ex me genui, vice multorum vnico, &
 per quem vos mihi estis adoptione filij,
 quem sacra vobis exhibet Eucharistiæ
 mensa, satiamini. Generationes quoque
 suas appellat Deipara, diuinas filij sui
 virtutes, gratias, satisfactiones, thesauros
 meritorum, moresque imprimis inno-
 centissimos & sanctissimos, quos diui-
 nus hic cibus in nos transfundit. Nata
 ab educatione plurimùm indoles pen-
 det, & vt in corporibus vsu venit, quæ
 ci-

ciborum sensim qualitates induunt, ita & in animis qui diuina pascuntur Eucharistia, diuinas Christi virtutes inseri atque ingenerari necesse est. Tum pro-

Exo. 9. 1.

lixior hæc eadem inuitatio est apud Sapientem in Prouerbijs, *Sapientia aedificauit sibi domum, &c.* Sapientiam hîc intelligamus Sapientiæ Matrem, quæ non tam virgo sapiens ac prudens, quàm ipsa sapientia ac prudentia dicenda est, idea ipsa sapientiæ & virtutis omnis, si quæ posset ex Platoniorum dogmate seiuncta consistere. *Aedificauit sibi domum,* lectissimorum Sodalium familiam, cōclauæ, triclinium Sodalitatis, & cuiusque animæ Sodalium, tribus lectis instratum memoriæ, intellectus & voluntatis. *Excidit columnas septem,* quàm plurimis illud spiritale triclinium virtutibus stabiliiuit, aut sancti Spiritus donis septem exornauit. *Immolauit victimas suas,* seu, vt legit

v. 2.

Tertull. *sophia iugulauit filios suos,* duplicem victimam, duplicemque filium in sacrificium obtulit; Salvatorem imprimis filium Deum, tum & animam suam, corque proprium, semetipsam, cum filio
ad-

adstitit morienti, eidem, illius cruci, cō-
 passione confixa. *Miscuit vinum*, mera-
 cum diuinitatis aqua diluit humanitatis,
 ne capitibus noceret & stomachis imbe-
 cillioribus. *Proposuit mensam* Eucharisti-
 cam, mensam virgineam, optimis qui-
 busque cibis abundantem, mensam a-
 nimatam panum propositionis, dapife-
 ram mēsam, deliciarum Dei, purissimam
 (inquam) mensam, imputribilem auro
 charitatis vndique tectam, panes sacræ
 Christi humanitatis exhibentem; super
 quos thus lucidissimum adorandæ dei-
 tatis sit impositum, quæ mēsa nunquam
 deficit, nunquam exhauritur. *Misit ancil-*
las suas, Præconum Euangelij sanctas a-
 nimas, beatas ipsas mentes Angelicas;
vocarent ad arcem & mœnia ciuitatis huius
 suæ Partheniæ Sodalitatis. *Si quis est par-*
uulus innocentia vitæ magis quàm ætate,
veniat ad me matrem suam, amat illa par-
 uulos innoxie adhuc ætatis, & si spectes
 rerum experiētiam, insipientes, qui nō-
 dum habeant sæculi negotiorum vsum,
 nondum illa pestifera fallaci que sint im-
 butiscentia. hos puros adhuc animos
 ad

Exo. 25. 30.

Leuit. 24.

6.

v. 3.

v. 4.

v. 5.

Athana l.
Serm. de
SS. Domi-
na nostra.

ad Eucharisticam inuitat mensam: *Venite, comedite panem meum*, panem Angelorum, panem vitæ & intellectus, quo maximè egent iuuenes, vitæ, ne maturiùs excedant; intellectus, vt ignorationem exuant, quæ inexperientiæ comes esse solet. Hæc ipsa mulier Euāgelica est, quæ farinæ colligens fata tria, triplicem deitatis, animæ, ac carnis substātiā, vt interpretatur Bernardus, fide pariter fermentauit, in cuius sacri ventris spiritali & intellectuali clibano, vt loquitur, sancti Spiritus igne superueniēte coctus est hic panis Angelorum, quo hominum corda confortantur. panē, quem de longè nobis apportauit nauis institoris cælestis, quòd infinito quodam interuallo deitas ab humanitate distans, in virginalis eius vteri thalamo sociata sit, vt ex vtraque coalesceret hic panis vitæ, quem in Bethleem domo panis palām ederet, ac suis Sodalibus conuiuis vescendum apponeret. *Bibite vinum quod miscui vobis*, deitatis vinum, aqua dilutum humanitatis, aut pretiosum filij mei cruorem, copiosissimis meis permixtum lacrymis, siue

siue cū illum in nouissima cœna profundere, in cruenta ratione, siue cū de cruce pendens litaret eundem cruento sacrificio, illic amoris lacrymis, hîc doloris, aut vtroque plurimi doloris & amoris ardentissimi. Vocat hoc Sacramentum S. Thomas diuinæ donationis complementum, qua Pater æternus v-nigenitum suum, & ipse Filius semetipsum auctore Spiritu sancto dedit in humanæ redemptionis pretium, in nostræ salutis hostiam cruentam, in ara crucis immolandam; cuius vti fructus in animos nostros deriuaretur, accessit & hæc altera donatio veluti prioris cumulus & complementum in sacrificium hoc & Sacramentum, quo & offerretur incruetè, & in spiritale nobis cederet alimentum. Cū igitur & à Virgine Matre profecta sit eadē donatio, qua Patris cælestis & filij Saluatoris volūtatē suā & ipsa voluntatē adiunxit, illum que suum communem filium, qui verè suus erat, in sua potestate, nostri ardens obtulit charitate; hoc eiusdem donationis complementum ab illius ardenti charitate

mi-

*Opuscul. de
Sacramēto
altaris.*

minimè fuit alienum. Aut cum duplex
 ea donatio fuerit, Patris & filij Saluato-
 ris, duplex quoque fuerit Deiparæ, qua
 dupliciter illum immolarit, & cum in in-
 cruentum, tum in cruentum obtulit sa-
 crificium, non sine lacrymarum maxima
 copia, quam filij diuinus & nostri sum-
 mus amor eliciebat. Virginem, inquit
 Epiph. appello velut sacerdotem pariter
 & altare, quæ quidem mensam ferens,
 dedit nobis cælestem panem in remissio-
 nem peccatorum. Ritè igitur ad Eucha-
 risticum epulum, vti suum, suos inuitat
 Sodales, & quod est apud Zachariam
 illi conuenit; *Quod enim est bonum, & quod
 pulchrum eius, nisi frumentum electorum, &
 vinum germinans virgines?* Nihil habet
 omnino præstantius D. Mater, nihil pul-
 chrius, nihil melius, nihil ad salutem
 nostram accommodatius, nihil suauius,
 quàm hoc augustissimum filij corpus in
 Eucharistia delitescens, quod sua pul-
 chritudine mentem ad se rapiat, & diui-
 na quadam oblectatione suspendat, vo-
 luntatem verò sua inflammer atque ab-
 sorbeat bonitate. Hæc abditus latet spe-
 cio-

*Serm. de
 laudibus
 virg.*

Zach. 9 17

ciosus forma præ filijs hominum, Virgi-
 nis filius, Deus homo, saluator; hîc pul-
 cherrima caro virginea, immortalitatis
 ac gloriæ dotibus exornata; hîc anima
 creaturarum omnium præcellentissima,
 in qua sunt omnes thesauri sapientiæ ac
 scientiæ Dei, virtutum atque gratiarum
 absque mensura cûmuli; hîc sanguis v-
 niuersus humanæ pretium redemptio-
 nis, tâta cum acerbitate doloris, & amo-
 ris suauitate profusus; hîc deitas & cor-
 pori & sanguini sub vtraque specie, ar-
 ctissimo diuinæ Verbi hypostaseos nexu
 copulata delitescit. Ad quam vtramque
 speciem Sacramenti designandam, Dei-
 paræ primariæ sponsæ in Canticis acci-
 nitur; *Venter tuus sicut aceruus tritici, val-
 latus lilys, vmbilicus tuus sicut crater torna-
 tilis, numquam indigens poculis.* Exoticæ vi-
 deantur istæ similitudines, sed sunt à Dei
 spiritu profectæ, perquam accommoda-
 tæ. Vmbilicus assimilatus crateri rotun-
 do & tornatili, sphæricæ figuræ maximè
 capaci, vndique circumciso & elabora-
 to, numquam indigenti poculis, semper
 pleno & exuberanti, qui nequeat ex-
 hau-

Cant. 7. 2.
 D. Ambr.
 de institut.
 virg. c. 14.

hauriri, vim & copiam diuinæ gratiæ, &
 purissimæ castitatis, quam Deipara sem-
 per Ecclesiæ ac Sodalitati subministra-
 bit per filium, in sacra Eucharistia desi-
 gnat. Ab umbilico nutrimentum trahit
 infans, sub eo que latet ac regitur, mater-
 no clausus utero : ita Deiparæ cultores
 inde maximè pascuntur & oblectantur.
 Eiusdem haustu crateris confirmantur
 sodalitates, & coniurationes quoq; con-
 solidantur, ut olim haustu sanguinis Ca-
 tilinaria : at nostra hæc ad diripiendum
 regnum cælorum, ad peccati tyranni-
 dem euertendam, haustu huius diuini
 crateris, quem D. Mater apparauit. Ut
 autem grauidæ mulieris non nihil intu-
 mescit uterus, & aceruum exprimit triti-
 ci: ita B. Mater innuitur, quæ utero acce-
 pit intemerato granum frumenti, quod
 cadens in terram attulit ceterisimum fru-
 ctum fidelium electorum, qui frumen-
 to, ut reprobi paleis, indicantur. Dicitur
 hic uterus vallatus lilijs ob castitatis ex-
 cellentiam, qua cultores eius efflo-
 rescunt, quamque ex hoc potissimum
 diuinissimo Sacramento sortiuntur. Sed

utrum-

vtrumque hunc locum pluribus explicat
 Ambrosius. hæc autem, quæ vereor ne
 pluscula sint, à me dicuntur, vt quoties
 ad sacræ Eucharistiæ Sacramētum adie-
 rint Sodales, meminerint eam suæ Do-
 minæ ac Patronæ mēsam esse; ab ea sup-
 peditari diuinum hunc panem, quo a-
 luntur ad immortalitatem; Virginis esse
 carnem illam quæ est filij Saluatoris,
 quam qui ederit non morietur, sed viuet
 in æternum; Virginis esse diuinum cruo-
 rem quo potantur, & spiritaliter inebri-
 antur; hunc eius esse filium Deum bene-
 dictum fructum ventris eius, quem sa-
 cris obuelatum speciebus in animæ pa-
 bulum accipiunt. Quòd si verissimè Sal-
 uator dixit, *Qui manducat meam carnem,* Ioan 6 57.
& bibit meum sanguinem, in me manet, &
ego in eo; si dignè communicantes vnus
 cum eo spiritus efficiuntur, quid ni &
 eosdem agglutinari per filium B. Matri
 dixeris, in eaque illos affectu filiorum, &
 virginem vicissim matrem in ijs animo
 plusquam materno commorari? Extat
 in sacra B. P. Ignatij quadam Ephemeri-
 de pia meditatio, qua se plurimùm scri-
 bit

G

bit

bit oblectatum, cum cogitaret filium & Matrem vnā esse carnem & sanguinē, aut certē filium esse quandam matris portionem (Sic enim tradidit Aristoteles: Est filius pars ipsius patris, vel matris, & aliā quemadmodum membrum parentis est filius, imō idem ipse.) quare se in Eucharistia non solū Christi, sed etiam Mariæ partem suscipere, indeque fieri aiebat, vt, quicumque dignē corpore Domini & sanguine reficiuntur, non solū vna cum Christo Domino caro fiant, sed etiam in vnā cum Deipara Virgine carnem migrent. nam quæ sunt vni tertio identica, inter se quoque identitatem contrahunt: si Virgo vna est cum Christo caro, qui Christum recipit, cum Virgine quoque carne cōmunicat. Auctor est præstans Theologus, substantiam carnis, quam è Maria matre Christus assumpsit, numquam omnino fuisse dimissam, neque natiui caloris actione continua resolutam, sed eandem Verbo Dei vnitam semper atque integrè fuisse conseruatam: quod tum ex temperatissimo cibo, quo Dominus utebatur, tum

1. Magnorū
Moral. c. 34

Suarez. 10-
mo 2. 3. par.
disp. 2. sect.
2.

ex

ex speciali eiusdem prouidentia, ac certa voluntate factum esse concludit. Vt ut sit, potior est spiritus, quàm carnis coniunctio, nihilque magis optandum nobis, quàm & filio per matrem, & matri per filium intimæ charitatis arctissima copulatione connecti ac cohærere; ut & in matre, & filio eius simus, & ipsi in nobis, ut aliqua simus pars & portio huius utriusque nostri parentis, membra mystici eorum corporis, illorum animata spiritu, & ardenti eis charitate connexa. Magno se credunt affectos à Dei Matre munere, ut re ipsa magnum est munus, quibus contigit, uti per imaginariam visionem ipsa se cum puero Iesu coràm sisteret, illisquæ diuinum suum infantem fruendum porrigeret; magno planè gaudio tum illi sunt perfusi, quod D. Francisco, B. Stanislao Kostka, alijsquæ contigit; magno & olim munere diuinitus cumuati sunt, maximisquæ gaudijs exultarunt S. Simeon, Anna Prophetissa, quotquot fideles Deiparæ Virginis interfuere purificationi, ex eiusquæ brachijs infantem Deum in suas vlnas acceperunt, qui tam

charum pignus suo pectori propius ad-
 mouerunt. At si quis æqua lance penset
 hoc diuinum Eucharistiæ beneficium, &
 cum illo utroque componat, haud esse
 inferius, sed etiam eminere comperiet, si
 viuam modò fidem, ardentemque affe-
 rat charitatem. Cùm tibi sacerdos sacrã
 porrigit Eucharistiã, à D. Matre, per eius
 manus, filium tibi in vlnas tradi ac con-
 signari cogita, quò animæ tuæ dilecto
 perfruaris intimè, eumq; brachiis amo-
 ris arctissimè stringas, præcordijsque tuis
 penitiùs inseras & includas. Magna fuit
 eiusdè optimæ Matris aduersus quosdã
 suos clientes indulgentia ac beneficentia,
 cùm de sua quapiam imagine, lactis stile-
 las aliquot ac guttas instillauit, vt D. Ber-
 nardo Spiræ memorãt euenisse; sed quid
 ad hoc beneficium, quo tibi filij sui cor-
 pus, sanguinem, animam, deitatem in ci-
 bum indulget, veluti lac deitatis æternæ
 que sapientiæ, per carnis & humanitatis
 aut sacratarum specierũ vbera profun-
 dit: de quibus vberibus, Ecclesia gratulã-
 lans, ait, *Meliora sunt vbera tuavino, fragran-
 tia vnguentis optimis. Ut quod ex vberibus*

Cant. I. I.

materno lac fugit, infans non videt, ita
 sacris coniecta speciebus Eucharistia nō
 perspicitur, sed cui vinū doctrinæ sæcu-
 li comparari nequeat, nec debeat: nam
 etsi delectat inspectum, tamen potatum
 amentat. Aut verò Verbum æternum,
 quod erat apud Patrem, cibus Angelorū,
 per Virginem Matrem vti nutricem tra-
 iectum, paruulorum lac effectū est: qua
 de re frequenter S. August. Quas igitur *Vide Cano-*
 gratias, & Saluatori filio, & clementissi- *n emi in*
 mæ Matri, de beneficio hoc beneficiorū *psalm. 33.*
 maximo referemus? An non ad Beatissi-
 mam nos quoque matrem, cū ab hac
 diuina mensa recedimus, gratulantes &
 gratias agentes, præeunte S. Elisabeth ex- *Luc. 1. 42*
 clamare par est? *Benedicta tu in mulieribus,*
 & *benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc* *v. 43.*
mibi, vt veniat mater Domini mei ad me?
Beata quæ credidisti, quæ non sicut Eua in-
 credula & inobsequens fructū mortis,
 toxiconque porrexit, sed cibum vitæ &
 pharmacum immortalitatis nobis affers,
 benedictum fructum ventris tui, quo
 primæui peccati abolita est maledictio,
 mors extincta, vita restituta; ex quo om-

nis in humanum genus gratiarum benedictio promanauit. An non cum illa minime vulgari de vulgo muliere, sancta ut ferunt, Marcella, Martha pedisse quae conclamandum nobis est, ac Deipara gratulandum, *Beatus venter qui te portauit, & vbera quae suxisti?* Beata viscera Mariae Virginis, quae portauerunt aeterni Patris filium; & beata vbera quae lactauerunt Christum Dominum? Tum verò eiusdem D. Matris opem in hac mensa dignè, & cum animi magno sensu vberè quae frequentanda, feruenti prece nos conuenit implorare, ab ea quae quis sit optimus eiusdem mensae modus, ediscere. Non est dubium quin à Christi Dominum in caelos ascensu glorioso, uti tum morerat Ecclesiae primitiuae, sacris operante Ioanne, quotidie illa diuinum hunc panem vitae de eius manu susceperit, exemplo filij Saluatoris, qui cum illud instituit Sacramentum, primus ipse sumpsit. Sed quae pietate! quo feruore charitatis quo exultantis animi sensu! Quis suspicionem consequatur, ut tum anima eius beata magnificaret Dominum suum, & exultaret.

Luc. II.
v. 27.

la
vi

z.

exultarit spiritus eius in Deo salutari suo? Non secus ac cum primùm ab Archangelo salutata, & de incarnatione Verbi diuini in se & ex se peragenda, commonefacta est; promptæ suæ ac deuotæ voluntatis assensum attulit, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum*; ita deinceps in omni vita, cum illud idem æternũ Verbum carnem factum in animæ suæ cibum sumpsit, totã sese diuino Numini in holocaustũ flammis amoris immolabat. Quæ nobis, quoad nostra fert imbecillitas, æmulanda foret deuotio, & ad omnem Dei nutum expeditæ voluntatis oblatio. *Domine quid me vis facere? Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum;* *Psal. 56 8.* *Quid retribuam Domino, eiusque optimæ Matri de tanto hoc beneficio? Etsi milles vniuersum sanguinem cum vita profundam, tamen nec referendæ, nec cogitandæ quidem gratiæ par fuero. Etsi omni genere officiorum gratissimus esse contendam, tamen ingratus moriar oportet, cum hæc ipsa potissimùm ad gratiarum actionem instituta, qua præcipuè nobis vtendum eo fine, diuina Eucharistia,*

152 DE BONO SODAL. PARTH.
stia, noua sit eiusdem infiniti beneficii,
cuius opprimimur magnitudine, repeti-
tio & accessio. *Parasti in dulcedine tua
pauperi Deus.*

*Psal. 67.
11.*

C A P V T XVII.

*De prima cuiusque mensis Dominica,
festis diebus Christi Domini &
Sanctissima Matris, eximio cultu
pietatis obeundis.*

Luc 8.

Ivbent Sodalitatis leges, vt prima qua-
que Dominica mensis, festis item die-
bus Domini nostri, & Sanctissimæ Ma-
tris solennibus, natali Christi die, Circū-
cisionis, Resurrectionis, Ascensionis,
Pentecostes, & Corporis Domini, die
immaculatæ Conceptioni B. Virginis sa-
cro, item eiusdem Natali, & Annuntia-
tionis festo, die Purificationis, & Assum-
ptionis, die Natali aut S. Ioānis Baptistæ,
aut SS. Apostolorum Petri & Pauli, de-
nique Sanctorum omnium solenni, So-
dales Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacra-
menta percipiant. quæ sanè concelebrā-
di

di festos dies optima ratio est, in diuinorum vsurpatione Sacramentorum, cum ad Dei gloriam Deiparæque laudem, tū ad spiritalem nostram vtilitatem accommodatissima. Quod ad primam cuiusque mensis attinet Dominicam, adaptari illi possit, quod est apud psalmographum, *Buccinate in neomenia tuba, in insigni die solennitatis vestrae.* Quemadmodum consueverant Hebræi neomenias aucto sacrificiorum numero celebrare, diuinorumque memoriam vsurpare beneficiorum, eius præsertim continui perennisque beneficij, quod à prouidentia & gubernatione diuina promanat, totius anni decursu, quem Hebræi lunæ decursu præcipuè metiebantur: ad eum modum Sodales, quo profusorem in se diuinæ clementiæ ac beneficentiæ fructum experiuntur, per Virginem Matrem, quæ fuit eius beneficentiæ conciliatrix; eo magis illam cum omni sensu pietatis, & exultantis animi gaudio celebrare conuenit, suamque deprædicare Patronam, Euangelicæ gratiæ lunam, quæ laudatur in Canticis, *pulchra vt luna*, cuius inter-

Psal. 80. 4.

G 5

uentu

uentu diuina nos regit, atque omni bonorum auget genere prouidentia. Pro certo habent Astrologi solis vim, & aliorum planetarum influxus, à luna prius excipi, excepto s̄que in terram dimitti, ut nihil è cælo in terram boni decidat influxus, quod non luna temperet ac moderetur. luna sol alter non incongruè dicitur, inquit, quòd quæ sol superius vi masculina generat, hæc quasi vi feminina contemperata fœrum suscipiens, terris mandat atque communicat. Quare tametsi solis aliorumque astrorum rationem habeant, tamen motum cursumque lunæ ad crises potissimum obseruant: inde temporum mutationes, medicamentorum tradendorum, plantandi, serendi, ligna secandi, atque id genus plurium rerum oportunitates captant atque definiunt. Quò spectet hæc oratio, perspicuum est, à Deipara, virtutum omnium ac gratiarum lucem, diuinæque gratiæ influxum à Christo filio Salvatore, velut sole, mutuatum benignè terris refundi ac communicari; animis in quibus nostris terrestribus, quibus commiseratione,

Georg. Venetus harmon. mundi cent. 1. l. 4. c. 38.

LIBER I. CAPVT XVII. ISS

tionem, veluti luna situ propinquior est, contemperatam gratiæ lucem infundit, quin & aliorum Sãctorum, quibus velut astris cælum ornatur, imploratas à nobis deprecationes per eam optato potissimum effectu non carere; omnia planè quæ cælitus nobis indulgentur bona, à Christo capite per SS. Virginem veluti spiritale collum mystici corporis indulgeri, quia sic est voluntas eius qui nos totum habere voluit per Mariam. Ea maximè consultata, secunda ac propitia, quoduis opus pietatis aggrediendum, eius auspicijs inchoanda ac prosequenda quæ fuerint ad Dei gloriam, animarumque bonum semel capta consilia. Cùm omnem gratiæ & auxiliij spiritualis influxum media Virgine, seu luna ad nos deferri nouerimus; imperitissimi simus, si quidpiam aggrediamur, nisi priùs illà placatâ, ac supplici prece vel alio virtutis obsequio conciliatâ. Ac commodè sub cuiusque mensis exordium, quidquid eius decursu vel agendum, vel omitrendum decerneretur, virtutis omnia ac perfectionis innouata proposita, Christo Domino per

Bernard.
serm. de
Natiuit.

Virginem Matrem offerentur; sub sacrâ præcipuè Synaxim, cùm ardere solet animus diuina charitate succensus. quò fortè spectauit S. August. cùm ait hanc nouæ lunæ celebrationem, nouam creaturam quæ per Christum futura est prænuntiasse.

19. contra
Faustum
cap. 10.

Gen. 1. 14.
15.

Quod verò pertinet ad festos dies Christi Domini, & Sanctissimæ Matris, ne à proposita similitudine longiùs abeamus. *Creauit Deus duo luminaria magna, vt essent in signa, & tempora, dies, & annos, vt lucerent super terram, & præessent diei & nocti.* Non est obscurum, & iam est à me dictum, quæ duo sint hæc Ecclesiæ suprema luminaria, Christus Dominus, & Sanctissima eius Virgo Mater, Sol & Luna; & ille quidem præcipuè iustos illuminans atque illustrans inter diu, hæc etiam noctu peccatores in tenebris, ad emendationis vitæ lucem prouocâs. Horum vtriusque festorum certa per intervalla distinctus Ecclesiasticus annus euoluitur. quòd in Zodiaco sunt Astrologorum conficta signa, per quæ sol annuo decursu varias efficit anni tempestates, hoc

hoc in Ecclesiastico sunt anno , variæ Christi Domini & Sanctissimæ eius parentis festiuitates. Vt suos repetunt cursus sol & luna , renouatiq̄ue menses & anni redeunt, atque à capite retexuntur, vt iterum fluant ; ita quotannis vniuersa nostræ redemptionis œconomia, vitæque ac res gestæ Christi Domini, Sanctissimæque eius matris , per eos festos dies, aptissimo quodam ordine digestæ reuocantur in memoriam, ac nouo semper celebrandæ sensu pietatis offeruntur.

Inter feriatos dies, quibus, auctoritate ac præcepto matris Ecclesiæ, cessandum sit ab omni strepitu iudiciorum, Deiparæ festiuitates annumerari, habemus expressum Extrauag. de ferijs Gregor. IX. cap. vlt. his verbis; Et dies festiuitatum omnium Virginis gloriosæ. In quod caput , Canonum interpretes, ac speciatim Panormitanus aduertit; festiuitates Virginis , quæ sint in præcepto, præcipuè quatuor esse, in quatuor anni tempora distributas ; Annuntiationem incunte vere , Assumptionem adulta

iam æstate , Natiuitatem in autumnno,
 Purificationem hieme prouecta cele-
 brandam. Quæ sunt, inquit Hostiensis,
 ad modum lapidum pretiosorum, qui-
 bus anni corona contexitur & ornatur;
 de quo verissimè dixeris anno: *Benedices
 corone anni benignitatis tue.* Sunt autem
 his diebus festiuis alij adiungendi, quos
 vniuersa iam Ecclesia propè pari cele-
 brat apparatu; Conceptionis immacu-
 latae, Sanctorumque omnium, qui lege
 Sodalitatis recensitus est, & à S. Antoni-
 no inter festiuitates D. Matris colloca-
 tur, quòd à Bonifacio IV. primitus in ho-
 norem B. Mariæ ad Martyres , dies ille
 festus est institutus, dum illi Pantheon
 dedicauit. Et quis ambigat Deiparam
 SS. omnium Dominam ac Reginam præ-
 cipuo semper inter eos cultu & honore
 prosequendam? Deinde tres aliæ mino-
 res festiuitates annectuntur, Præsenta-
 tionis, Visitationis, & S. Mariæ ad Niues;
 etsi multis iam locis vtraque prior, alte-
 ra certè Visitationis maior, & obligatio-
 ne præcepti comprehensa , censeatur.
 Christi quoque Domini festiuitatibus
 enu-

Psal. 64.
 12.

LIBER I. CAPVT XVII. 159
enumeratis, adijciuntur Epiphaniæ, SS.
Trinitatis, Transfigurationis; quod
postremum à Calixto III. refert institu-
tum Platina. Id vnū si eximas & SS. Tri-
nitatis (quamquam & ad Virginem id
referripotest, quæ triclinium fuit & est
augustissimum SS. Trinitatis; ab eadem
triplici gloriæ diademate coronata, om-
nipotentia, sapientia, bonitatis, quæ ab
Hesychio vetusto Patre complemētum
totius Trinitatis dicitur, per quam, in
qua, & ex qua diuini Verbi incarnatio
perfecta est à Trinitate) ceteræ certè ce-
lebritates omnes Saluatoris, Virginis
quoque Matris, speciali ratione censen-
dæ sunt festiuitates, ad eamque pro-
pria quadam & singulari ratione per-
tinent. Etenim Christi natalitius dies
Deiparæ est auspiciatissimus virgineus
partus, quo numquam magis honorata
est virginitas, quàm quo, vt ait Ambro-
sius, posteritatem acquisiuit; Circumci-
sionis, si, vt multorum fert sententia, D.
Mater eam peregit, spectauit illam cer-
rè, ac profusissimis lacrymis plagam il-
lam filij, primoresque guttas cruoris di-
uini

*In serm. de
laudibus
Mariæ.*

uini diluit atque deterfit; tum & Iesu nomē augustissimum prima mortalium omniū, vt erat à Deo facere iussa, imposuit. Epiphaniæ, dum Regibus Magis Deum infantem in gremio suo, vti throno clementiæ suæ dignissimo, præbuit adorandum, oblata ab eis munera fidei suæ symbola, benignè suscepit. Resurrectionis, cū rediuius à morte filius ante omnes afflictissimæ matri videndū se præbuit: nam erat æquissimum, vt ad quam summus mœror à filij passione ac morte venerat, ad eandem resurrectionis summus honor lætitiæque præcipua perueniret. Pentecostes, cū inter aggregatos discipulos, ipsa quidem loco postrema, at dignitate prima consedit, & copiosissimè, supra omnes, prout erat optimè comparata, Spiritus sancti donis impleta est. De festo Corporis Christi, ex superiori capite confici potest. Consimili ratione dies festi sacratissimæ Virginis, vicissim ad Christum filium iure quàm optimo referuntur, cuius honoris causa, præcipuè sunt instituti; ex quo fonte dimanarunt Virginis Matris om-

omnes prærogatiuæ ac præcellentia; quòd esset filij Dei delecta ac designata Mater, habita est in ijs honoris filij ratio. inde Virgini cùm immaculata Conceptio, tum toti mundo lætissima Natiuitas obtigit: ob eam causam in templum à parentibus trimula est deducta, vt ad diuinum æterni Verbi conceptum enutrita sanctissimè compararetur. Annuntiatio ipsa est diuini Verbi conceptio, & incarnatio; Visitatio, cùm propinquam suam S. Elizabeth inuisit, tum & Deus infans eius vtero clausus, Baptistam materno in vtero præcursorem inuisit, & infusa gratia prophetiaq; sanctificauit; Purificatio Virginis Matris, adiunctam habet filij Saluatoris oblationem in templo, & quæ ab ea facta est quinque siclis ex præscripto legis Mosaicæ redemptionem. Denique gloriosa Assumptio & reliqui dies festi Virginis Matris, filij Saluatoris aduersus illam in conferenda illi corporis & animæ suprema gloria, munificentiam deprædicant. Quamobrem non sunt mihi cohortandi Sodales ad hosce dies festos præcipuo quodam cultu

cultu pietatis celebrandos, cum aduersus hunc utrumque suæ salutis parentem obseruantissimi sint, iamque non semel experti, quantus ex ea festorum obseruatione meritorum ac gaudiorum spiritualium cumulus redeat; gratiæ potius agendæ Sodalitati, quod eorum non modo maximam dierum solemniter agendorum oportunitatem præbeat, verum & iustissimam gratissimamque suis legibus imponat necessitatem. Auctor nobis est piissimus vitæ spiritualis Magister, Thomas à Kempis, ut sub hæc Saluatoris ac D. Matris præcipuas festiuitates, quasi ex hac ærumnosa, ad alteram beatam immortalemque vitam emigraturi essemus, ita nos animo comparemus, pro eo quo nos oportet patriæ cælestis, visendorumque istic optimorum parentum, Deiparæ ac Saluatoris, succendi desiderio, tum & calamitosæ huius vitæ, tot obnoxia peccatis ac perturbationibus, afficitædio. Toleranda vita præsens, appetenda futura: res temporales in vñ esse debent, æternæ in desiderio; illæ obiter pertranseundæ inspiciendæque, istæ

con-

*Lib. 1. de
Imitat.
Christi c.
19.*

continenter votis ardentibus suspiranda. Quoties eæ præterea recurrunt festiuitates, quemadmodum qui ad templorum ianuas mendici stipem corrogant, tum se largiores sperant accepturos eleëmofynas, quo futura est maior fidelium pietas, pietati responsura liberalitas: ad eum modum nos spiritualium egentissimi bonorum, mendici cælestes, profusorem in nos B. Matris ac Saluatoris munificentiam tum futuram considerare debemus, si nostras eis arumnas penuriasque luculentiùs aperuerimus; eorumque beneficentiam precibus ardentioribus implorauerimus. Et sanè, quod viri generosi coniugum suarum amantes facere solent, vt illis rerum domesticarum curam omnem & administrationem permittant, pecuniæ clauēs & tutelam eis committant, ac per eas sumptum omnem ac impensam fieri patiantur, earumque liberalitati largitione relinquunt eleëmofynarum; ita Deus opt. max. clementissimæ Matri, ac sponsæ suæ gratiarum suarum omnes thesauros concredidit, quidquid impensarum
fa-

164 DE BONO SODAL. PARTH.
faciendum est, quidquid liberaliter munificeque largiendum, id eius potestati permittit; ac per eius manus recensitum ad nos peruenire voluit, ut illi potissimum vni referamus acceptum, eiusque omni studio largitatem prouocare ac beneuolentiam conciliare nitamur.

C A P V T X V I I I .

De Sabbato Virginis honori consecrato, deq; eius diei ieiunio.

VT verusta pridem Ecclesie consuetudine, ab ipsis Apostolorum temporibus, dies Dominica Resurrectioni Saluatoris, feria quarta & sexta Passioni eius & morti recondenda est dicata; ita, ex eodem Ecclesie more atque instituto, dies Sabbati Deiparae Virginis honori consecrata habetur. Et æquum sanè fuit, ut, cum Apostolis, Martyribus, Pontificibus, Virginibus sui sint statim dies, quibus illis obseruantia religiosa, & de adepta sempiternæ gloriæ felicitate gratulatio defertur; huic Sanctorum omnium

nium

nium Reginae ac Principi, Apostolorum
 magistræ, Martyrum exhortatrici, Pon-
 tificum lumini, Virginum duci, certo
 quoquo hebdomadæ die religiosus ho-
 nos ac cultus haberetur. Huius moris &
 instituti quidam exordium referunt ad
 Concilium Claromontanum sub Vr-
 bano II. dum indictæ sunt horariæ pre-
 ces, & Missa sollemnis, quoquo Sabbato
 præscripta ad felicem, quam tum Ortho-
 doxi, duce Godefrido Bullonio, in ter-
 ram sanctam meditabantur expeditio-
 nem. Verùm longè vetustiora eius mo-
 ris & instituti vestigia deprehenduntur.
 Alcuinus imprimis, Caroli Magni præ-
 ceptor, eius certè familiaris & Theolo-
 gus, sub annum 770. rogante S. Bonifa-
 cio Archiepiscopo Moguntino, quæ
 Missarum in singulos hebdomadæ dies
 sequenda esset distributio, feria sexta
 Passionis, septima seu Sabbato Deiparæ
 Virginis assignasse reperitur. Id quæ Gu-
 lielmus Durandus ortum putat, quòd
 Constantinopoli, cùm esset imago quæ-
 dam Deiparæ velo connecta, id velum
 sua sponte miraculo subducebatur ab

sub annum

1094.

*l. 1. de di-
nins officijs
c. 1.**Jacobus Pa-
melius l. 3.
Sacram.*

EX-

expletis feriæ sextæ Vesperis, vt toti populo palàm conspicua foret, vsque ad alteras diei Sabbati Vesperas; tum demum velum illud velut è cælo dimittebatur, ac sacram Deiparæ Virginis imaginem obuelabat; id sanè miraculum plurimos in religione diei Sabbati confirmarit. Sanctus quoque Gerardus Canadiensis Episcopus, qui præclaro martyrio perfunctus legitur sub annum 1042. singulis Sabbatis Assumptæ in cælum Virginis cum nouem lectionibus ante aram eius, summo sensu pietatis explebat officium. Denique Cluniacensis Ordo, qui fuit institutus sub annum 812. instituit, vt Sabbatis extra Quadragesimam, & nisi dum solennitas occurreret, officium celebretur de intemerata Virgine singulari spe nostra, (sic enim loquitur) post Dominum Iesum. Ex quibus alijsque vestigijs deprehenditur, non inductum, sed confirmatum potius auctoritate Synodi Claromontanæ vetustum hunc Ecclesiæ morem, de colenda speciatim quoquo Sabbato Deipara. Qua de re pluribus agunt omni laude doctrinæ ac

pie-

*Surius die
24. Se-
ptem. tom. 5*

pietatis, huiusque aduersus Virginem
 clientelæ per illustres tutores nostri PP.
 Canisius, Spinellus & alij. Mihi cum nul-
 lus auctor certus proferatur, ex notissi-
 ma S. Augustini regula, ad Apostolorum
 instituta ac tempora mos iste referendus
 videtur. neque mirum, si qui Virginis æ-
 des Nazarenas in Dei templum conse-
 crarunt, eodem Spiritu sancto afflati A-
 postoli, & sepulturæ Domini memoran-
 dæ, & Deiparæ speciali cultu honoran-
 dæ, diem Sabbati consignerint. Nam de
 pluribus causis, ob quas hic dies cultui
 Virginis sit attributus, hæc præcipuè
 probatur: Quòd, quo die Sabbati Chri-
 sti Domini corpus ex anime iacuit in se-
 pulchro, Sanctissima Mater ex recentis-
 sima Saluatoris filij patientis ac morien-
 tis effigie memoriaque ad viuum ex-
 pressa, quæ numquam quidem postea
 potuit obliterari, sed tum maximè re-
 centissima mœstissimum matris pectus
 effodiebat, tum inquam illud præsentis-
 simo doloris gladio iuxta S. Simeonis
 vaticiniū, & continuo vulnere sauciabat,
 per id omne tempus quo Christus ia-
 cuit

*Lib. 5. de
 Virg. c. 29.
 & alij.*

cuit exanimis in monumento, D. Mater filij passione ac morte confecta, martyrium cordis perpeffa est tanto certius atrociusque omni martyrio, quanto anima corpori præstat, quanto grauior est animi quàm corporis cruciatus; ex quo plusquam Martyr, & Martyrum princeps à sanctis Patribus nuncupatur. Præterea pereum diem Christi mortis & sepulturæ, in sola eius parente viguit expressa fides proximè consecuturæ resurrectionis, de qua nihil tum magnopere cogitabant Apostoli: quibus tametsi fides ea non defuerit, neque penitus extincta conciderit; fuit tamen obscurata, consopita, & quadam mentis inuoluta caligine. Nam, vt monet S. Ioannes, *Ioan. 20. 9. nondum sciebant Scripturas, quia oportebat eum à mortuis resurgere: & S. Lucas, Non intelligebant quæ dicebantur.* Hac vtraque ex causa, Virginis honori dedicatur dies Sabbati; eritque ei pergratum Parthenij Sodalitatis officium, si quo quo Sabbato tum acerbissimos matris afflictissimæ dolores meditando recenseat, cum præsertim dolorum omnium acerbissimum,

Ioan. 20. 9. nondum sciebant Scripturas, quia oportebat eum à mortuis resurgere: & S. Lucas, Non intelligebant quæ dicebantur. Hac vtraque ex causa,

Luc. 18. 34.

Virginis honori dedicatur dies Sabbati; eritque ei pergratum Parthenij Sodalitatis officium, si quo quo Sabbato tum acerbissimos matris afflictissimæ dolores meditando recenseat, cum præsertim dolorum omnium acerbissimum,

mum, cum ad crucis filij pedem astitit,
 oppressa mœrore, sed inuicta tamen,
 cum Deum filium per extrema suppli-
 cia morientem contuita est; tum & gau-
 dium illud eiusdem immensum ex filij
 ab inferis rediuiui conspectu lætissimo;
 ceteraq; ex eodem filio Deo in terris ver-
 sante percepta solatia, ac castissima men-
 tis oblectamenta recolligat, atque illi o-
 ptimæ Matri repræsentet. Apud non-
 nullos speciale quotannis agitur festum
 collectionis festorum Deiparæ: sunt
 qui & dolorum eius & gaudiorum. At
 ego Sodalibus auctor sum, vt, si non om-
 ni die, certè quoquo Sabbato, præci-
 pua Patronæ festa mysteriaque comme-
 morando retractent, tum & duplicem
 mœrorum eius & gaudiorum fasciculum
 colligant, myrrhæ & thuris, quem me-
 mori mente circumferant, præsens ad-
 uersus noxias sæculi fascinationes anti-
 dotum; tum & D. Matri cum pietatis sc̃-
 su gratissimum sertum offerant, memi-
 nerit eorum, quorum obliuisci non
 potest, mysteriorum nostræ salutis ac re-
 demptionis, mœrorum ac gaudiorum,

H

quæ

quæ filius Deus illi contulit, ut eorum-
 dem quoq; saluberrima recordatio præ-
 cordijs nostris altiùs infigatur, semper-
 que aut moriens nostri causa Saluator ac
 de cruce pendens, aut de monumen-
 to resurgens animis obuerfetur. Hoc
 saluberrimo instituto D. Matri & Sab-
 bato compatiamur, & Dominica die
 congratulemur. Non colligo hîc quæ sit
 inter Virginis vterum sepulchrumque
 Domini cognatio ac similitudo; de qua
 pluribus Ambros. id vnum modò con-
 stet, sepulturæ Domini rectissima ratio-
 ne martyrium cordis afflictissimæ ma-
 tris copulari. Ob quam vtramq; causam
 iam pridem apud Romanam Ecclesiam,
 & plerasque Occidentis obseruari con-
 suevit ieiunium: quod tum ex vita Inno-
 centij Primi Pontificis, tum ex epistola
 86. S. Augustini deprehenditur: de quo
 ieiunio, rogatu sanctissimæ feminae ma-
 tris suæ Monicæ cum Ambrosium con-
 suluisset Augustinus, respondit Ambros.
 se cum esset Romæ ieiunare, Mediolani
 non ieiunare, cuique eius Ecclesiæ, in
 qua versatur, morē obseruandum. Hunc
 cun-

eundem morem in Hispaniarum Ecclesiis viguisse perspicuum fit ex Hieron. epist. 97. & 28. Quod autem Orientales ab eius diei ieiunio abhorrent, alia fuit iustissima causa, de qua Baronius, cum Gnostici Deum mundi conditorem, vti malum detestati, in eius odium à cibis die Sabbati temperarent. Turrianus noster ex illis Domini verbis, de suis discipulis, *Cum ablatus fuerit ab eis sponsus, tunc ieiunabunt*; factum opinatur, vt apud Orientales feria 4 & 6. ieiuniū indiceretur, quibus ablati videtur fuisse Dominus: nam feria 4. coacto à Iudæis cōcilio cum Iuda proditore inita transactio, & feria 6. Dominus in crucē actus & mortuus. Apud Occidentales habitatio est sepulturæ Domini, & loco feriæ 4. Sabbato indicta est à carnibus abstinentia, quæ species quædam est ieiunij, vt obseruat Damascenus. Tertullianus portionale vocat ieiunium, hoc est exceptionē quorundam eduliorum. Apud plurimos Deiparæ cultores perfectum & integrum viget hoc ieiunium, idq; tum & alijs pœnitentiæ & corporis maceran-

Tom. 1. ad
annum
Christi 57.

Lib. 1. cōtra
Magdeb.
cap. 3.

Lib. de iei-
iunij ad
Cornolum.

di generibus, cilicio, disciplina, humicatione, tum & misericordie siue corporalis, siue spiritualis pijs operibus cumulare solent, ad Deiparæ martyrium, quod in filij morte ac sepultura pertulit, animo gratissimo recolendum. Quæ sanè laudanda, neq; minùs Deo Saluatori, quàm Virgini Matrì probata est & accepta consuetudo. Est enim Saluator obseruans eius præcepti, quod ab ipsa nobis impositum est natura, quod Tobias senior filio commendabat impensius: *Honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: memor enim esse debes quæ & quanta pericula*

T. bia 4. 3.

passa sit propter te in vtero suo. cuius nos obligatione præcepti tanto iustius astringimur, quanto ad meliorem diuiniorèq; vitam gratiæ spiritalem grauioribus cum animi sui præcordiorum conuulsionibus B. Mater ad Christi filij crucis pedem nos genuit, quanto illius redemptionis fructum eximium in animas nostras deriuari cupiuit ardentius, ac sollicitius procurauit.

CAPVT XIX.

De publicis Sodalitatis cœtibus atque conuentibus.

Dvo sunt fines, ob quos publici Sodalitatis cœtus habentur: vel Deū, Diuamque Matrem communiter precandi causa, vel audiendæ concionis & exhortationis, quæ fit à Præfecto aut Directore Sodalitatis. Inde duplex emergit utilitas spiritalis, quam eo cumulatorem consequetur Parthenius Sodalis, quo ad eos conuentus accedet animo puriore, & aduersus Sanctissimam Dei Matrem ardentiore. Etenim sic ad eos adire deberet, quasi ad ipsammet Dei Matrem adiret, quæ cœtibus illis præsidet, suisque Sodalibus adest præsentissima, vt quas ei deferunt preces audiat aure benignissima, & apud Filium Deum gratiam illis atque audientiam conciliet. Tum quæ abs suæ Sodalitatis ministris sacra verba fiunt, vt certa quædam sua mandata reuerenter excipi, & cum vsus tempusque postulauerit, executio-

ni demandari vehementer optat. Ex hac igitur vtraque causa perquam cupidè & studiosè frequentandi sunt Sodalitatis cœtus, quasi in ijs palàm se conspiciendam & fruendam exhiberet clementissima Mater, audientiam clientibus suis factura, eorumque supplices exceptura precum libellos, quos addita prece sua non frustra mox offerat Filio Saluatori. Tum eisdem cœtibus præsidere existimanda est, vti optima vitæ spiritualis instituendæ magistra, suos de omni ea ratione diligenter informatura, & saluberrima monita per suæ Sodalitatis administratos traditura. Quod Saluator pro sua benignitate spondit: *Iterum dico vobis, si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Id ipsum pro ea, qua Sodales suos materna complectitur benevolentia, Deiparam re ipsa cumulatè præstituram ambigendum non est. Quod item est apud Ioannem: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Vsq̄ue modo non*

Matth.
18. 19.

Ioan. 16.
24.

non petistis quidquam in nomine meo: Petite,
 & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum.
 Vt in Filij apud Deum Patrem, ita & Ma-
 tris apud Filium interposito nomine
 preces valere credendum est. Nihil enim,
 non Pater Filio, non Filius Matri ad ho-
 minum salutem iustissima deprecanti
 denegare potest. Cùm verò preces non
 seorsim à singulis, sed velut collecta ac
 coniuncta manu fiunt ab vniuersis, vis
 propemodum infertur diuino Numini,
 & longè eas plus habere pōderis necesse
 est. Iam quo quisque sibi magis diffidit,
 suæque tenuitatis & imbecillitatis est
 conscius, eo maiore cura & studio alijs
 sese adiungere debet, quorum sit arden-
 tior virtus & charitas, quorum consor-
 tio præsidioq; nitatur. Quo minus quis
 spei in suis habet priuatis precibus, eo de-
 bet in publicis plus confidentiæ repo-
 nere, ad easque animo propensiore con-
 cedere. Id quoque Sodalitatis bonum
 haud mediocre debet existimari, quòd
 Sodalium preces per Beatam Matrem
 faciliùs exaudiantur à Deo, cùm minimè
 tamquam exteri & ignoti homines, ve-

rùm, vti domestici, ac Reginae cælorum vernaculi serui, veluti palatini cælestis aulae censeantur, quodque eorum precibus maximum pondus addat & momentum, ipsa D. Matris, cui defert omnia Filius Deus, eximia quædam commendatio. Repudiandæ quidem forent tepidæ nostræ, & oscitanter effusæ preces, sed alijs admixtæ feruentibus, charitatis in Deum Diuamque Matrem igne succensis, non nihil incalescant, aut certè, quæ Dei benignitas est, aliorum merito, & D. Matris intuitu recipiuntur & exaudiuntur. Altera nihilominus causa doctrinæ salutaris excipiendæ, ad hosce cõuentus adeundos impellere debet Sodales, si modò sint sui profectus cupidi ac studiosi. hîc etenim, vt in propria, & selecta sacratissimæ Virginis schola, non vulgaris & obuia passim eruditio sacra traditur, quæ ad quosuis promiscuè Christi fideles instituendos pertineat; (quãquã neq; hæc omnino desideratur) sed insuper spiritualis habetur prælectio clientum ac Deiparæ cultorum propria, qui suæ perfectionis addicti studio, sola

la præceptorum obseruatione minimè contenti, ad opera præclara supererogationis & consilij, ad eminentem sanctitatem, & diuinæ charitatis absolutiorem adspirant. Hic suos B. Mater instituit informatque Sodales de omnibus quidem vitæ Christianæ partibus atque officijs, sed præcipuè tamen de suo, filijque Saluatoris augendo cultu, cuius causa coalita est Sodalitas, de diuini eius nominis amplificanda gloria, de sua & proximorum salute ac perfectione, cum ope diuinæ gratiæ summo studio promouenda. Ipsa est Diua Mater, quæ per suæ Sodalitatis ministros, hæc in conuentibus edicit atque eloquitur, suisque impensius commendat Sodalibus. quare, vt ab eius ore profecta, sic forent ea diuina excipienda mandata. Qui leuiori quaque de causa ab hisce cœtibus se subducere non verentur, & Deiparæ parum se amantes, & sui profectus spiritualis omnino negligentes esse demonstrant. Tum verò priuant se ipsi maximo multiplicique fructu, & Indulgentiarum, quas ijs qui intersunt benignè Sedes A-

H 5

posto-

178 DE BONO SODAL. PARTH.
postolica concessit, & maternæ benedi-
ctionis, quam Deipara Præses horum
cœtum suis semper elargitur, & vberio-
ris denique gratiæ, quam præsentibus à
filio Salvatore procurat. Certum ego
quidem habeo, specialis gratiæ subsidia,
quæ sunt ad salutem, & spiritualem pro-
fectum tantopere necessaria, ijs potissi-
mùm obtineri à clementissima Matre,
qui conuentibus ijs, qui eius vnus ho-
noris causâ habentur, frequentes inter-
sunt. æquum est, qui Sanctissimam Ma-
trem honorat, ab ea vicissim honoretur,
qui sese præsentem illi sistit, præsentem
quoque Dei Matrem non frustra magno
fœnore gratiarum experietur. Vt solent
palatini in sui Principis conspectum se
dare, quoties aditus datur, suo certè die
numquam desunt: ita Sodales Regine
celorum terrestres quidam aulici sum-
mo gaudio perfundi debent, cùm in pu-
blico Sodalium cœtu, corâ Domina sua
sistere se queunt, cùm vnâ cum cæteris
aggregati benignos illius ac misericor-
des oculos in sese illiciunt atque pro-
uocant. Tum verò si quid Princeps man-
dat

dat atque imperat, ad eius omnes nutus promptissimi astant aulici, id summi beneficij loco habituri, si quid eis iniunctū fuerit. Quo igitur à Sodalibus animo Deiparæ mandata sunt excipienda, quò studio peragenda, qua mentis alacritate atque exultatione sacræ conciones audiendæ? *Oues mea vocem meam audiūt,* aiebat optimus Pastor, *& ego cognosco eas,* *& sequuntur me,* *& ego vitam eternam do eis,* *& non peribunt in eternum,* *& non rapiet eas quisquam de manu mea:* ad Christum pertinent Pastorem oues quoque Virginis, quæ in grege eius Sodalitatis annumerantur, & in illas quoque hæc Christi dicta conueniunt, *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* delectari debet quisque Sodalis eximio cum animi sensu diuinis sermonibus. Non est dignus Deiparæ clientela, qui Saluatoris eius filij diuina verba non libenter audit, qui hoc suæ mentis suauissimo pabulo non capitur, non suam explet spiritualem esuriam, vt in spiritu quotidie vegetetur ac roboretur. Audienda Dei verba, & in interiore cordis penu, in thesauro memoriæ, in-

Ioan. 10.
v. 27 &
28.

tellectus assidua meditatione, propensiore voluntatis affectu conseruanda. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi.

*Psal. 118.
11.*

Postremò quātum afferre debet gaudium, & ad virtutem omnem incitamentum cæterorum conspectus Sodalium, de quorum virtute & sanctitate singularem habere quemque decet existimationem; ac quoties aulam Sodalitatis ingredimur, eo debemus affici sensu, ac pietatis motu, quo B. Leo Pontifex ad aspectum Dei seruorum velut ad Angelorum conuentum: Non dubito nos abundantiore diuinæ præsentia gratia visitari, quando simul adsunt, & vno lumine micant tot speciosissima tabernacula Dei, tot membra excellentissima corporis Christi; nec abest, vti confido, ab hoc cœtu Beatissimi Apostoli Petri, dicam ego, Sanctissimæ Dei genitricis Mariæ, pia dignatio, & fida dilectio, nec vestram deuotionem illa deseruit, cuius nos reuerentia congregauit.

*Serm. 1. de
anniuers.
die sua con-
secrat.*

CAPVT XX.

De menstrua Suffragiorum sortitione.

PRæteriri non debet hæc quoque publici conuentus Sodalitatis causa iustissima, quæ non parum ad promouendam pietatem valet. Ab optimè instituta Ducis Gandiæ B. Patris Francisci Borgiae paterna domo manauit ea consuetudo, atque in Societatem Iesu primùm inducta, inde ad Sodalitates Deiparæ traducta magno nunc passim animorum fructu celebratur. Extrema aut prima cuiusque mensis Dominica fit ea suffragiorum seu schedarum sortitio, in quibus præter piam incunculam, nomen inscriptum habetur Sancti alicuius, cuius in insequentem mensem dies festiuus incidat; tum apposita quoque adiungitur sententia S. Scripturæ aut S. Patris alicuius Ecclesiæ Doctoris, eo mense meditanda; deinde virtus per eum quoque menssem excolenda, aut vitium extirpandum; postremò indicitur precatio pro re qua-

H 7

piam

piam atque intentione pia, & vno è Sodalibus designato : atque hinc ortum suffragij nomen. Hisce omnibus bonis atque emolumentis constat sortitio suffragiorum. De pia Christi Domini, aut B. Matris imagine, quæ ferè in ijs schedis habetur impressa, quantum ad exsuscitandam pietatem, & vtriusque huius nostræ salutis parentis assiduam recordationem valeat, nihil est necesse dicere. id vnũ monuerim, si schedam eam quasi cælitus à D. Matre missam ad nos salutarem epistolam reputemus, imaginem eam sigilli locum obtinere, nec alio sensu nobis inspiciendam. Primùm Patronus, cuius in eum mensem cælestis natalis incidat, velut à Deo, & D. Matre nobis datus ac consignatus custos ac præses actionum omnium eius mensis, vitæque nostræ tutelaris existimandus est; quem eo mense, speciali quodam honoris cultu prosequamur, nullo non die cum ceteris Patronis suppliciter inuocemus, ad eius opem confugiamus, vti nos in Salvatoris ac B. Matris gratia ac beneuolentia collocare pergat, in omni
dis-

discrimine vnà cū Angelo Custode, aduersus infensas hostium nostrorū tartareas phalanges, aduersus quas, vti dictum est alio loco, cū pluribus egemus sanctorum Angelorum hominumq; præsiidiis, tueatur. Pridie eius diei natalis ieiunium, aut alia corporis adhibenda castigatio moderata; ipso autem die maior aliqua aduersus eundem obseruantia ac pietatis significatio danda, aut sacra communione, aut prolixiori precatatione, aut eleëmofyna, aut alia virtutis exercitatione. Quòd si viræ eius atque historiæ extant monumenta, ea diligenti lectione ac commentatione sunt vsurpanda, seligendaque ex eis, & quæ imiteris appositiva virtutum exempla, & quæ memoriæ defigas, vsuque exprimas salutaria documenta. Quàm verò sit Deiparæ Sanctorum hic cultus acceptus, pro ea qua beatos cæli ciues omnes, Saluatoris filij sui curiæ Principes, beneuolentia complectitur, tum quantopere conferat ad conciliandam & augendam B. Mariæ in nos beneuolentiam, pro ea qua illam prosequantur obseruantia, clarius est, quàm

quàm vt pluribus demonstrari sit necessesse. Iam verò sententia è S. Scripturæ aut sanctorum Patrum libris deprompta velut salutare documentum à clementissima Matre ad nos è cælo transmissum excipi debet, altiusque animo memori recondi, ad varios qui per eum mensem occurrunt, seu tristes seu lætos rerum euentus. tametsi fortuitò ac temerè nobis illæ schedæ videantur obtingere, si tamen Dei ac D. Matris prouidentiam spectes, non obtingunt fortuitò, sed planè destinato certoque cõsilio: idq; multorum experimento compertum est, nõ potuisse pro eo quo tum in statu mentis que affectu versabantur, opportuniore ac salubriore euenire sententias. Igitur tamquam diuinitus destinatæ ediscendæ sunt, ac per totum mensem memoria circumferendæ, cumque deest aliud mētis pabulum, assidua retractatione & ruminatione digerendæ: vt Chineses herbã illam suam continenter ore mandũt, ita nos mente sententiam illam salutarem. Danda insuper opera virtuti, quæ per eũ mensem vsurpanda præscribitur, nec vl-

lus

lus dies abire debet, quin illius vnū plu-
 res ſue obeamus actus, moderata quadam
 cum animi contentione, & Sanctiſſimæ
 Matris ope ad eam conſequendam ſup-
 pliciter implorata. Vt videmus ſæculi
 negotiatores ad omne lucrum attētiffi-
 mos, nullam ſinere ſibi quæſtus augendi
 occaſionem præterfluere, minima quæ-
 que compendia diligenter aucupari: ita
 multo quæ magis nos in virtutum exerci-
 tatione ad ſempiterna lucra gratiæ glo-
 riæque cęleſtis aſpirare conuenit, illud quæ;
 reputare quidquid modò temporis no-
 bis deperit, in æternum deperire: *Quod- Eccl. 9. 10.*
cumque poteſt facere manus tua inſtanter o-
perare, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia,
nec ſcientia eſt apud inferos quò tu properas.
 Ad extremum ſupplicandum Deo ac
 D. Matri quoquo die pro ea cauſa, pro
 quæ co è Sodalibus vno, qui nobis obti-
 gerit. quo ſtudio & ardore pro ſe quiſq;
 vult ab alio preces fundi, eodẽ & ipſum
 pro alio ad precandum accedere par eſt,
 nec cumulatorem ab aliis meſuram
 exigere quàm qua ipſe cæteris metiatur.
 Valet ea ſuffragiorum communio ad ar-
 ctius

Iacobi 5.16.

ctius vinculum animorum, quo Sodales ex vna B. Matris familia religari inter se conuenit: tum verò Deus hac mutua charitate magnopere delectatur, eiusq; respectu in largiendis gratiæ suæ donis munificentior existit. *Orate* (inquit D. Iacobus) *pro inuicem, vt saluemini: multum enim valet deprecatio iusti assidua.* Ita decurrentibus mensibus & annis ad stabilem nobis adspirandum æternitatem, felicemque in cælis Sanctorum ac B. Matris societatem. Quo longiùs in vita prouehimur, eo propiùs ad mortem & exitum propinquamus; quot adiciuntur menses, tot vitæ spatia detrahuntur; dum viuimus, morimur; dum in vita progredimur, mortem instantiùs accersimus, quoad omnitemporis effluxu præterito ad extremum clepsydæ & beatæ æternitatis introitum, quæ nec vlllo consequenti cursu distinguatur, nec exitu ac fine terminetur, B. Matris ope pertingamus. Amen.

CAPVT XXI.

*De animorum coniunctione inter So-
dales, ac de priuatis congressibus
& spiritualibus colloquiis.*

SI proximo gradu ad Religiosas votis
Silligatas societates hæc Deiparæ So-
dalitas studio virtutis accedere nititur; si
quod erant in Ecclesia primitiua fideles,
cum collatis agrorum ac possessionum
suarum pretiis ad Apostolorum pedes,
communiter habitabant, & erat eorum
omnium cor vnum & anima vna, id
Parthenii Sodales, quoad agenda in sæ-
culo vitæ ratio patitur, non quidem ab-
dicatis per paupertatē facultatibus, sed
tamen inter se charitate quadam eximia
cohærentes, esse cor vnum & anima v-
na, præsidis & auspicijs B. Matris elabo-
rant; haud est obscurum quàm crebri
debeant eorum esse congressus & ser-
mones, ad eiusdem propè domicilij &
contubernij consuetudinem, ad intimæ
& fraternæ familiaritatis vsum, mu-
tuumque in rebus omnibus subsidium

at-

188 DE BONO SODAL. PARTH.
atque solatium. Magna vis est ami-
citiæ, quam bonorum omnium ma-
ximum bonum Aristoteles esse dice-
bat, teste Laërtio: quod fortè hau-
serat ex Socrate, quem idem Laër-
tius scribit solitum dicere, nullam pos-
sionem vero bono quæ amico pretio-
siorem esse posse, nec ullam aliam rem
esse in mundo, ex qua vel maior utilitas,
vel maior etiam voluptas capiatur, de
cuius laudibus multa Tullius. Quoquò
te verteris præstò est, nullo neque loco,
neque tempore excluditur, nunquam
intempestiva, nunquam molesta, per
quam & absentes adiunt, & egentes ab-
undant, & imbecilles valent, & quod
difficilius est dictu, mortui viuunt. Cer-
tè, ut idem ait, propinquitati longè præ-
stat; quòd ex propinquitate beneuolen-
tia tolli potest, ex amicitia autem tolli
non potest: sublata enim beneuolentia
amicitiæ nomen tollitur, propinquitatis
manet. id quæ experimur, non rarò inter
eos qui sua voluntate sanxerunt fœdus
& amicitia, maiorem esse necessitudinem
& charitatem, quàm inter eos quos ea-
dem

dem sanguinis communio copulauit. Quæ si vera sunt de ea quæ naturæ limites minimè transcendit amicitia, cuius omnis fructus mortalis huius vitæ angustijs commodisq̄ue perexiguus includitur; quid de cælesti, diuina, à Spiritu sancto inspirata charitate & ordinis diuini amicitia censendum, quæ ad beatæ vitæ refertur æternitatem, quæ nos in Christo coniungit arctissimè, adoptionis eius gratia, Dei filios, germanos fratres, æterni regni coheredes, ac B. quoque Matris eiusdem filios, quos in Christo filio genuerit atque educarit, & hactenus materna cura regere ac prouidentia fouere non intermittat? Præclare S. August. Melior est fraternitate sanguinis Christi fraternitas, quoniam illa interdum sibi inimica est, Christi autem, quæ eadem est Mariæ, fraternitas sine intermissione pacifica est. Illa inter se communia cum æmulatione diuidit, hæc etiam cum gratulatione communicat. Illa consortio sæpè despicit germanos, hæc assumit frequenter alienum: quamquam alienus non est, qui per

*Serm. 27.
de verbis
Apost.*

190 DE BONO SODAL. PARTH.
per Virginem Matrem Sodalitatis ac frater
effectus est, quem vti charissimum Dei-
paræ clientem filiumque contuemur,
quicum aliquando speramus in cælis B.
Matris gloria ac societate perfrui, si nos
spe nostra vitio nostro non exciderimus.
Arctius hoc Deiparæ Sodalitatis, quàm
sanguinis aut terrenæ ullius amicitia
vinculum, plus valere debet ad diligen-
dam gratia quàm natura, Deiparæ Vir-
ginis amor quàm vlla propinquitas. quã
rem egregiè cõfirmat Ambros. alio pro-
ductus à me capite. Hæc autem societas
B. Virginis non ad hanc præcipuè vitam,
sed futuram alteram sempiternam ma-
ximè pertinet, atque ex peregrinante ac
militante ad alteram regnantem ac tri-
umphantem gradum facere cogitamus,
ad eam aspiramus; atque iis fidei viuæ o-
culis contuendi nobis sunt Sodales, vt
beato eorundem aliquando in cælis
confortio fruituris. Inde nobis eorum
ambiendi congressus sermonesque ex-
petendi. tum si quibus officiis obse-
quiisque beneuolentiam eorum con-
ciliare possimus ac stabilire, tum eor-
um,

rum, tum B. Matris respectu, nihil animo nobis lubentiore præstandum est, rebus eorum prosperis æquè atque nostris ipforum gaudendum, aduersis etiam impensius dolendum, curandum vt in nostri beneuolentia conquiescant, & per eam absentes adsint, imbecilles valeant, egentes abundant, mortui uiuant, dum viget apud animos nostros eorum memoria, & preces à morte nostras, si fortè ijs opus habent, non frustra requirant. Narrat Tertull. de primis Christianis, eos mutuam inter se charitatem officijs expressisse, vt in ore Gentilium frequens esset: Vide vt se diligant, vt alter pro altero mori sint parati! cum etiam consueuissent fratrum se vocabulis appellare, neque id solùm verbo, sed multò magis opere ac factis testarentur. Viget eadem lex charitatis, eademque appellatio fraterna apud legitimos Deiparæ Sodales, quibus alia coniunctionis & charitatis intimæ nulla potior iustiorque causa, quàm hæc Deiparæ Sodali- tatis, & quòd eos Diua Mater vti suos affectu singulari complectatur. Nam si

res

*In Apolo-
getico c. 3.*

res omnes amicitui, quem non vulgari
aut mediocri amicitia sis complexus,
propinquos, famulos, equum, canem i-
psū amas; quā non amādi charitate Dei-
paræ clientes, serui, filij? Sed fouēdus hic
mutuus amor assidua mutuorū officio-
rū vicissitudine, velut ignis pabulo suo,
sic alendus vsu familiaris consuetudinis,
crebris congressibus, colloquiisque spi-
ritualibus, quæ maximè ad Virginis cul-
tum honoremque promouendum refe-
rantur. hic enim institutæ Sodalitatis fi-
nis est, hic scopus, honos cultusque Dei-
paræ, & maior Saluatoris eius filij glo-
ria: ad quem si se mutuis Sodales sermo-
nibus exsuscitent, longè Beatissimæ Ma-
tri gratissimum facient. Nullum horum
inter Sodales miscendorum sermonum
accommodatius argumentum esse po-
test, quàm ipsa Deipara, cuius assidua,
certè crebrò repetita recordatione my-
steria beneficiaque recolenda sunt, &
ad imitandum illustria virtutum exem-
pla proponenda: nec poterit hoc illos
desituere argumentum, quod latissimè
patet, ac vitameius omnem Saluatoris-
que

que filij complectitur, tum verò fructu
est vberimū, & tractatu iucundissimū.

Nam verissimè illa de se prædicat: *In viis* Prou. 8.
20. & 21.
iustitia ambulo, & in medio semitarum iudi-
cij, vt ditem diligentes me, & thesauros eorum
repleam, quoad spiritualem vtilitatem;
quoad suauitatem verò, *Spiritus meus dul-* Eccl. 24.
27.
cis, & hereditas mea super mel & fauum. De
qua sponsus quoq; in Canticis, *Fauus di-* Cant. 4. 11.
stillans labia tua, mel & lac sub lingua tua.

Hęc virginea terra est promissionis lacte
& melle manās. Congruit omnino Dei-
paræ quod Iosifæ tribuit Ecclesiasticus:
Memoria Iosifæ (dic veriùs Mariæ) in com- Eccl. 49.
1. 2.
positione odoris facta opus pigmentarij, in om-
niori quasi mel indulcabitur eius memoria,

& vt musica in conuiuio vini. Ergo cùm So-
dalibus tam præstans, suavis, exuberans-
que materies suppetat colloquiorum
spiritualium, auctor illis sim, vt, quem-
admodum septem filij Iob sancti Pro- Iob 1.
phetæ patientis in orbem sibi conuiuia
struebant, ad quæ sorores quoque suas
aduocabant; ita sibi vicissim de Beatissi-
mæ Matris, Saluatorisque Domini vita
virtutibusque salutaria ac deliciosa con-

194 DE BONO SODAL. PARTH.
uiuia parent, ad quæ infirmos in fide,
minùs prouectos in virtute instar foro-
rum aduocent, vt abundantiam suauitatis
Deiparæ omnes eructent, & tam sapido
cibo vescantur ad saturitatem, ad imita-
tionem perfectam; Christi quoque mu-
sto, sanguinis eius & amoris calice, san-
ctissima capiantur ebrietate, à suis abdu-
cti sensibus & humanis curis, in vnus
Deiparæ ac Christi Domini abripiantur
amorem, illisque suauissimis amoribus
suis, vt solent potu capti, iubilent ac
concinant.

C A P V T XXII.

De mutuis exemplis.

EX publicis priuatisque Sodalium
congressibus hæc etiam emerget v-
tilitas, quòd ad virtutis studium mutuis
prouocabuntur exemplis, dumque alter
in altero quid sibi desit ad perfectionem
inspicit, quod in illo abundat, honestissi-
ma quadam æmulatione cõcitabuntur ad
virtutem: qualis esse solet laudata concer-
tatio inter discipulos ad doctrinam, inter
mi-

milites ad coronam, pugiles ac curso-
 res ad præmium; talis erit inter Sodales
 plena cuiusdã sanctissimæ æmulationis
 ad virtutem contentio. Vt cùm plures
 idem stadium decurrunt, alter alteri so-
 let esse ad currendum incitamento, ac
 tum optimè quilibet suam agnoscit tar-
 ditatem, cùm videt quanto alij præce-
 dant interuallo, atque hoc semetipsum
 aculeo vehementiùs exstimulat & vr-
 get: ita Sodalibus inspecta cæterorum
 virtutum exempla sponte currentibus
 tamen calcar adijcient, & sese ipsi ad
 brauium tacito velut celeumate cohor-
 tabuntur. Mutua hæc sunt, & esse debēt
 exempla, danda, & accipienda. Nam
 Dominus præcipit: *Sic luceat lux vestra co-* *Matth. 5.*
ram hominibus, vt videant opera vestra bo- *16.*
na, & glorificent Patrem vestrum qui in cæ-
lis est. In abscondito sit intentio Deo pla-
 cendi, at opus prodire debet in publicū.
Non potest ciuitas abscondi supra montem po- *v. 14.*
sita. Vos estis lux mundi. Quod Sodalibus
 quoque conuenit, in quos cæterorum o-
 culi sunt coniecti, quos Beatissima Vir-
 go Mater illustrat. Cùm autem humili-

ratis studio sua magis errata, quàm rectè facta quisque debeat attendere; proximorum contrà, rectè facta, non errata; apparet plura semper accipienda, quàm danda virtutum exempla. In eo certè magis elaborādum, vti aliorum virtutes ad imitandum propositas habeamus præ oculis, nostras autem occultemus, quæ tamen occultari non poterunt, si emineant; sed vt proximos nostros non lateant, nos certè latere possunt, & vt lateant, id qua ratione potest procurat humilitas. Dicere consueuerat vir sanctissimus Publius apud Theodoretum : Vt in forum ciuitatis opifices varij conueniunt, alij qui panes, alij qui olera, alij qui vestes aut calceos vendant, nec vllus est qui sufficiat ad omnia quæ sunt vitæ necessaria, per se patanda, sed potiùs alijs impertiendo quibus ipse abundat, vt panem, vt vestes, sumit ab alijs quæ sibi desunt, oleum, vinum, calceos, & similia: ita oportere Dei famulos in vnum quasi mercatum conuenire, cùm nemo possit omnia solus obtinere, virtutum pretiosissimas partes inter se commutare, alios
ab

LIBER I. CAPVT XXII. 197
ab alijs accipere, quod per se non habeāt.
hic quidem illius imitetur mansuetudi-
nem, ille contrā mansuetudinem suam
illius zelo corroboret, alter ab alio vigi-
lantiam discat, ille vicissim ieiunij do-
ceat austeritatem. Denique omnes sibi
inuicem, & discipuli fiant & magistri, vt
dum singuli, quæ sibi desunt, ex alterius
vita desumunt, virtutis cumulum vnde-
quaque conficiāt absolutissimum. Qua
quidem ex causa Publius ille, cū ex or-
dine senatorio Religiosam disciplinam
esset amplexus, existimauit omnino cō-
sultius, quod & de Magno Antonio tra-
dit Athanasius, communiter potiūs inter
multos vitam agere, quā seorsim. Ma-
gnus ille sanctus Antonius ex omnibus
quibuscū viuebat, bonum aliquod sem-
per elicere studebat, vt quasi vniuer-
sarum virtutum fontibus irrigatus om-
nium in se dotes exprimeret; nec solū
id ipse exequi, verū & alijs præcipere
ac consulere consueuerat. quæ de plu-
ribus Cassianus l. 5. c. 4. Quanta vera sit
exemplorum vis nemo nescit. Nam vt
rectè Seneca, homines plus oculis, quā

epist. 6.

Serm. de S.
Laurentio.

auribus credunt, deinde longum iter per
præcepta, breue & efficax per exempla.
Sit facilis, inquit S. Leo, ad exhortandum
ratio, efficax ad suadendum; validiora
tamen sunt exempla quàm verba, & ple-
nius est opere docere quàm voce. Qua-
propter notant auctores boni Deiparam
Virginem, & cùm ante diuinum æter-
ni Verbi conceptum versaretur in tem-
plo, quò fuerat à parentibus trimula de-
ducta, vt inter sacratas virgines educa-
retur; & post Christi filij in cælos ascen-
sum, cùm interpretiuios ageret fideles,
quibus erant omnia communia, com-
munisq; victus, ab Apostolis suppeditatus,
inò, vt est multorum opinio, col-
legium ipsa sacrarum virginum regeret;
in eam curam semper incubuisse, vt fa-
cto magis quàm verbo doceret, omni-
bus ad omnem virtutem exemplo præ-
ret: & de illa meritò canit Ecclesia, *Cuius
vita inclyta cunctas illustrat Ecclesias.*

Ad sui ipsius cognitionem, veramq; animi
demissionem, qua fortè continetur vna,
spiritualis nostri profectus summa, nihil
æquè confert, atque hæc aliorum qui-
bus-

buscum degimus aut versamur, præstanti virtute præditorum, cum nostra tenuitate & exilitate, ne dicam morum peruersitate, facta comparatio. Qui plenissimè intelligere appetit qualis est, tales nimirum debet conspiciere, qualis non est, vt ex bonorum forma metiatur, quanto ipse deserto bono deformis existat, & cætera quæ persequitur S. Gregorius. Ex aliorum copia & diuitijs nostra nobis inopia & mendicitas deploranda magis elucet. Quod est apud S. Bernardum de quodam Monacho, eoque laico, qui se ad eius pedes abijciens, cum magna confusione seipsum accusabat: v̄ æ mihi quã fratrem vnum hac nocte considerau, in quo triginta virtutes numerau, quarum ne vnam quidem in me inuenio; ad humilitatis comparandæ studium referri potest & debet à Sodalibus, vt suos præ oculis ferant defectus, aliorum virtutes; contra, defectus aliorum occultent, virtutes proferant. Vt ille ait proprium esse stultitiæ aliorum vitia cernere, suorum obliuisci: ita sapientiæ proprium est aliorum virtutem in oculis ferre, suarum ob-

24. Moral.
vul. 6.

Serm de
altitudine
& bassitudine
cordis.

Tullius Tuscul. l. 3.

200 DE BONO SODAL. PARTH.
liuisci. Quo in genere exercitatissimus e-
rat ipse Bernardus. Alium, inquit, in-
tueor singularis abstinentiæ, alium verò
patientiæ admirandæ, alium autem sum-
mæ humilitatis & mansuetudinis, alium
multæ misericordiæ & pietatis, istum in
contemplatione frequenter excedere,
hunc pulsare cælos orationum instantia,
aliosque in alijs præeminere virtutibus:
hos inquam considero omnes feruen-
tes, omnes deuotos, omnes donis cele-
stibus & gratia affluentes, tanquam spi-
rituales reuera montes, qui à Domino
visitentur. Ego autem, qui horum in me
inuenio nihil, quid me aliud putem,
quàm vnum de montibus Gelboës, quæ
præterit in ira & indignatione sua ille
ceterorum benignissimus visitator? Ad
eum modum dum se luget virtutibus ijs
destitutum Parthenius Sodalis, quas be-
nignissimæ Matris beneficio videt in ce-
teris efflorescere, vt ab ea quoque cle-
menter visitetur, in clamet: *Reuertere, re-
uertere Sulamitis, vt intueamur te, reuertere,
reuertere*, vt eius intuens exempla virtu-
tum moribus exprimat, alijsque, & ali-
quan-

Cant 6.
v. 12.

LIBER I. CAPVT XXIII. 201
quando Sodalibus seipsum præbeat imi-
tandum.

CAPVT XXIII.

De communione bonorum operum.

QVam profitemur in Symbolo san-
ctorum communionem, maximè
latè patere, atque Ecclesiam vniuersam
militantem & triumphantem, & animas
quoque fidelium Purgatorij carcere de-
tentas complecti, notissimū est: ad quas,
ea quoque meritorū Ecclesiæ participa-
tio deriuetur. Verūm, vt in corpore que-
dam sunt membra sibi viciniora & con-
iunctiora; in magno imperio plures pro-
uinciæ ac ciuitates, quibus certæ sunt le-
ges municipales, certa iura, & arctioris
coniunctionis vincula; ita in Ecclesia v-
niuersali, & congregatione Christi fide-
lium, militante etiam in terris sub vno
capite summo Pontifice Romano Chri-
sti Vicario, multæ sunt Ecclesiæ, & con-
gregationes particulares, quæ suos ha-
beant Principes, & Pastores, Archiepi-
scopos,

202 DE BONO SODAL. PARTH.
scopos, Episcopos; & multi sunt Ordines Religiosi, quos administrant Prepositi Generales, tum alij subordinatis gradibus varij Rectores, Custodes, Priores, vt variè nuncupantur. Multæ quoque piorum Sodalitates, nullis quidem votorum vinculis adstrictæ, suis tamen legibus atque institutis ad posteritatem stabilitæ, & ab Apostolicâ Sede comprobate; quarum vti est particularior & arctior coniunctio, ita maior est bonorum operum communio & participatio. Hæc etenim meritorum communio, ex ipsa eorum, inter quos inita est, societate & coniunctione promanat; neque ad alios pertinet, qui extra eam censeantur. Quare cum Parthenia Sodalitas ad Religiosum Ordinem accedat quàm proximè, meritorum & bonorum communio operum, quam affert, persimilis est illi, quæ in Ordine Religioso reperitur. Quænam verò sit ea communio, & qua ratione peragatur, vti euadat apertius, illud tenendū est, quod Theologi communiter docent, in quouis pio & sancto opere tria quædā inesse lucra & emolumenta,

ra, meriti, satisfactionis & impetrationis.
 Quidquid ab homine, qui Dei gratia &
 caritate præditus sit, ex ea rectè geritur
 ad Dei gloriam, omne eius virtutis opus,
 eò quòd ab homine iusto in Dei gratia
 promanet, eiusdem gratiæ imprimis ac-
 cessionem & augmentum promeretur,
 cui deinde pari mensura in cælo merces
 gloriæ respondeat. Quot gradibus aucta
 constabit gratia, tot ex æquo gradibus
 gloria rependetur. Sed hoc commodum
 proprium est dumtaxat illius, qui boni
 operis auctor extiterit atque effector, vt
 in alium transfundi ac deriuari non pos-
 sit. Vnus Christus Dominus, vt caput &
 princeps humani generis, hominū me-
 diator, eò quòd natura Dei filius esset, a-
 lijs gratiam & gloriā promereri potuit.
 hoc eius vnus est prærogatiua singula-
 ris: reliqua autem duo commoda &
 bona, satisfactionis & impetrationis, a-
 lijs quoque proximis possunt commu-
 nicari. Satisfactio pertinet ad exsoluen-
 dam, quæ remissâ superest culpâ, pœ-
 nam, vel hac in vita, vel in Purgatorio
 certè luendam. Impetratio est præ-
 sen-

sentis alicuius boni, seu temporalis, seu spiritualis, ac maximè subsidij eius gratiæ, quam vocant actualem, qua opus habet pœnitens ad resipiscendum, iustus ad rectè agendum, & in iustitia perseuerandum. quidquid enim agitur, quod Deo gratum est & acceptum, non præteriti modò operis remunerationem, sed certam etiam opem in futurum, exigat ad perseuerandum & progrediendum in virtute, ad resistendum aduersario, ad comprimendas cupiditates, ad dura & aduersa toleranda, ad omnia, quæ saluti conducunt, obtinenda. Vtrūque hoc lucrum boni operis, satisfactionem & impetrationem quisque pro voluntate in alium deriuare & transferre potest. quod præclarum est liberalitatis & munificentiæ genus, dum suas quis opes spirituales quæ sunt omni pretio superiores, ex charitate condonat alteri. quòd si expresso voluntatis actu nemini donet, nec ipse eis egeat, naturali velut consecutione, in eos, qui sunt ei proximi, qui eadem fuerint vitæ societate, aut alia ratione quàm maximè coniuncti,

trans-

transferuntur. ac quo fuerit ea maior
 arctiorque coniunctio, eo quoque ma-
 iorem bonorum operum participationē
 esse necesse est. Etsi non est eadē, inquit
 D. Leo, membrorum omnium pulchri-
 tudo, nec in tanta varietate partium, me-
 ritorum potest esse parilitas; communio-
 nem tamen obtinet decoris connexio
 charitatis in sanctitatis amore cōsortes:
 etsi non eisdem vtātur gratiæ beneficiis,
 gaudent tamen inuicem bonis suis, &
 non potest ab eis extraneum esse quod
 diligunt, quia incremento ditescūt pro-
 prio, qui profectu lætantur alieno. Quē-
 admodum in benè morata domo, quid-
 quid frater acquirit, non sibi soli, sed a-
 lijs fratribus acquirit. in mercatura si qui
 societatem inierint, & in commune ca-
 pitalem summam contulerint, aut vnus
 pecuniam, alter laborem & industriam,
 lucrum in commune redit, atque inter
 omnes proportionē quadam diuiditur:
 sic & multò magis inter eos socios &
 fratres, qui spiritali vinculo Sodalitatis,
 sub auspicijs Deiparæ copulati fuerint,
 spirituales eorum quæstus, & rectè facto-

*Serm. 10. de
 Quad.*

Col. 1.

In psal. 61.

rum utilitates, ad omnes communi-
 ter pertinebunt. Apostoli locum il-
 lum, *Vt suppleam quæ desunt pressurarum
 Christi, in carne mea,* ut eum legit tra-
 ctans S. Augustin. Qui passus est, inquit,
 in capite nostro, & patitur in membris
 suis, id est, in nobis ipsis ad communem
 hanc quasi rempublicam. nam quisque
 pro modulo nostro exsoluimus quod
 debemus, & pro posse virium nostrarum,
 quasi canonem passionum ipsius para-
 toria plenaria. Passionum omnium non
 erit finis, nisi cum sæculum finitum fue-
 rit. Verum in illa communi republica
 specialem hanc Sanctissimæ Matris rem-
 publicam nunc spectamus, in cuius ara-
 rium commune, quotquot in eam adsci-
 ti sunt, pro mensurâ & posse virium sua-
 rum, quisque canonem passionum, satis-
 factionum & impetrationum inferre de-
 bet paratoria plenaria; quæ non tam
 Regi Reginaque nostræ cedant, qui ni-
 hil egeant, quam nobis ipsis, & cæteris
 quibus domi res angusta, pluresque cul-
 pæ quam satisfactiones, plura peccata
 quam rectè facta. tum ad actualis gra-
 tiæ

tiæ subsidia cumulatè obtinēda, quibus
 subsidiis salus omnis nostra nititur &
 continetur. Quod dictum non semel,
 sæpiusque dicendum, communio hæc
 sanctorum, ac bonorum operum parti-
 cipatio non hanc modò terrestrem &
 militantem, verùm & illam cælestem ac
 triumphantem Deiparæ Sodalitatem
 complectitur: atque imprimis Sodalita-
 tis ipsius principem Deiparam, quæ cùm
 caruerit omni culpa, aut quidquam ha-
 buerit expiandum, omnia verò actualis
 gratiæ præsidia vltro ei deferrentur à
 Spiritu sancto, mentem eius inhabitante
 ac dirigente, vti decebat Dei Matrem,
 illi perpetuo quodam adhærebat amo-
 ris æstu, nec vllam augendæ gratiæ præ-
 termitterebat occasionem; sed in omni-
 bus dictis, factis, cogitatis conduplicato
 semper eam adaugebat incremento, vt
 tamen nobis clientibus, & quibus appli-
 cita vellet, salua semper manerent reli-
 qua duo rectè factorum emolumenta,
 satisfactionis & impetrationis: neque
 enim ipsa indigebat, sed in nostram
 cedebant vtilitatem. Quapropter im-
 men-

mensum planè cumulum satisfactionū,
& orationum vim propemodum infini-
tam in Ecclesiæ ac Sodalitatis ærarium
commune censenda est cōtulisse. In am-
plis familijs euenire solet, vt primogeni-
tus maioratu suo, paterna sit hereditate
contentus; dos verò materna minores
inter filios dispertiatur, vnde tenui ad-
modum censu respersi esse solent, quòd
materna dos angustior esse consuerit. In
hac Deiparæ cæli Reginæ familia non
modò primogenitus eius Saluator pri-
mogenituræ iure contentus est, sed in
eiusdem hereditatem minores omnes
fratres lubèter aduocat atque admittit.
de dote verò materna nihil omnino sibi
sumit, eamque planè permittit; quæ dos
longè est amplissima meritorum ac sa-
tisfactionum, quæ tota nostra est, de qua
nos confidentiæ plenos plurimum exul-
tare conuenit. Accedunt & quàm pluri-
ma rectè facta Sodalium, qui iam ex vi-
uis excesserunt, ac cum Deipara regnant
in cælis. quæ merita & rectè facta in
hoc commune Sodalitatis ærarium con-
tulerunt, ac veluti pro legato consigna-
runt.

runt. quòd sitamen laborare possit hoc
ærarium inopia (quod vix omnino fieri
potest) ex infinitis Saluatoris filij sui
meritis clementissima Mater ad sola-
tium subsidiumque suorum clien-
tum abundè mutuabitur & elargie-
tur. Nam eos filij sui thesauros merito-
rum ipsa habet in potestate: etenim iis
à filio præfecta est summa cælestis regni
thesauraria & eleëmofynaria, imò iure
quodam suo dispensatrix; cùm illum
ipsum filij sui cruorem, qui fuit redem-
ptionis nostræ pretium, de suo suppedi-
tarit, ad eamque salutem peragendam
tam multiplicem pro sua virili contule-
rit operam. Verùm ipsa per se Virginis
Mariæ, vti dixi, merita, & multitudo
propemodum sunt infinita, & valore
& pretio immensa, quæ à primo eius
conceptu ad extremum vsque spiritum
conduplicata semper sumplerint incre-
menta. Horum igitur tuorum respectu
meritorum, ô Beata Mater, omnium-
que Sodalium toto orbe terrarum tibi
famulantium, imò & in cælistecum re-
gnantium, oblitterentur pœnæ peccato-
rum

210 DE BONO SODAL. PARTH.
rum nostrorum: tum oportuna, con-
grua, efficacia gratiæ subsidia nobis à fi-
lio Salvatore benignè largiterque con-
ferantur.

C A P V T XXIV.

De profectu in studijs litterarum.

PArtheniæ Sodalitatis finis est virtus
imprimis & pietas Christiana, tum
verò & in litterarum studijs progressio,
ad quam maximè confert Academia,
quæ & ipsa Parthenia est; in quam quot-
quot sunt de congregatione Beatæ Vir-
ginis eo ipso recensentur, ad repeten-
das prælectiones, aliasque litterarias ex-
ercitationes instituta. Cuius sanè sym-
bolum istud in vrbe Magnetis sursum
humo circulorum atque annulorum
ferreorum inter se nexorum ordine pul-
cherrimo seriem ad se trahentis, Deiparæ
recordationem ingerit animos nostros
in star ferri duros atrosque ad se attrahē-
tis, aliosque alijs mirabili quadam vi
charitatis innectentis. Confert & ad stu-
dio-

diorum profectum haud mediocriter animi quies atque tranquillitas, quæ pacatâ totius vitæ confessione conscientia, compressis animi passionum motibus turbulentis, studioque virtutum assiduo comparatur. Confert & temperantia, parcitasque victus ac potus. Nam venter pinguis subtilem sensum minimè gignit, & crassioribus cerebrum vaporibus obfuscatum, vt in cœnoso fonte, verum perspicere non sinit. Confert & castitas, auctore ipso Auerroë Philosopho profano, singulariter ad scientias speculatiuas acquirendas. Quæ omnia litterarum præsidia cumulatè à Sodalitate suppeditari notissimum est. Tum verò ad moderatam in studijs contentionem, laboremque indefessum firma opus est valetudine, quæ ab ipsa quoque studiorum præside Sanctissima Matre multis precibus efflagitanda est; vt is labor studiorum, omniaque nostræ mentis exercitia, ad maiorem eius filij Saluatoris gloriam referantur. Sed nihil æquè confert ad hunc profectum atque illustrationis opisque diuinæ subsidium, quod opti-

optima Mater suis solet impetrare clientibus, qui piè illam atque assiduè moderatricem atque ducem studiorum suorum inclamant, orantque Deum, uti per eam, quæ est maris stella clarissima, fulgidaque aurora, Deus illuminet illorum mentis tenebras, lucernam tenuissimæ rationationis illustret. eaque magistra non possunt non & in virtutibus, & in litteris eximios progressus facere. Habitat in consilio sapientiæ mater, interest, & planè præest eruditæ cogitationibus, ut pro falsa illa scientiarum præside Minerua, à doctis omnibus inuocandam & colendam doceat Isidorus. multorumque virorum doctissimorum experimento comperum est, grauissimas Philosophicarum & Theologicarum quæstionum difficultates illâ inuocatâ superatas, maximeque implexos nodos egregiè explicatos & dissolutos. Sed & litteraturæ politioris clarissimum lumen Iustus Lipsius de se testatur: A prima adolescentia Diuæ Virginis amorem & cultum indui, eamque patronam ac ducem mihi

*In D. Virg.
Hallenfi.*

in

in periculis, in molestiis, in omnivita
 cursu elegi, etiam in studijs; & si quid ac-
 curatius pangendum, aut dicendum pu-
 blicè esset, vbi famæ vel memoriæ res
 agebatur, precibus ac votis ad eam iuisse
 me fateor, & felici ferè successu. Itaque
 vt primùm licuit, in Sodalitium eius no-
 men etiam dedi, cui Patres Societatis Ie-
 su præsident diriguntque. Id ipsum & a-
 lijs recentibus quidem exemplis com-
 probare possem: sed pleniora sunt & il-
 lustriora vetustiora quæ referam. Her-
 manus Contractus sic dictus, quòd ab
 ineunte ætate membris omnibus ca-
 ptus esset, cùm ex nobili genere Co-
 mitum de Werigem ortus in Sueuia, S.
 Benedicti disciplinam post complexus,
 clementissimam Matrem multis quoti-
 die precibus fatigaret, eum vellet ab eo
 morbo liberare; apparuit illi clarissimâ
 luce circumfusa Virgo, optionemque
 detulit, aut, recuperandæ valetudinis,
 aut scientiæ rerum diuinarum humana-
 rumque, & maximè Scripturarum asse-
 quendæ. cùm hoc postremum, vti de-
 bebat, priori prætulisset, ex eo tempore,
 cùm

*Trithem.
 lib. 2. de vi-
 ris illustri-
 bus c. 84.
 anno 1060.*

cùm esset antea rudis, adeò in omni genere doctrinæ excelluit, uti parem non haberet in Philosophia, Astronomia, Musica, Poësi, tum in sacrarum quoque Litterarum intelligētia, & trium linguarum peritia, Latinæ, Græcæ & Arabicæ, (cuius tum multus erat vsus, magnaque celebritas) nemini secundus existeret. Existimatur hic auctor illius piissimæ ab Ecclesia frequentatæ anni maxima parte Antiphonæ *Salve Regina*: quæ sanè viri pietatem in Virginem Matrem non obscure demonstrat. Ex eodem Ordine D. Benedicti Rupertus Abbas Tuitien-
 sis cùm tardiore esset ingenio, nihilque magnoperè magna studij contentione proficeret; Deiparam assiduis precibus rogare institit, à Christo filio, qui fons est sapientiæ, lumen sibi intellectus, & diuinarum Litterarum intelligentiam impetrare vellet. Audiit supplicem suum clementissima Domina, ei que se visendam præbens, Ecce, inquit, quod à me postulasti, assecutus es: sacrarum Scripturarum omnia tibi deinceps arcana patebunt. sed vide, ne torpeas otio, talentū-
 que

*Sub anno
 1020. Tri-
 zhem, c. 109*

que in terram defodias: aliaque addidit, quæ Rupertus exprimere ausus non est. ita plenum diuini solatij reliquit, vsque adeò Scripturarum incensum studio, vt bonam quoque noctis partem de necessaria detrahens quiete, consueuisset impendere. Sed maximè est illustre quod de Alberto Magno commemoratur: cū à prima ætate Virginis perquam studiosus extitisset, ei rite quotidie precationū pensum persoluebat, eiusque potissimū impulsu creditur Ordinem S. Dominici Religiosum ingressus: sed cū in eo daret operam litteris ac Philosophiæ, quòd hebeti esset ingenio, nullaque memoria, non capiebat assidui sui laboris fructum, adeoque subinde deiiciebatur animo, vt de ipso Religiosæ vitæ deserendo instituto magnoperè fluctuaret. Nocte quadam in eo cogitationum cōflictu, per quietem sibi visus est discessum tandem ab Ordine constituisse, & dum scalas videretur admouere, aut, vt referunt alij, per scalas ad domus ianuam contendere, quatuor ei nobiles eleganti specie virgines obuiam venere,

*Ferdinādus
Castillo
1. part.
Chron. Do-
min. l. 3. c.
45.*

216 DE BONO SODAL. PARTH.
à quibus ne progredetur, inhibitus,
tum ab earum vna rogatus, curabitum
pararet? & ille desperationem in studijs,
ingenijq; sui tarditatem attulisset, blan-
dè illum solata & hortata est, vt à Dei
Matre, quæ mox adesset, cuius ipsæ es-
sent pedissequæ, certam opem flagita-
ret atque expectaret. Adfuit Diua Ma-
ter, ad quam perductus Albertus. cum
illa quæsiisset, quanam in scientia potis-
simùm excellere vellet? qui aliam non
nosset, & cui tum operam dabat, In hu-
mana respondit Philosophia. Fiet, in-
quit, Deipara, quod petisti; sed quia sci-
entiam hanc filij mei scientiæ, Philoso-
phiam Theologiæ prætulisti, tum vt in-
telligas te id meo munere, non tuo af-
secutum ingenio, sub extremum vitæ
tempus, ad priorem regredieris in scitiã,
& disciplinarum obliuionem. Res, vt
Deipara prædixerat, euenit. Cùm in pu-
blico confessu, nescio quem è cathedra
locum explicaret, subitò eum defecit
omnis memoria, hocque ipsum, quod si-
bi contigisset adolescenti, palàm audi-
toribus cùm narrasset, exscendit è cathe-
dra,

dra, domumq; à discipulis velut in obitu collacrymantibus, deductus, quod reliquum fuit vitæ, pietatis exercitijs orationique impendit, ad proximum se comparans ex hac vita digressum. Quod ipsum Deiparæ in Albertum singulare censeatur à me beneficium. nam quò pertinet omnis studiorum nostrorum contentio? quò referenda omnis Philosophia? nisi vti rectè discamus emori, vt ad extremum illum diem expeditis conscientia rationibus bona spe sempiternæ vitæ paratiores euadamus, ipsa quoque tum maximè patrocinate Dei Matre. Ab ea igitur, vt hoc quoque beato fine studia nostra concludantur, expetendum.

CAPVT XXV.

De certo genere vitæ ac statu deligendo.

OMnium deliberationum hæc vna deliberatio grauissima est, cui rotius vitæ cardo, & deinceps agenda vitæ ratio nitatur. Ex qua plurima commoda,

K

G

si rectè deligatur vitæ status, incommoda & errores maximi, si secùs, oriantur. in qua deliberatione si quid peccetur, veluti iacto perperam fundamento, facta superstructione nihil remedij possit afferri. In ceteris negotijs si quid est prætermissum aut ignoratum, non tam late patet id damnum, & ferè commutato consilio reparari potest: in hoc si quid erretur, totam deinceps agenda vitæ rationem aberrare necesse est. Quare deplorandi sunt quàm plurimi iuvenes, qui rem eam omnium maximam quæ maximo eget consilio, sine vlla cura pertractant, nullo adhibito delectu, nullo consilio, ne diuino quidem Numine implorato; quod quisque adamarit, id arripit vitæ genus, quodcumque & qualecumque, quod ei fors obtulerit, aut ad quod eum voluntas parentum, aut coequalium exemplum, aut nescio cuius spes vtilitatis impulerit. Neque mirandum, si multos huiusce temeritatis serò pœniteat, & quod caput est, si multi ad æternam vitam, quæ præsentis vitæ, totiusque huius deliberationis scopus esse de-

debet, aditum sibi propemodum intercludant, difficiliorem certè reddant & vehementer impeditum, quando priùs eo vitæ genere sese implicari patiantur, quàm quod sit certissimum sibi que accommodatum, peruidere potuerint. Recens, sed locuples auctor in illa verba Prouerbiorum 8. 3. *In mediis semitis stans*, id est biuiis ac triuiis, quando plures in vnum concurrentes semitæ viatorem ancipitem reddunt, ait Deiparam mediam stare inter hasce semitas, vt in optimam inferat dirigatque. Satis imprudenter, ne dicam temerariè, agit, qui statum, seu rationem agenda vitæ electurus, inter multas vitæ conditiones, quasi inter vias transuersas, constitutus, non statim Mariam inuocat, & ab ea discit quamnam ingrediatur, cui se potissimum cõmittat. nam quemadmodũ veteres in triuiis Dianæ seu Hecates simulacrum erigere solebant, vt iter agentes regeret, atque illis vias denuntiaret: ita Deus opt. max. in intellectualibus dissimilium vitæ rationum triuiis Mariam statuit, vt cuique eam denuntiet osten-

Quirinus
Salazar.
Prou. 8. 3.

datque viam, quæ illum securo tramite
in patriam, hoc est in cælum, deducat.

*Ambr. l. 1.
offic. 44.*

Vnusquisque suum ingenium nouerit, &
ad id se applicet quod sibi aptum elegerit.
Quapropter ante decursum Philoso-
phiæ stadium, cuique Parthenio Sodali
suscipienda ferè hæc deliberatio, atque
omni cura, diligentia, industriaque die-
rum aliquot certo spatio pertractanda,
adhibitâ in consilium imprimis Sanctis-
simâ Patronâ, ac per eam multis preci-
bus implorata cælesti luce ad Dei volû-
tatem explorandam, quæ ad sempiter-
nam felicitatem via sit ineunda, quæ
certa vitæ ratio atque institutio suscipi-
enda, quæque maximè diuino Numini
sit placitura. Hæc enim vna Dei volun-
tas præcipuè spectanda est, neque est in
potestate serui, cuiusmodi nos omnes
sumus, vt in domo heri sui eum ordi-
nem ac statum accipiat, quem ipse velit,
sed quem Dominus decernat ac præscri-
bat. B. Aloysius Gonzaga cum in Regis
Hispaniarum aula honorarius ephæbus
annû ageret ætatis xv. quæ iam tum erat
prudencia, iudiciûque maturitate, hanc
de-

deliberationem maturè ingressus, existimauit se, quod esset Dei beneplacitum super eare, per Sanctissimam Virginem Deiparâ cognoscere posse. Quare quod interiecto dierum aliquot spatio proximè imminebat gloriosæ eiusdem in cælos Assumptionis festum, consulto Patre confessario delegit, ad quod præmissis pœnitentiis, varioque piarum exercitationum apparatu se disponderet, vti eo die per Patronam suam diuini Numinis voluntatem exploraret, quod sibi maximè salutare oportunumque ad suam salutem, & Dei gloriam, vitæ sequendum foret institutum. Nec eum sua spes fefellit. Nam sub sacrâ Eucharistiæ perceptionem, expressa de cælo ad eum delata voce monitus est, vt Societatem Iesu ingrederetur. Sed non omnibus ea contingit tam explorata ac liquida diuinæ voluntatis significatio: neque semper expectandum, dum miraculo Deus eam indicet, aut è cælo delabatur Angelus, qui nos omni eximat dubitatione. Non enim omnibus eæ contingunt miraculosæ vocationes: sed adhibendū præ-

ter assiduas ad Deū preces fusas, innatæ nobis intelligentiæ lumen, diligēs & at- tenta ratiocinatio, quæ fidei quoque lu- ce collustretur, ac certissimis eius princi- piis axiomatisque dirigatur, qua quod institutum vitæ potissimū sibi condeat ad Dei gloriam, & animæ salutem, at- tentiūs quisque disquirat, & secum dis- cutiat. Componendus imprimis ani- mus est ad maximam tranquillitatem, & quoad fieri poterit, equabilitatem, vt ni- hilo plus in vnā quā in alteram par- tem propēdeat. Deinde ponendus ob o- culos finis creationis nostræ, in quem om- nis vita nostra referenda est, cuius cau- sa cōditi sumus, extremus scopus actio- num nostrarum: qui non est alius, quā vt Deum conditorem nostrum agnosca- mus, amemus, colamus, ei que obsequē- tes, salutem aliquando consequamur æ- ternam. Tum varia institutorum genera, variique modi vitæ, in coniugio degēda, cælibatu sæculari, Ecclesiastico sacerdo- tio, Religioso Ordine, in hac aut ista fa- milia, implorata cælesti luce, diu multū- que expendendi, & cum illo extremo fi-
ne

ne componendi; quid in singulis præli-
 dij in sit & adiuventi, quid contra impe-
 dimēti, & incommodi, quod vitæ genus
 ad eum finem consequendum maximè
 opportunum; & tum ex ipsius, tum ex no-
 stra natura perpētis omnibus aptum præ-
 cipuè & accommodatum attentissima
 cura est exquirendum. Ac quoniam hu-
 manæ prudentiæ minimè est fidendum,
 præsertim in ijs rebus, quæ nos attingūt,
 in quibus amor proprius ferè caliginem
 offundit, exquirendum quoque Patris
 confessarij, aut alterius intelligentis &
 probi viri iudicium; sed præcipuè mul-
 tis precibus per Virginem Matrem lux
 cælestis imploranda: dignetur diuina
 bonitas ac clementia per Deiparam ex-
 orata, mentem nostram illustrare, ac pro-
 pellere eò maximè voluntatem nostram,
 quò fuerit ad eius gloriam nostramq; sa-
 lutem tendendum & propendendum.
 Duo ferè sunt tempora, & quæ iis respō-
 dent, duo diuinarum vocationum gene-
 ra, duplexque modus explorandi diuinā
 voluntatem pro duplici facultate men-
 tis nostræ intelligendi, & appetendi. v-

num pertinet ad hanc voluntatem ex vario diuersorum spirituum impulsu, varioque consolationum aut desolationum experimento, cum in precatione versamur, aut à percepta S. Eucharistia nobiscum attentius hoc ipsum de statu deligendo ex Dei voluntate consilium agitamus. Negat Aristoteles deliberandum, cum à superiore principio permouemur: ad instinctum diuinæ mentis, quæ planè superior est & melior, humanæ ratiocinationis imbecille consilium non est adiendum: cum mentem insederit diuina consolatio, quò tum nos impelli ac propendere senserimus, id maximè sequendum videtur, & existimandum id aliquod diuinæ volūtatis præiudicium. Sed quia tamen Angelus Satanæ nonnumquam sese transfigurat in Angelum lucis, ipsique immiscet instinctibus; planè certius tutiusque fuerit, si & alterum accedat tempus, aliudque vocationis genus ad intellectum pertinens, cum adhibita ratiocinatione, perpensisque vtrimque incommodis & commodis, quid agendum sit decernitur. Quod tempore consolationis

nis

nis diuinæ captum erit consilium, id
 probandum; contrà quod desolationis,
 improbandum. Nam consolatio à bono
 est spiritu, desolatio à malo. tum versa-
 tur in luce & quiete, cùm affluit conso-
 latio; cùm opprimit desolatio, in tene-
 bris est & perturbatione. Sed longè cer-
 tius tutiusque est id consilium, si hoc
 idem ipsum in tranquillitate mentis, ex-
 actoque momentorum ac rationum v-
 trimque facto examine comprobatum
 fuerit. In promptu sunt & alia quædam
 obuia, quibus id ipsum cõfirmare liceat,
 argumenta. Si quis tibi vir ignotus, cui
 tamen nihil non cõmodi ac perfectionis
 optare debeas, hac in deliberatione du-
 bius & anceps occurrat, quod illi dares
 omnino cõsiliij, spectatâ Dei gloriâ, eius-
 que salute, id tu tibi consiliij capias. Cùm
 nemo sit in sua causa satis æquus iudex;
 transferenda est eadem causa in alienam
 personam, in qua nulla cuiuscumque
 minùs recti affectus suspicio cadat. De-
 inde si mors ingrueret, & iam subeunda
 foret; quod in hac deliberatione secutus
 esse, quod statuisse velis, id modò sta-

tue & sequere. Mors optimus consilia-
 rius planè incorruptus. Denique cùm
 pro tribunali diuino iudicandus susteris,
 cùm erunt totius vitæ rationes reddendæ,
 quo te velis vsursum esse consilio, hoc
 nunc vttere, & ex illa futuræ vitæ statera,
 ex beatæ aut miseræ æternitatis libra,
 quicumque in deliberationem caderet,
 vitæ statum pondera & dijudica: id age
 quod per omnem æternitatem egisse
 voles. Ad extremum in omni hac deli-
 beratione ad Patronæ tuæ certissimam
 fidem atque opem confugito, illam in-
 uoca stellam maris clarissimam Cynosu-
 ram, vt sæculi huius enauigato mari, fa-
 cili ac felici cursu portum sempiternæ
 felicitatis ac salutis aliquando teneas.
 Rectè Bernardus, Mariam cogita, Ma-
 riam inuoca, non recedat ab ore, non re-
 cedat à corde. ipsam enim sequens non
 deuias, ipsam cogitans non erras, ipsâ
 duce non fatigaris, ipsâ propitiâ per-
 uenis.

Homil. 3.

Super Mis-
sericordiam

CAPVT XXVI.

*Sodalitas, & Deiparæ cultus, indicium
est diuinæ prædestinationis.*

Quodcumque vitæ genus atque institutum sit complexus Sodalis, ei certè in Deiparæ cultu, & Sodalitatis institutorum obseruantia perseuerandum est; cùm nullam suæ salutis certio-
notam, diuinæque electionis tesseram a-
pertio-rem habere queat, quàm suum hūc erga Sanctissimam Dei Matrem ex-
imix pietatis affectum. Nemini quidem absque speciali Dei reuelatione, vti de-
finit Tridentinum, suæ salutis ac præ-
destinationis certitudo contingit; tamē
signa quædam atque indicia colligun-
tur, quibus in illius spem propè cer-
tam adducamur. Quando, inquit Ber-
nardus, sine testimonio electos suos de-
ferat Deus? aut quænam eis poterit esse
consolatio inter spem & metū fluctuan-
tibus, si nullum omnino electionis suæ
testimonium habere merentur? Nouit

Sess. 6. c. 12.

*Serm. 2. in
Ost paschæ.*

Dominus qui sunt eius, & solus ipse scit,
 quos elegerit à principio. Quis verò scit
 hominum, si est amore dignus, vel odio?
 Quòd si certitudo nobis omnino nega-
 tur, numquid non tanto delectabiliora
 erunt, si quæ fortè electionis huius si-
 gna possimus inuenire? Sanè quo occul-
 tiora, eo delectabiliora, quoque maioris
 rei, quæ certè est omnium maxima, eo
 maiore studio omnia illius vestigia &
 indicia peruestiganda. Hæc Bernar-
 dus ad extremum sermonis tribus illis
 capitibus includit: Si contines à pec-
 catis, si dignos agis pœnitentiæ fructus,
 si facis opera vitæ. Quorum trium exer-
 cendorum quàm amplam ac frequen-
 tem suis legibus atque institutis Sodali-
 tas oportunitatem tribuat, non est ob-
 scurum. Sed alia propria ex ipso Deipa-
 ræ cultu, deducenda sunt. Atque imprimis
 Mater electorum, Mater viuētium,
 Mater misericordiæ, vita, spes nostra,
 Deipara nuncupatur, Mediatrix ac re-
 paratrix generis humani secundum ac
 per filium Saluatorem, cui sit addita co-
 mes in ea reparatione, vt primo parenti
 Adamo

Adamo in ruina & lapsu fuit adiutrix atque impultrix Eua infelicissima. Quare uti per Adamum & Euam interijimus, ita per Christum & Sanctissimam eius parētem Mariam instauramur. Neque improbanda complurium Theologorum ea sententia, quæ prædestinationem nostram & electionem de communi perditionis massa, primorum parentum peccato damnata, factā imprimis per Christi Domini nostri merita, tum per Beatæ quoque Marris preces, asseuerat: habitam rationem à Deo tum meritorū Christi Domini, tum Sanctissimæ quoq; Matris eius orationum, quæ tum in illius cōspectu ab ipsa primitus æternitate versabantur. Subsidia sanè gratiæ congruæ & efficacis, quibus æternam salutē electi consequuntur, & optatum perseueratiæ donum attingunt, à clementissima Matre suis obtineri ac conferri clientibus haud dubium videtur: atque ea præcipuè causa est nostræ aduersus eam confidentiæ, cur in eius materna beneuolentia ac bonitate plurimū spei reponamus, quòd, quā est in suos clementiā, perget

porrò magnam vim subsidiorum gratiæ excitantis & adiuuantis à Salvatore filio, cùm erit oportunum, efflagitare. quæ Saluator vltro etiam deferat, pro ea, qua aduersus amantissimam Matrem pietate & obseruantia ducitur, deprecantem pro seruis Matrem numquam omnino Deus filius repellet: ipsa verò benigna Mater, si piè perseueranterque fuerit inuocata, deprecationem ac gratiam suam interponere numquam intermitteret. Quod sanctus ille Propheta Sa-

1. Reg. 12.
23.

muel aiebat Hebræis, tametsi in eum extitissent ingrati atque infensi, *Absit à me hoc peccatum in Dominum, vt cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam. Igitur timete Dominum, & seruite ei in veritate, & ex toto corde vestro: id cultoribus suis multò cumulatiùs præstabit indulgentissima Mater misericordiæ, dux illis in hoc itinere cælesti præitura, & optima planè morum virtutumque magi-*

Prou. 8. 34.

stra. Beatus, inquit, homo qui vigilat ad me, & obseruat ad postes ostij mei: qui me inuenit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino. habet in vltis vitam ipsam, &

vita

vitæ fontem largitoremque Deum hominem effectum: habet ipsam salutem Iesum Saluatorem, ipsam misericordiam nostram. S. Augustinus in extrema illa verba psal. 58. *Deus misericordia mea*, Non inuenit impletus bonis Dei quid appelleret Deum suum, nisi misericordiam. O nomen sub quo nemini est desperandum! &c. exclamat. Quid ni de Matre misericordiæ, Matre diuinæ gratiæ commemorare liceat? ô nomen sub quo nemini desperandum! cum eam præsertim totâ vna misericordia vindicari; non, vt in filio iudice, suas quoque partes sibi iustitia reseruarit. Quæramus, inquit Bernardus, gratiam, & per Mariam quæramus: quia quod quærit inuenit, & frustrati nō potest. Nec in nobismetipsis, nec ijs in locis, quibus deperdita fuerit gratia cōperietur, sed apud Deum. At Mariæ ait Archangelus, *Inuenisti gratiã apud Deum*. Inuenta Virgine Maria, inuenitur omne bonum. Qui illam diligit, diligit vitã: & qui vigilauerit ad illã, amplectetur placorẽ illius; siue, vt alij vertunt, malaciam *Idiota.* illius, summam conscientiæ pacatissimæ
 quie-

quietē, & instar placidi maris serenitatē.
 Quæ de consequendæ salutis rationibus
 ac notis vna præstantissima est. Quare

In speculo.

D. Bonavent. Clamaui in angustia ani-
 mæ meæ, & tu serenasti tranquillitatem
 conscientiaæ meæ. Idem docet nos ean-
 dem appellare, quomodo coniugem suâ

*Gen. 22.
 13.*

Saram Patriarcha Abraham compella-
 bat: *Dic obsecro, quòd soror mea sis, vt bene
 sit mihi propter te, & viuat anima mea in
 gratiam tui.* Virgo Maria, inquit Bona-
 uent. ô Sara nostra, dic obsecro, quòd
 soror nostra sis, vt propter te bene nobis
 sit à Deo, & ob gratiam tui viuant animæ
 nostræ in Deo. Dic, inquam, charissima
 Sara nostra, quòd sis soror nostra, vt pro-
 pter talem sororem Ægyptij, id est, dæ-
 mones, nos reuereantur, & Angeli no-
 bis coniungantur; insuper Pater, Filius,
 & Spiritus sanctus, nostri misereantur.
 Dic agedum, ô Domina nostra Sara, non
 modò quòd nostra sis soror, sed quòd
 mater sis, mater spiritu membrorum v-
 nigeniti filij, mater adoptione atque ele-
 ctione tuorum clientum, qui te sibi ma-
 trem adsciuerunt, quibus à filio de cru-
 ce

cc

ce mater es attributa. Non patiaris filios tuos in æternum perire. Quã Saluator filius ad Patrem vsus est precatione: *Pa- Ioan. 17. 21.*
ter sancte serua eos, quos dedisti mihi, vt sint vnum, sicut & nos. Quos dedisti mihi, custodiui, & nemo ex iis perit, nisi filius perditionis: sic eadem ad filium clementissima Mater vtetur oratione, custodiet illa nos, & filio quoque custodiendos committet, nisi peruersa atque obstinata voluntate, filij perditionis esse maluerimus, atque ex eius familia Sodalitateque, agente Satana, nos foras ad tradendum prodendumque filium proripuerimus; quod Iudæ scelus ac parricidium auertat ipsa. Aiebat idem eius filius optimus Pastor: *Oues mea vocem meam audiunt, velut hac Ioan. 10. 27.*
 nota suum gregem electorum insigniret, in quo & grex eius amantissimæ Matris includitur. Hoc quoque est indicatiũ, eas oues ad Christum filium pertinere, obsequi filio, & eius boni Pastoris audire vocem, quòd matris dicto sint audientes. Videre est in numerosissimo ouium grege agniculum dissitæ suæ matris tot inter oues agnoscere balatum, ab eaque
 vi-

vicissim internosci balantem, ut mox ad matris vbera accurrat, sine alio delectu vel consilio, per eum instinctum, quem illi naturæ Deus auctor impressit. Saluator id electis suis inspirasse, atque hunc diuinum instinctum indidisse videtur agniculis suis, ut ad suam, eandemque communem electorum Matrem, Matrem misericordiæ accurrant, eiusque vbera clementiæ ac beneficentiæ caelestis ambient, sub eius vmbra delitescant, atque in eius prouidentia materna conquiescant. Si quidem in Deiparæ familia manserimus, si Sodales inter ac clientes annumerati fuerimus, ad exitum vsque vitæ in Dei gratia ex Sodalitatis instituto rite peractæ, non intercludetur nobis aditus regni caelestis; si ad Reginam regni caelestis pertinere nos intelligat clauiger Petrus, & de numero eius esse famulorum, paradisi portas non occludet, sed ipse, Dominâ iubente, referabit. Ac tamen si præteritæ vitæ conscientia nos remordeat, tamen si nos pungant aculei criminum nondum penitus expiatorum; tamen

men

men ob Deiparæ Matris honorem ac cultum resipiscentibus eueniet quod Abiathar sacerdoti, cui Salomon: *Equidem* 3. Reg. 2. v. 26. *vir mortis es, sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Dei coram patre meo.* Ita nobiscum clementer aget ob hanc arcam Dei cultam à nobis diuinus Salomon, neq; in Matris æqua ac misericordi petitione faciem auertet. Notissimum est, duos illos fratres diuinis Litteris celebratos, Iacob & Esau, duorum populorum, Iacob electorum, Esau reproborum speciem prætulisse, vt ex Malachia citat Rom. 9. 13. *Apostolus: Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* Quod ab Isaac parente, Iacob Rebecca matris consilio & ope primogenituræ benedictionem abstulit, indicabat electos præsidio potissimum Sanctissimæ Matris ad aternæ gloriæ benedictionem peruenturos. Nec obscure Deipara verbis ijs, quæ illi solènter ab Ecclesia accommodantur, ad sese Iacob, id est electos pertinere demonstrat. Eccl. 24. 1. 13. *Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo, & dixit mihi, In Iacob inhabita, & in Israel hereditare, & in electis meis mitte radices.* Quot propè verba

verba, tot eius rei, quam tractamus, ar-
 gumenta. Quis Iacob? nisi luctator, sup-
 plantatorq; vitiorum: idem Israel Deum
 videns, addictus contemplationi rerum
 diuinarum, cœtus electorum: de quibus
 sequitur, *In electis meis mitte radices.* eodē
 v. 15. sensu sunt accipienda: *Et sic in Sion firma-
 ta sum, & in ciuitate sanctificata similiter re-
 quieui, & in Ierusalem potestas mea.* quæ ad
 Ecclesiam, & Sodalitatem percommo-
 v. 16. dè transferuntur. *Et radicaui in populo ho-
 norificato, & in parte Dei mei hereditas il-
 lius, & in plenitudine sanctorum detentio mea.*
 Sed nullus sit finis, si omnia colligenda
 sint, vel è Scriptura, vel è Sanctorum Pa-
 trum auctoritatibus argumenta, quæ à
 pluribus sunt iam deflorata. Finiam hoc
 caput, egregio Blosij viri sanctissimi te-
 stimonio, quod libro, quē inscripsit Di-
 cta Patrum, inseruit, & sic habet: Planè
 sub Deo, & Domino nostro Iesu Christo
 nihil diuinius matre eius intelligi po-
 test. Huius Virginis Matris bonitas, mi-
 sericordia, pietas, amicitia, benignitas,
 clementia, fidelitas, beneuolentia, &
 charitas erga homines tanta est, vt nullis
 verbis

verbis explicari possit. Ipsa in potestate,
 sapiētia, dilectione, & cunctis charisma-
 tibus, donis, perfectionibus & excel-
 lentijs supra omnes creaturas benedicto
 filio suo Redemptori quàm simillima est
 & proxima. Vnde nullum tam execrabi-
 lem peccatorem orbis habet, quem ipsa
 abominetur, & à se repellat, quemque
 dilectissimo nato suo (modò suam pre-
 ceretur opem) non possit, sciat & velit re-
 conciliare. Quamdiu gratiæ tempus a-
 gitur, nequit benignissimos oculos à mi-
 seris & pœnitentibus peccatoribus auer-
 tere: continuas enim pro eis fundit pre-
 ces, vt germana soror, materque fidissi-
 ma curam salutis eorum gerit. *Enimuero
 in aeternum perire non potest, quisquis illam
 deuotè & perseueranter colit atque inuocat.*
 O quantum beneficium tibi præstitit
 Deus, quanto te honore affecit, adde
 quantam salutis tuæ prærogatiuam de-
 dit, qui hanc suam genitricem longè
 pijsimam voluit tuam esse matrem, ad-
 uocatam, adiutricem & consolatricem!

CAPVT XXVII.

De bona & secura morte Sodalium.

QUOD à clementissima Matre flagi-
 tamus quotidie frequentius, adesse
 nobis velit in hora mortis, id non sine
 causa iustissima, nec spero frustra, flagita-
 mus. Nam ex ea quidem hora discrimi-
 nanda est summè felix aut infelix æter-
 nitas, aut suprema gloriæ cælestis mer-
 ces, aut inferni flamma, pœnaque omni-
 æuo duratura. Non deerit autem in tan-
 to discrimine toties, & tantò antè beni-
 gna Mater inuocata, si non planè eius
 ope & subsidio nos ipsi indignos peruer-
 sa mentis impœnitentis obstinatione
 reddiderimus. Mortem omnium terri-
 bilium terribilissimum Philosophus esse
 censebat; cùm vnã tamen corporis &
 animæ seiunctionẽ attenderet, & veras
 causas, ob quas mors horribilis, pericu-
 losa & reformidanda est maximè, nõ ad-
 uerteret: supremæ illius horæ discrimen
 ineuitabile, hostium nostrorum acerri-
 mas

3. Ethic. 6.

mas impugnationes; quodque mox ab
 animæ digressu consequenter iudicium,
 & de omni vita ab æquissimo iudice sen-
 tentia in omnem æternitatem irreuoca-
 bilis, præmij vel supplicij, mox executio-
 ni mandanda feretur. Quibus vita valdè
 iucunda est, eis mortem acerbam esse
 necesse est; qui ducunt in bonis dies suos,
 & pacem habent in diuitijs suis, iis non
 modò mors ipsa, sed mortis omnis ama-
 ra est recordatio, omnis de morte sermo
 ingratus & iniucundus: at qui Christia-
 næ philosophiæ, id est, meditandæ morti
 sunt addicti, animumque à terrenis re-
 bus auocantes, emori discunt; reformi-
 dant illi quidem mortem ex duplici iam
 allatâ causâ; vel ob ipsum extremum pe-
 riculi plenum animæ digressum à cor-
 pore, cui capitales hostes nostri modis
 omnibus insidias struunt, cui tentationū
 omnium machinis maximè instant in-
 festi; vel ob exactissimum diuinæ iusti-
 tiæ tribunal, cui mox à morte erunt
 sistendi, totius anteaactæ vitæ ratio-
 nes accuratissimè reddituri. Est tamen
 cur magnoperè quoque confidant in
 hoc

hoc utroque discrimine non defuturam sibi, quam in omni vita sanctissime coluerunt, optimam Patronam. Quæ si interueniat, erunt eius haud dubie tuti ac securi patrocinio. Ab ipso nascentis mundi exordio, bellum hoc inter serpentem cacodæmonem, & mulierem hanc Dei matrem futuram, atque semen adoptionis gratiâ filios indictum est & conclamatum. Iam tum prænuntiatum est, illum calcaneo mulieris insidiaturum, nõ modò sub extremum mundi tempus, cū putatur draco soluendus, sed & sub extremum vitæ cuiusque nostrum, qui ad illam pertinent mulierem. Verum & illud prædictum est, mulierem hanc contrituram illi caput, hac adiutrice & præside concident hostis maligni tentamenta, nihil proficient eius fraudes artesque malignæ, turpiter victus ac fugatus abcedet. Aderit enim benigna Mater, cui quod est in psalm. ritè accommodaris,

Apoc. 20.
3.

Psal. 34.
10.

Eripiens inopem de manu fortiorum eius, egenum & pauperem à diripientibus eum. & quod Moyles concinebat, dum eleuaretur arca fœderis, & commodè in extre-

mis

mis illis precibus in agone de Ecclesiæ
more & instituto vsurpatur, aduenien-
te Sanctissima Matre Euangelica fæderis
arca. *Exsurgat Deus, & dissipentur inimici* Num. 10.
eius, & fugiant qui oderunt eum, à facie eius. v. 35.

Coram Regina cælorū innumeris stipata
Angelorum choris, non audebunt con-
sistere tartareæ phalanges, dum ad eam
extremam horam, ea sumus innocentia
& puritate vitæ, vt Dei Matris ope ac
præsentiā non omnino simus indigni.
Hæc vna de singularibus Deiparæ præ-
rogatiuis eximia est, quòd suis in morte
cultoribus numquam frustra subsidio
veniat, quòd illum discessum ab hac vi-
ta non modò tutum eis & expeditum,
verùm etiam facilem ac suauem sua præ-
sentiā reddat. Quam illa prærogatiuam
tum est promerita, cùm ad Christi filij
Saluatoris crucem animo stetit inuictò,
cùm illum pendentem de cruce & ani-
mam agentem contemplata, de perfun-
cto Redemptoris opere gratias egit, ei-
demque iam tum cultores suos in extre-
mo agone futuros commendauit, vt eo-
rum mors filij Redemptoris morte leua-

retur & mitigaretur, adituque caelestis regni patefacto, non tam mors illis quam vitae melioris natalis foret, excessus ex hac caduca & ærumnosa ad alteram letam & æternam introitus. *In malitia sua expelletur impius*, quem incogitantem mors opprimet atque extrudet è vita; *sperat autem iustus in morte sua*, quem numquam mors aggreditur inopinato, imò qui magna eius expectatione tenetur atque erigitur, dum se per mortem ab exilio in patriam, à vinculis in libertatem, è naufragio in portum, è terra denique in cælum emigraturum cogitat. Nam de reddendis totius vitae rationibus apud districtissimum Christi filij iudicis tribunal benè nos eadem optima Mater sperare iubet; si frequentius antea, dum adhuc agitur misericordie tempus, eadem comitante & præeunte, ad illud ipsum feuerissimum nos tribunal cogitatione sistamus: si causam nostram maturè pertractari flagitemus, cum adhuc est veniæ & indulgentiæ locus, ne ad illud extremum iustitiæ tempus summumque rigorem indiscussi seriùs aliquid quando

Prov. 14.

37.

LIBER I. CAPVT XXVII. 243

Esther 4.15

quando seruemur. Quisquis ad Assue-
rum Regem non vocatus adiisset, reus
erat capitalis iudicij, nisi Rex auream
virgam in signum clementiæ contra eum
protendisset. hæc ipsa virga aurea est
Esther nostra, sine quâ quis audeat in
conspectum se summi Regis ac iudicis
offerre? hæc ipsa virga Ioseph saluatoris
Ægypti, cuius fastigium moriens adora-
uit Iacob. Mater Dei nostri saluatoris
sub extremam illam horam adoranda at-
que inuocanda præcipuè. Hæc illa eadē
virga Moysis summi ducis ac legislatoris
nostri, quâ diuidantur rubri maris flu-
ctus, securumque pateat iter ad terram
promissam Deitatis clarè conspectæ la-
cte & melle manantem. Audiuit de cæ-
lo B. Iohannes: *Scribe, Beati mortui, qui in*
Domino moriuntur, amodò iam dicit spiri-
tus, vt requiescant à laboribus suis. Opera enim
illorum sequuntur illos. Liceat mihi quoq;
dicere, Beati mortui, qui in Domina mo-
riuntur. Vt Romæ non potest mori, qui
Romæ non est; sic qui in Deo non vixit,
in Deo mori non potest: at qui Domino
nostro coniunctus vixit, in Deo quoque

Hebr. 11. 21.

Apoc. 14.

13.

Domino morietur. ita qui in Domina
nostra vixit eius addictus cultui, eius ho-
nori studens amplificando, in Domina
quoque morietur, eius patrocínio ac
præsidio securus, velut in eius materno
sinu consopitus, suavissimo somno cor-
ripietur. Quos illa Mater tutata fuerit in
vita, non deseret in morte, tum toties
inclamata se adesse vellet in hora mor-
tis, non frustra meminerit. Aderit, & ad-
uersarias cacodæmonum turmas suo
dissipabit aduentu; Sanctorum contra
Angelorum & Beatorum nouo præsidio
communiet, solabitur ægrum & mori-
bundum clientem suum, fidei clarioris
immisâ luce, stimulisque certæ spei ac
confidentie iacentem exsuscitabit. at-
tentioris denique aduersus Deum cha-
ritatis flamma succendet, cor illi contra-
tum & humiliatum curabit, & ne per-
uersis alienisque tum cogitationibus
curis impetatur, obfister, vti S. Brigide
filio Carolo clienti suo se omnia per
Matris officia præstitisse apud eandem
memorat. Plenæ sunt eiusmodi exemp-
tum, & nouæ & veteres historiarum. Sed

lud maximè memorandum est, quod de
 sancto Fulberto Episcopo Carnotensi rú
 alij, tum Baronius quoq; refert ad annū
 1028. cū esset erga Virginem Matrem *Tom. II.*
 addictissimus, cuius laudes edito quo-
 que libro celebrasset, basilicamque ei-
 dem extruxisset, sub extremam horam
 ab eadem visitatum, & singulari planè
 visō ac munere recreatum: neque enim
 illa se vnquam liberalitate vinci patie-
 tur. Itaque deposito Fulberto non mo-
 dō se visendam clarissima luce præbuit,
 sed inter mortuis illis labris, quibus illam
 inuocabat, quibus iam mors insederat,
 ad eius amaritiem detergendam, ad fu-
 turæ cælestis felicitatis iucunditatē præ-
 gustandam, sugenda sacra præbuit vbe-
 ra, vt hinc non modō securus, sed omni-
 no lætissimus emigraret. Sed tam feli-
 cem mortem, par vita consimilis sancti-
 tate præiuerit, oportet. O qui vel in vita,
 vel in morte hoc suo aduersus Dei Ma-
 trem pietatis studio sit assecutus, vt ab
 eius vlnis in suas Deum infantem cum
 sancto sene Simeone recipere mereatur,
 & concinere: *Nunc dimittis seruū Domine, Luc. 2.29.*

Philip. 7.
23.

secundum verbum tuum in pace. Cupio dissolui, & esse cum Christo, cum Christi Matre,

Bernard. ad
militres
templi.

spiro. O vita secura illa, vbi pura consciētia! ô inquam vita secura, vbi absque formidine mors expectatur, imò & exoptatur cum dulcedine, & excipitur cū deuotione! Sed quis sibi ex hac innocētia & sanctitate vitæ spondeat? ergo ad

Sur. to. 2.
3. April.

te confugimus, ô misericordiæ Mater, in te spes omnes nostræ. Et vtinam extreme illæ sint nostræ voces intermortuæ, quas sibi continenter in agone cupiebat insuffurrari S. Richardus Episcopus Ciceritrensis: Maria mater gratiæ, mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe!

C A P V T XXVIII.

De pœnis Purgatorij mitigatis, & precibus pro defunctis.

Beneficia clementissimæ Matris in
liuos, & Partheniæ Sodalitatis vtilitates, minimè angustis huiusce vitæ cancellis

cellis includuntur, cùm ad alteram præcipuè referantur immortalem omni æo duraturam: tum exploratissimi Sodali- tatis fructus constabunt, cùm huiusce vitæ caducæ tempus effluxerit; cùm bea- tæ lux æternitatis exoriri cœperit, qui in Deiparæ cultu bonorum omnium acer- ui ac thesauri delituerint, apparebit. Quamquam obita morte prætergressum iam erit misericordiæ tempus, & suas si- bi vices iustitia vindicabit: sicut enim utrâ- que vitam inter se partitæ videntur mise- ricordia atque iustitia, vt in præsentem dominetur misericordia, in futura iusti- tia. Breuius quidem, sed antè est mi- sericordiæ tempus, ex quo sempiternum æuum iustitiæ consecutura discrimina- tur. Hic saluatoris, post iudicis partes a- git Dominus: hic indulget clementer er- rata, post eorum exiget seuerè pœnas ad extremum propè iustitiæ rigorem. Quã- uis, inquam, abierit iam misericordiæ tempus; tamen vix fieri poterit, vbi So- dalis animam è corpore digressam cle- mentissima Mater comitata fuerit, pro- que ea ad filij Saluatoris iudicis que tri-
 L 4 bunal

bunal aggressa patrocinari, quin eius ho-
 noris causa Saluator purgatorias pœnas
 moderetur, ab eaque tam amanti Matre
 exorari se patiatur, vt de summo illo pœ-
 narũ rigore detrahat aliquantulum, ali-
 quid omnino maternis precibus est da-
 turus. Et verò etiam pro sua benignitate
 Mater optima partẽ aliquã suarum satis-
 factionum, quarum thesaurus immensus
 hæctenus exhauriri non potuit, nec po-
 terit ad extremum, opinor, vsque iudicij
 diem, earum, inquam, satisfactionum,
 quæ nulli fuerint applicitæ, in exsolutio-
 nem partis pœnarum eius animæ libera-
 liter offeret, aut de Christi filij sui satis-
 factionibus vnde quaque infinitis, eo
 minimè renitente mutuabitur; aut de
 communi Sodalitatis ærario pro suo iu-
 re, cuius est ipsa princeps, desumet, & vt
 ille meritus fuerit in vita Sodalis, attri-
 buet; aut denique gratiam vberem suis
 adhuc hac in vita degentibus clientibus
 alijs impetrabit; qua defuncto Sodali
 succurrant communibus suffragijs, sa-
 crificijs, precibus, eleëmofynis, ieiunijs,
 alijsque sponte susceptis pœnis ad præ-
 ciden-

cidendas mitigandasque summas illius
 ignis purgatorij flammam, quarum acer-
 bitati nulla suppliciorum ac tormento-
 rum huiusce vitæ comparari potest im-
 manitas. Id sanè præcipuè curæ est Sodalitatis, cuius lege nona præscribitur: Cùm
 è Sodalibus aliquis ægrotauerit, eum
 tum Præfectus inuisèdum, & sanctis Ec-
 clesiæ Sacramentis muniendum curabit,
 tum omnes Domino suis precibus com-
 mendabunt, quæ pertinent ad mortem
 piè sancteque obeundam. de qua supe-
 riore capite. Quod nunc agimus, quòd si
 contigerit eum è vita discedere, Sodales
 illius funus ad sepulturam prosequen-
 tur. Deinde quo primùm die commo-
 dum fuerit, mortuorum Officium pro
 eodem, vel simul omnes in oratorio, si
 fieri possit, recitabunt, vel certè per se v-
 nusquisque separatim. Per octo autem
 dies psalmum *De profundis* cum oratio-
 ne pro defunctis, pro illo dicent semel
 quotidie singuli. Tota denique Sodali-
 tas Missæ sacrificium pro eius anima se-
 mel saltem offerendum curabit. Quod
 beneficium quanti sit estimandum, tum,

vti dixi, constabit in altera vita, cum erit extrema Purgatorij pœnarum acerbitas subeunda. Neque verò differt ab infernali purgatorius ignis, nisi quòd ille sit æternus, & desperatione cumulatus, hic certa spe releuetur, & sit aliquando terminandus, ceterum eiusdem diuinæ iustitiæ flatu concitatus. S. Augustinus, psalmi 37. primum versum sic interpretatur: Domine, ne in indignatione tua arguas me. non sim inter illos, quibus dicturus es, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Neque in ira tua emendes me, vt in hac vita purges me, & talem me reddas, cui iam emendatorio igne non sit opus, propter illos qui salui erunt, sic tamen quasi per ignem. Et nonnullis post interiectis, Quia dicitur, *Saluus erit, cõtemnitur ille ignis.* Ita planè, quamuis salui per ignem, grauior tamen erit ille ignis, quàm quidquid homo potest pati in hac vita. Et notis, quanta hîc passi sunt mali, & possunt pati, tamen tanta passi sunt, quanta poterunt pati & boni. Quis autem sustineat intueri parentem, fratrem, propinquum,

August. in
psal. 37.

quum, sodalem, amicum hisce etiam
 nostratibus ignibus amburi, & totum
 ardere flammis, neque mox eos eripere
 omni ope nitatur? quis tam duro fer-
 reo que sit pectore, qui non ad eorum
 eiulatus & commiserandas voces to-
 tus commoueatur? *Miseremini mei,*
miseremini mei saltem vos amici mei. Sunt
 illæ quidem animæ sanctæ, Deo gra-
 tissimæ, in eius gratia atque amicitia
 confirmatæ iam ab ipso primo corporis
 egressu; sed nihil sibi met opitulari pos-
 sunt, nihil afferre subsidij, diuinæ iusti-
 tiæ rigori traditæ, præterito merendi &
 satisfaciendi tempore, solâ eis satis passio-
 ne relictâ. & verò cupiunt illæ diuinæ
 quoque iustitiæ facere satis; tametsi &
 pro sua ardentissima in Deum charitate,
 supra quàm dici queat, ad eius conspe-
 ctum anhelent, vt hæc pœna damni, ex
 dilata clara Dei visione pœnam sensus
 exæquet aut superet. at vbi pœnis exso-
 lutæ ad hunc Dei cōspectum euolarint,
 tum eis, à quibus adiutæ fuerint ope suf-
 fragiorum, cumulatissimè rependent, ac
 reponent, in omnem æternitatem futu-

ræ gratissimæ. Non patientur hæc nostra
 ad eorum pœnas mitigandas, maturius-
 que finiendas oblata suffragia, suis vi-
 cissim, cùm primùm licebit, officijs su-
 perari. quod igitur monet Ecclesiasticus,
 Eccl. 38. 16. *Fili, in mortuum produc lacry-
 mas, & quasi dirapassus, incipe plorare, & se-
 cundùm iudiciam, contege corpus illius, & ne
 despicias sepulturam illius.* Quæ pertinent
 ad funeris curationem, exequiarum ho-
 norem, sed præcipuè magnam vim la-
 crymarum pro animâ illâ dira Purgato-
 rij tormenta perferente, proferendam
 insinuant, cùm eius iusta persoluuntur.
 Quamquam extremum illum luctum
 Sapiens ultra diem vnum duòsue pro-
 rogari non vult, vehementerq; noxiam
 illam, & animo & corpori infestam, dâ-
 nat tristitiam; tamen ait ex persona de-
 functi: *Memor esto iudicij mei, sic erit & tuũ;*
 v. 23. *mihî heri, tibi hodie.* eadem nos fors ma-
 net. Moriendum est, & incertum est an
 eo ipso die; tũ à morte æquè & ampliùs
 piorum viuentium subsidijs suffragiũq;
 indigebimus. Qua verò mensura priori-
 bus mensi fuerimus, eadem posteriores

nobis remetientur, par pari rependetur officium. *In requie igitur mortui requiesce-^{v.24.} refac memoriam eius, & consolare illum in exitu spiritus illius.* Quod quoratione fieri potest, nisi procurato in summis illius Purgatorij pœnis aliquo subsidio atque alleuamento per pœnas eius vice susceptas, per ieiunia, per orationes, per eleëmofynas? de quibus idem Ecclesiasticus: *Gratia dati in conspectu omnis carnis, & ^{Cap.7.17.} mortuo ne prohibeas gratiam.* quod & filio suadebat Tobias pater, cui & præibat *Tob. 4. 17.* exemplo: *Panem tuum, & vinum tuum super sepulturam iusti constitue,* de quo supra. *Panem tuum cum esuriētibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege.* Nusquã rectiùs collocantur opera misericordiæ, quàm in hoc Dei nosocomio, & carcere defunctorum: sed præcipuè iuuantur sacrificio Missæ propitiatorio pro viuīs & defunctis. Hoc S. Monica mater Augu- *Lib. 9. conf. II.* stini moritura petebat vnum pietatis officium: *Ponite hîc corpus meum, tantùm illud vos rogo, vt ad Domini altare memineritis mei. Mei quoque lector ab obitu, si hæc scripta durabunt, Angelica*

254 DE BONO SODAL. PARTH.
salutatione apud communem Domi-
nam ac Matrem meminisse non gra-
ueris.

C A P V T XXIX.

*De Indulgentiis ab Apostolica Sede
Sodalitati concessis.*

NEminem later in ærarium commu-
ne matris Ecclesiæ relatos infini-
tos Christi Domini meritorum ac satisf-
actionum thesauros, qui nulla unquã
liberalitate poterunt exhauriri: immen-
sas deinde Deiparæ Virginis, Sanctorũ-
que, quibus minimè opus habebant,
cùm nihil haberent expiandum, satisfa-
ctionum gazas. quas, vti eas appellat S.
Ambrosius, immortalitatis diuitias dis-
pensandi atque erogandi potestas au-
ctoritasque omnis penes est Rom. Pon-
tificem, quem sui gregis supremum ac
communem Pastorem Christus Domi-
nus instituit. Hac potestate perquam li-
beraliter vsus Gregorius XIII. sanctæ
memoriæ Pontifex opt. max. amplissi-
mas

mas Deiparæ Sodalitati largitus est Indulgentias, quarum elenchus mox subiicietur. Actametsi extremo hîc commemorentur loco, tamen inter bona atque emolumenta Sodalitatis eminent, & principem propè locum obtinent. quãto illæ in pretio sint habendæ, utcumq; potest intelligi ex ijs quæ proximè commemorata sunt, tum de summo diuinæ iustitiæ rigore in repositendis ad extremum vnguem & quadrantem peccatorum pœnis, si quæ in altera vita supererunt exsoluendæ: tum de pœnarû ignis purgatorij, quarum ne vmbra quidem vllus huius vitæ cruciatus præferre potest, acerbitate grauissima, quam nulla ratione patientes ipsi releuare ac mitigare poterunt. quas pœnas qui volet effugere, vti omnes velle debemus, vt ad Deum certè conspiciendum ac fruendû citiùs perducamur, colligendis hîc communi opera atque industria sacris Indulgentijs elaborare debet: sunt enim Indulgentiæ illius pœnæ, quæ remissâ culpâ superest exsoluenda, virtute clauium, quas Saluator Vicario suo concedidit, attributa

buta relaxatio. viuentibus adhuc, & in Ecclesia versantibus per modum absolutionis tacitæ cuiusdam velut interlocutoria sententiæ, sine fori strepitu lata: defunctis verò, qui iurisdictionis Ecclesiæ limites excesserunt, per modum suffragij, seu applicati pretij satisfactionis æquiualentis proportione quadam respondens ei pœnæ, quæ condonatur. Plenaria Indulgentia, uti vox indicat, totius omnino pœnæ relaxatio est: ac tamen si nonnumquam vberioris cuiusdam explicationis causa distinguantur plenaria, plenior, plenissima; vocum tamè magis ea est, quàm rerum distinctio. Quemadmodum & adiecta Iubilei nota, magis certum tempus designat, annexamq; à quibusdam reseruatissimis criminibus absoluedi potestatem, quàm plenior pœnæ condonationem indicat. Etenim cum tota pœna condonatur, nihil eius superest condonandū. Quo quis die primū in Sodalitatem recipitur, & quo die moritur, ex hacque in terris peregrinate ad alteram in cælis regnantem Sodalitatem emigrat; die item festo Natalis, & Ascen-

Ascensionis Domini, Annuntiationis, Assumptionis, Natiuitatis, & Cōceptionis immaculatæ Virginis, præmissâ confessione, & Eucharistiâ perceptâ, Parthenius Sodalis plenariam consequitur Indulgentiam. Ad eius autē diei festi Diuæ Matris, cuius titulum præfert Sodalitas, ceteri quoque fideles vtriusque sexus, beneficio & merito Sodalitatis, eius inquam diei ad Indulgentiâ plenariam admittuntur. Anni vnus Indulgētia cōpluribus pietatis officijs, quæ ex instituto & legibus Sodalitatis obeuntur, adscripta est. Hæc verò earum est pœnarū, quæ prudenti & districto confessarij iudicio pro quibusuis peccatis annuatim iniungi possent ac deberent, seu anni vnus pœnitentiarum, quas æquus ac prudens confessarius imponeret. cui annuæ iniunctæ pœnitentiæ, quæ pars pœnarum Purgatorij æqua mensura respondeat, quis omnino habeat exploratum, aut verosimili coniectura consequatur? Nec verò huius loci est & propositi Indulgentiarum naturam & condiciones omnes explicare, id scholarum Theologica-

gica-

258 DE BONO SODAL. PARTH.
gicarum est negotij. Indulgentias stationum Urbis per Quadragesimam, & alia tempora, quibus obeuntur in Vrbe stationes, assequuntur quoque Sodales, qui Societatis ecclesiam eo fine visitarint, & septies orationem Dominicam, Angelicamque salutationem recitarint. Quòd maximè interfit quemque Sodallem nosse, id est, neminem sibi lucrifacere posse Indulgentias, qui non existat in diuina gratia & amicitia, qui conscientiam grauiore culpa lethali sauciatam habeat. Nam qui eius est culpæ reus, hostis est Dei capitalis, obnoxius æternæ flammæ, mancipium cacodæmonis, qui pretiosum Christi sanguinem pollutum ducat, ostentui habeat, & pedibus proculcet, qui filium Dei in se denuò crucifigat. quare omni indulgentia, liberalitate ac munificentia diuina longè est indignissimus. Non enim est æquum, ut ei pœna indulgeatur vlla, qui sua sponte hæret in culpa; pretium diuini cruoris sumat, qui tam fœdè eum proculcat, qui Christo sola fide cohæret, velut viti palmes externo cortice, nō interna charitatis

tis vita ac medulla, nec vllum gratiæ succum ex radice trahere potest. Alter ita-
men lucrifacere aut potius deferre po-
test Indulgentiam, cui innocenti alterius
culpa ac peruersa voluntas detrimento
esse nõ debet, quando id ei Pontifex in-
dulget. Requiritur ad Indulgentiam æ-
qua & respondens causa, cùm Summus
Pontifex Ecclesiæ thesauri minimè do-
minus, sed dispensator, & fidelis existat
œconomus, nec pro sua, sed Domini e-
rogare debeat volũtate, ex iusta & com-
mensurata causa. Verũ eam causam in
Sodalitatis Indulgentijs minimè deesse
conficitur, non inde modò quòd ea de-
bet apud nos auctoritas esse Summi Põ-
tificis, quam in dubium reuocare non
liceat, eiusque iudicium longè semper
hominis cuiusque priuati anteferẽdum
iudicio: verũ & ex eo capite, quòd a-
pertissimum sit, quanti referat in Eccle-
sia Deiparæ Virginis cultum in dies au-
geri, eiusque amplificari honorem &
pictatem: cùm nullum ferè hoc in Dei-
param Virginem affectu certius oppor-
tuniusque ad salutem præsidium habea-
mus.

mus. Tum verò iuuentutis toto terrarū orbe in Societatis gymnasijs, in virtute & pietate simul vnà cum litteris instituendæ ratio ; gratissima est iustissimaque causa plurimi semper habita, plurimismunienda atque exornanda priuilegijs. Ac mihi Pontifices ipsos tam benignos munificosque in Virginem Matrem religiosa pietas atque obseruantia reddidisse videtur, huiusque ipsius optimæ Matris singularis ac diuinus instinctus ad eam illos permouisse liberalitatem. Sicut olim cùm B. Franciscus à Christo Domino plenariam petijt atque obtinuit Indulgentiam ijs omnibus, qui peccata confessi Beatissimæ Virginis Angelorum de Portiuncula visitassent ecclesiam ; illicò Beatissimam Virginem, quæ ad Saluatoris filij dexteram affidebat, supplex inuocauit, eaque mediatrice potissimum, atq; adiutrice singulare id cælestis Indulgentiæ donum beneficiumque obtinuit : ita nobis harum Indulgentiarum, quæ Pontificia sunt auctoritate concessæ, velut origo & radix est habenda ipsa Beatæ Matris ad-

uer-

uersus cultores suos clementia & indulgentia. Nulla quidem in Indulgentiis prætermittendis, vbi contemptus omnino abest, grauior culpa suscipitur; nulla enim lege ad eas lucrificiendas astringimur; est tamen haud leuis ea suæ salutis incuria, grauis segnities, & minimè ferendus torpor, cùm ad pietatis opera tam amplo quæstu propolito, tamque munifica Pontificum liberalitate non excitamur. Quanto non modò prudentiores, verùm & vigilantiores attentioresque sunt filij sæculi huius, filii lucis: qua illi cura, diligentia, opera maturè æs omne alienum dissoluere satagunt! quàm gratis excipiunt animis si quæ illis debitorum syngraphæ remittantur! nec vllam vinqvam vllius in eo genere creditoris respuunt liberalitatem. Quòd si nostra minimè causa laboramus, quos tamen huius negligentiaè seriùs aliquando pœnitebit; at animarum in purgatorijs pœnis versantiũ. quæ per eas indulgentias releuari & eximi possunt, habenda est ratio, & deijs benemerendi tam prompta & facilis occasio

præ-

*In Exerc.
& examine
conscien-
tia.*

prætermitti non debet. Sanè B. P. Ignatius, cuius adscribam verba, censet ad iussa Superiorum reduci diplomata seu indulta Pontificum pro infidelium expugnatione vel Christianorum pace concedi atque promulgari solita, per quæ ad confessionem peccatorum, & Eucharistiæ sanctæ sumptionem Christi fideles inuitantur. Peccat siquidem non leuiter, quicumque tam pias Rectorum Ecclesiæ cohortationes sanctionesque aspernari audet ac transgredi. Quam B. Patris auctoritatem atque sententiam ad has quoque Pontificias Sodalitatis Indulgentias transferri posse crediderim.

LIBER